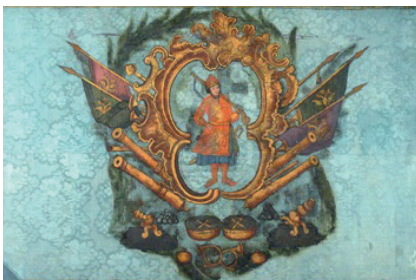

НАЦІОНАЛЬНА
СПАДЩИНА

ПРАПОР
ДЕРЖАВНОСТІ

стор. 12-14

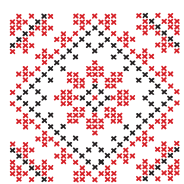
ШАНОВНІ ЧИТАЧІ І ПЕРЕДПЛАТНИКИ!

Наприкінці 2018 року ми повідомляли вам про ту складну ситуацію, в якій опинилася наша газета та інші видання Національного газетно-журнального видавництва через бездіяльність Міністерства культури України щодо реформування друкованих ЗМІ. В результаті цього старі свідоцтва про реєстрацію з 1 січня 2019 року втратили чинність, а державна програма фінансової підтримки культурологічних друкованих ЗМІ необґрунтовано ліквідована. Проте, незважаючи на це, ми все-таки продовжуємо нашу роботу.

Цей номер газети «Культура і життя» виходить у формі дайджесту для передплатників березня 2019 року. Також разом із ним, як компенсацію за затримку із виходом, Ви отримете газету «Кримська світлиця». Сподіваємося, що цей вимушений захід триватиме недовго, і вже зовсім скоро почнуть виходити повноцінні номери наших газет.

Від імені всього нашого трудового колективу ми щиро вдячні тим, хто передплатив наші видання на 2019 рік! Дякуємо за розуміння і підтримку!

Загальнодержавна українська газета

КУЛЬТУРА І ЖИТТЯ

№9-13 | Березень 2019

Заснована в січні 1913 Гнатом Хоткевичем

ISSN 2519-4429

Фото Вячеслава ЮРЧЕНКА

ПЕРЕМАГАЄ ТОЙ, ХТО ВІРИТЬ І БОРЕТЬСЯ!

Слава Богу, 29 березня, в останній робочий день перед черговими виборами Президента України, ми отримали нове Свідоцтво про державну реєстрацію! Тож газета «Культура і життя», заснована в січні 1913 року Гнатом Хоткевичем, з квітня відновлює свій повноцінний випуск, а передплатники січня, лютого і березня отримують підготовлені за цей час інформаційні дайджести.

Без одного тижня три місяці (від 4 січня 2019 року, коли були подані документи на перереєстрацію!) трудові колективи газети «Культура і життя» і журналу «Українська культура» чекали нових свідоцтв. Недосконалість

законодавства, байдужість чиновників та передвиборна гонка гальмували процес, який мав би вирішитися впродовж чотирьох тижнів. Звісно, такої ситуації ніколи б не було, якби не злочинні дії Міністерства культури України на чолі з Є. Нищуком, яке відмовилося виконувати закон «Про реформування державних і комунальних засобів масової інформації». Чиновництво чомусь вирішило, що українцям не потрібні друковані ЗМІ та випустило всю свою отруту на колектив Національного газетно-журнального видавництва, цинічно знищивши, позбавивши фінансування і реєстрації українські культурологічні

видання зі столітньою історією. Найтяжче було наприкінці лютого, коли всі наші газети і журнали зникли з реєстру друкованих ЗМІ... У Мінкульті, мабуть, раділи, що позбавились «непотрібного совкового рудименту»...

Сьогодні газети «Культура і життя», «Кримська світлиця» та журнали «Українська культура», «Музика» і «Пам'ятки України: національна спадщина» відновлені зусиллями виключно головних редакторів і генерального директора ДП «Національне газетно-журнальне видавництво» Андрія Щекуня.

Новим засновником газети «Культура і життя» виступило ТОВ «Ви-

давничий дім «Українська культура», створене 28 грудня 2018 року редакціями видань Національного газетно-журнального видавництва, яке докладно максимум зусиль для того, щоб вони існували й надалі. Звісно, для нас розпочинається зовсім новий етап – пошук інвесторів, грантових програм, інших ресурсів для видавничої діяльності. Зараз ми відновлюємо випуск виключно на громадських засадах. Але ми впевнені, що все буде добре!

Наразі хочу подякувати всім, хто підтримував нас у цей невизначений час, та оголосити всеукраїнську толоку – збір матеріалів для газети

«Культура і життя». Звертаюся до наших авторів, передплатників і читачів – давайте разом зробимо нашу газету інформаційно та якісно насиченою, такою, якою хотів її бачити видатний Гнат Хоткевич: виданням, яке буде флагманом культурного життя України.

Євген БУКЕТ,
головний редактор газети
«Культура і життя»

СТОРИНКИ ІСТОРІЇ

АФОН І УКРАЇНА

СТОРИНКИ 22-23

7 березня у Тернопільському обласному краєзнавчому музеї проведено Шевченківські науково-краєзнавчі читання та презентовано глядацькому загалові комплексно-тематичну виставку фондів матеріалів «Живе, Кобзарє мій, поміж нас голос твій».

Пасторське слово змовив отець-доктор філософських наук Михайло Пастух, віце-ректор з духовної частини Тернопільської вищої духовної семінарії імені Патріарха Йосифа Сліпого, представляючи монографічне дослідження (літературне псевдо – Михайл Шевченків) «Бог Сущий в поезії Кобзаря» (Тернопіль: Астон, 2008).

ча Тернопільського ліцею № 21 – спеціалізованої мистецької школи імені Ігоря Герети, та Марії Євгенівної, викладача Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка, кандидата мистецтвознавства виконав літературно-музичну композицію «Розрита могила».

«Стежками» Тараса Шевченка на теренах Тернопільщини «провів» зацікавлених слухачів завідувач відділу стародавньої історії Тернопільського обласного краєзнавчого музею Олег Гаврилюк.

Відеопрезентацію «Тарас Шевченко у світі музики» здійснила

ТАРАСОВІ ВКЛОНИЛАСЯ ЗЕМЛЯ

Поезії Кобзаря: «Чи то не доля та неволя», «Подражаніє 11 псалму», «Хіба самому написати» продекламував соліст Тернопільської обласної філармонії, лауреат всеукраїнських та міжнародних конкурсів, президентський стипендіат Андрій Оленін.

Темою «Тарас Шевченко в хорівій музиці» зацікавив присутніх професор Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка, доктор мистецтвознавства Олег Смоляк, акцентуючи увагу на Шевченкіані українських композиторів.

Викладач Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка, кандидат мистецтвознавства Марія Євгенівна виповіла наукову розвідку «Кобзарські музичні інструменти в музейних колекціях Тернополя».

Дует бандуристок у складі Олени Гаврилюк, виклада-

старший науковий співробітник відділу стародавньої історії Тернопільського обласного краєзнавчого музею Ольга Ревуцька.

Зустрічало гостей виконання «Верховинським» хором «Думи мої...».

Огляд експозиції супроводжував музичний сюжет: виконання народним артистом України Василем Зінкевичем «шаленого» твору «Шлях до Тараса».

Завершило «офіційну частину» звучання «Заповіту»...

Численну аудиторію «заповнили» представники Благодійного фонду «Єднання поколінь», учні Тернопільського навчально-виховного комплексу «Школа-ліцею № 6 імені Назарія Яремчука».

Присутні помолилися за Шевченка, за Україну.

Фотосесією зафіксував пошанування Кобзаря заслужений журналіст України Василь Бурма.

Степан КОСТЮК, Тернопіль

«MINATO WORLD CARNIVAL»

Сприяння розвитку культурних зв'язків – важлива справа дипломатичного представництва будь-якої держави.

Сергій ШЕВЧЕНКО

Посольство України в Японії, нагадаємо, на початку року приймало в себе групу журналістів, представників найбільшої творчої спілки України і ВБФ «Журналістська ініціатива», та допомогло в їхній роботі – про це є низка публікацій на сайтах Фонду, НСЖУ, в друкованій пресі. Посольство повідомляє також про важливі культурні проекти й заходи, в яких бере участь. Дипломати сподіваються на активність наших співвітчизників і в міжнародних конкурсах, серед яких, зокрема, «Paralymp World Cup» (це свого роду чемпіонат з художніх творів осіб з особливими потребами). Отже, читаймо про «наших» у Країні вранішнього сонця. Хай Японія стає нам ближчою!

24 березня Посольство України в Японії взяло участь у міжнародному культурному фестивалі «Minato World Carnival» у Токіо, який організувала адміністрація району Мінато японської столиці.

У рамках заходу було представлено стенд посольства з виставкою українських традиційних виробів та інформацією про Україну, облаштовано дитячий куточок зі спеціально розробленими матеріалами-розмальовками з поясненнями японською мовою щодо основної символіки України та правопису української мови. Українські дипломати провели міні-лекції про нашу

державу, її історію, культуру, традиції, побут, туристичний потенціал. Під час фестивалю до українського стенду завітав заступник голови району Мінато пан А. Ояїдзу.

У рамках фестивалю також представлено стенд товариства українців у Японії «Краяни» з українськими стравами (борщ, голубці, зрази, тертий пиріг, печиво) та різноманітними сувенірами. У концертній програмі фестивалю взяли участь учні української школи в Токіо «Джерельце», які виконали сучасний танець «Подольночка».

Фото з сайту japan.mfa.gov.ua

ЯК СТАТИ ГРОМАДСЬКИМ ЖУРНАЛІСТОМ ?

Цікавою подією для культурно-мистецької Слобожанщини стала участь у четвертому міжрегіональному конкурсі літературної та музичної творчості «Кальміус-2019» на Донеччині Дар'ї Бацько, яка займається у гуртках «Точка зору» та «Моя майбутня професія» Центру дитячої та юнацької творчості № 5 Харківської міської ради.

Організатори конкурсу Оксана Проселкова та Максим Потапчук уперше започаткували спеціальну номінацію для юних і молодих авторів. Отож сьогодні, коли протягом 2019-го в Україні триває дія загальнодержавного правопросвітницького проекту «Я маю право!», особливо приємно привітати нашу авторку публіцистичних творів «Чи варто бути «розгрібачкою бруду?» та «Чому я хочу стати громадським

журналістом?». Її нагороджено грамотою за участь у суспільно важливому проекті, сучасне незангажоване висвітлення особливостей журналістської професії в Україні та світі, мотивацію читачів до неформальних засад національно-патріотичного виховання; висвітлення актуальних проблем сьогодення, популяризацію знань на засадах творчого розвитку та формування компетентностей серед молодих читачів; популяризацію серед молоді загальнолюдських цінностей та формування правової свідомості, популяризацію серед дорослих читачів правових знань у контексті дотримання прав людини, толерантності серед дорослих та підлітків.

До речі, роздуми про журналістську професію, нелегку місію майстрів слова, шукачів правди і справедливості в сучасному світі та Україні стали актуальною темою, яку взялася досліджувати

Дар'я особисто з власної ініціативи. І педагог підтримав цю ідею, незважаючи на її складність та неоднозначність у 13 років, коли дівчина почала про це писати. Бо важливо вже у шкільні роки зрозуміти для себе те, що іноді називають «дорослою» темою. Щоби у майбутньому зробити свій особистий цілком усвідомлений вибір.

Чимало проблемних питань у контексті сьогодення заслуговують суспільної уваги. Ключове серед них - як залишитися журналістом, цікавим для своїх читачів, вірним своїм переконанням, журналістській етиці, свободі слова, корисним своєму народові, суспільству...

Леонід ГАПЄВ, керівник гуртків «Точка зору» та «Моя майбутня професія» Центру дитячої та юнацької творчості № 5 Харківської міськради, член Національної спілки журналістів України

ВИСТАВКА НА ЧЕСТЬ 205-РІЧЧЯ ВІД ДНЯ НАРОДЖЕННЯ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА

Відкриття виставки на честь 205-річчя від дня народження Тараса Шевченка відбулося в Державному архіві Київської області.

Георгій ЛУК'ЯНЧУК

Найбільшу в Київській області стародавню колекцію «Кобзарів», унікальні листівки, книгу із записом дати народження Велико-го Кобзаря та інші історичні документи, пов'язані з життям та творчістю Тараса Шевченка, вперше показали на відкритті музейно-архівного проекту «Історична Київщина – заповітна земля Кобзаря». Серед мистецьких творів, друкованих видань та музейних експонатів та документів, які розкривають аспекти діяльності Тараса Григоровича на Київщині (1843-1845 рр.), були представлені вперше і пов'язані з іменем Шевченка унікальні предмети із затоплених сіл Київщини...

Співорганізаторка проекту, директорка Вишгородського історико-культурного заповідника, кандидатка історичних наук Влада Литовченко розповіла на відкритті: «Київщина посідала особливе місце у житті та творчості Великого Кобзаря. Цього року виповнюється рівно 160 років, як вперше в Лейпцигу друзями Шевченка була надрукована збірка «Новые стихотворения Пушкина и Шавченки» з шістьма раніше написаними, але забороненими поезіями Тараса Григоровича. Серед них – «Заповіт», «Розрита могила» і «Кавказ», написаний у Переяславі». А директорка Державного архіву Київської області Соф'я Каменева додала: «Є поширена думка, що батьківщина Шевченка – це Черкащина. Однак, насправді, це історична Київщина, оскільки народився Тарас у Звенигородському повіті Київської губернії, а Черкаська область з'явилася лише в 1954 році».

Під час свого виступу на відкритті виставки перший Президент України Леонід Кравчук підкреслив: «Слава Богу, що ми сьогодні маємо можливість без насилля зробити те, що бажає українське серце, – через засилля бруду, який ми бачимо з екранів телевізорів, усе ж пробивається українська сила. І я вірю в

те, що Тарас Григорович своєю думкою, своїми творами і їхньою силою допоможе їй».

Експозицію виставки відкривають карти XIX століття, зокрема, карта Звенигородського повіту Київської губернії 1854 року, на якій позначені рідні місця Кобзаря – села Моринці та Кирилівка.

Учасникам відкриття презентували оригінал ревізійної казки кріпаків поміщиків Енгельгардтів з посімейними списками сім'ї Шевченка, де вписаний дворічний Тарас. Цей документ внесений до Державного реєстру національно-культурного надбання України. Також всі присутні мали змогу ознайомитися з документами, пов'язаними з діяльністю Т. Г. Шевченка на Київщині у 1843-1845 роках. Праця Тараса Григоровича у Київській археографічній комісії, мандрювання Україною в ролі художника-портретиста, зближення з видатними тогочасними меценатами Київщини знайшли відображення у документах, пов'язаних з діяльністю Тимчасової комісії для розбору стародавніх актів. На виставці також представлені документи, що розкривають наслідки викриття російським урядом Кирило-Мефодіївського таємного

товариства та намагання довести причетність до нього Т. Г. Шевченка, розгортання переслідування поета та його творів. Це, зокрема, низка справ про вилучення заборонених книжок авторства Т. Шевченка, П. Куліша і М. Костомарова у різних осіб.

Інша частина документів на виставці розгортає сторінки історії переслідувань і заборон, націлених не лише проти розповсюдження кобзаревих творів, але й проти тих відомих діячів українського національного відродження (зокрема, Миколи Лисенка), які намагалися заходами з вшанування пам'яті по-

ета стверджувати історичне значення його творчості у визвольному русі поневолених народів обох тодішніх імперій. Також досить потужно представлена на виставці тема меморіалізації постаті поета. Це, зокрема, презентація статуту товариства «Просвіта» у Києві, заснованого 1906 р. в пам'ять про Т. Г. Шевченка, засновниками та членами якого були Б. Грінченко, М. Лисенко, С. Єфремов, Л. Косач (Леся Українка), О. Косач (Олена Пчілка). Увагу відвідувачів виставки привернули документи про відкриття в 1911 р. виставки мистецьких творів Т. Г. Шевченка, організованої відомим київським книговидавцем В. С. Кульженком. Частина своїх приватних колекцій показали історики та меценати Василь Михальчук, Дмитро Піркл, Зоя Ружин та Інна Бессалова. Зокрема, Дмитро Піркл надав на виставку «Кобзар» 1876 року, де вперше надруковані підцензурні вірші поета – стара Київська громада викупила їх у братів Шевченка, а через два роки Михайло Драгоманов у Женеві перевидав збірку для нелегального розповсюдження.

Окреме місце на виставці дісталося експозиції Інни Бессалової

«Предмети і зображення Тараса Шевченка із затоплених сіл Київщини». Серед унікальних експонатів – вишитий портрет Шевченка та рідкісне кольорове видання шевченківського календаря-щотижневика на 1964 рік із затопленого села Тарасовичі Вище-Дубчанського району. Календар цікавий тим, що кожного тижня у ньому згадуються дати та події з життя Великого Кобзаря, уривки його творів та слова видатних людей про нього.

Організаторами музейно-архівного проекту «Історична Київщина – заповітна земля Кобзаря» виступили: Київська обласна державна адміністрація, Державний архів Київської області, Вишгородський історико-культурний заповідник, Інститут літератури ім. Т. Г. Шевченка НАН України, Центральний державний історичний архів України (в м. Києві), Центральний державний архів-музей літератури та мистецтва України, Центральний державний кінофотофоноархів України ім. Г. С. Пшеничного, Яготинський історичний музей, Київський університет ім. Бориса Грінченка.

В УКРАЇНІ ВПЕРШЕ ПОКАЗАЛИ 100-ЛІТНІ ДОКУМЕНТИ, ПОВ'ЯЗАНІ З РОДИНОЮ ФРАНКА

5 березня у Квартирі-музеї родини Івана Франка у Києві відкрилася унікальна експозиція «Завзятий Франковий сокіл», приурочена до 130-річчя від дня народження сина І. Франка – Тараса.

130 років тому, а саме 9 березня, в родині Івана Франка народився другий син, якого батьки назвали на честь Шевченка – Тарасом, бо з'явився він на світ у день 75-ї річниці від дня народження Кобзаря.

В експозиції можна побачити унікальні експонати, збережені у квартирі, куди в 50-ті роки родину Тараса Франка насильно переселили зі Львова і де зараз розташована Квартира-музей родини Івана Франка.

Серед них – оригінали документів, зокрема, свідоцтво про хрещення Тараса Франка (1889 р.), оригінали свідоцтв про навчання (1900-1909 рр.), залікові книжки Львівського (1909 р.) та Віденського (1910 р.) університетів, оригінали машинописів. Також пред-

ставлено особисті речі Тараса Франка, книги, листи, світлини, періодичні видання того часу та художні роботи. Багато експонатів на широкий загал виставляються вперше.

Серед іншого – документальні підтвердження, які демонструють боротьбу Франкового сина за збереження української мови у радянському Києві.

Історичні раритети доповнені виставковими вітринами, які розповідають про таланти усіх дітей Івана

Франка. Також представлено колекцію листів, які сини Франка адресували своїй матері – Ользі Хоружинській.

Виставку, яку створено з фондів експонатів Міжнародного фонду Івана Франка, відкрив син Тараса Франка – Роланд Франко.

На відкритті оновленої експозиції були присутні керівники Франкових музеїв із Києва, Львова, Дрогобича та Нагуєвичів, а також франкознавці, науковці та шанувальники творчості Франка.

Славна літературно-мистецькими традиціями земля тернопільська. Тут позначений вічність слід Олекси Зосимовича Корнієнка – неперевершеного драматурга, письменника, перекладача, театрального критика, заслуженого працівника культури України.

Тернистим видався життєвий шлях Олекси Корнієнка, людини, яка в добу званісного більшовизму художнім словом обстоювала честь та гідність рідного народу й посіла помітне місце серед національно свідомої інтелігенції, зокрема, у храмі Мельпомени. І не дивно. Адже талант до письменства він мав не «позичений, а власний».

Його твори знайшли сценічне втілення не лише в багатьох вітчизняних театрах, а й за кордоном, у колишній Чехословаччині, Болгарії та Угорщині. Його життя і творчість тісно пов'язані з Тернополем, де починався літературний шлях митця і де майже півстоліття успішно йшли його п'єси, більшість яких витримали від 300 до 500 вистав.

Прожито довге життя, чимало пережито й передумано... Багато з того, що хвилювало письменника, лягло на папір. Знаємо його переважно як драматурга, автора близько двадцяти п'єс – як влас-

ДОБРОМ ЗІГРІТЕ СЕРЦЕ

Гості мистецького вечора

них, оригінальних, так і перекладних, а також інсценізованих за повістями й оповіданнями класиків української літератури. Олекса Зосимович пробував сили й у прозі. І теж не без успіху: його збірку «Родовий корінь» відзначено премією ім. Уласа Самчука. Спогади письменника, зібрані у випущеній книзі мемуарів «Щоб нам жито родило: Мемуари» (Тернопіль: «Терно-граф» 2009), переносять нас на початок ХХ століття і воскрешають драматичні картини життя. З теплим поетичним почуттям автор згадує дитинство, що промайнуло в селі Мостища, на квітучій землі рідної Чернігівщини, посіявши в душі потяг до літератури, ба-

жання навчатись у золотoverхому Києві. Саме чернігівська земля напоїла життєдайними медами любові до України майбутнього прозаїка і драматурга.

Драматична творчість письменника отримала високу оцінку корифеїв українського театру – Гната Юри, Наталії Ужвій, Ярослава Геляса, Богдана Антківа, театрознавців – Йосипа Кисельова, Володимира Пименова, письменників – Михайла Стельмаха, Ірини Вільде, Юрія Мушкетика, Дмитра Павличка та інших.

До 100-річчя від дня народження Олекси Зосимовича Корнієнка у відділі літератури з мистецтва Тернопільської обласної універ-

сальної наукової бібліотеки відбувся мистецький вечір «Добром зігрите серце».

Аби згадати життєвий та творчий шлях Олекси Корнієнка, в нашій книгозбірні зібралися колеги, друзі бібліотеки, поціновувачі таланту драматурга: донька Тамара Корнієнко-Вакуленко, заслужені артисти України – Марія Гонга, Микола Бажанов, Дмитро Губ'як, провідний майстер сцени, актор Тернопільського академічного обласного українського драматичного театру ім. Т. Г. Шевченка – Михайло Безпалько, Ярослав Гевко – письменник, поет, краєзнавець-дослідник, Дарія Чубата – лікар-терапевт, громадська діячка, Богдан Будний – директор та головний редактор видавництва «Навчальна книга – Богдан» та студенти кафедри театрального мистецтва Тернопільського національного педагогічного університету ім. В. Гнатюка.

У програмі вечора були представлені уривки з вистави «Мартин Боруля» (у виконанні акторів драмтеатру Сергія Бачика і Віталія Лугового) та п'єси О. Корнієнка «Солов'ї співають навесні» (зіграли студенти ТНПУ ім. В. Гнатюка Вероніка Кошман, Руслана Данилюк). Українські народні пісні виконував бандурист

Дмитро Губ'як. Уривок з розповіді дружини драматурга Олени Іванівни «Ніч перед стратою» зачитала Анна Гаєвська (студентка ТНПУ ім. В. Гнатюка). Також на заході була представлена книжково-ілюстративна виставка «Майстер ключів до щастя» архівних матеріалів драматурга, його особисте листування, світлини.

Під час виступу Михайло Безпалько зазначив, що, крім великої скарбнички, яку лишив після себе Олекса Зосимович, він залишив свою пам'ять у своєму синові – Валентині Корнієнку – українському перекладачеві, членові Національної спілки письменників України, який майже сорок років працював у київських видавництвах та часописах.

Завершився земний шлях Олекси Зосимовича у 2003 році. Похований у Тернополі, де в 2011 році знайшов останній спочинок і його син Валентин.

30 вересня 2012 р. у Тернополі відкрили меморіальні дошки Олексі та Валентині Корнієнкам на фасаді будинку № 2 по вул. Князя Острозького, де мешкала родина письменників.

Тетяна ДАВИДЕНКО, провідний бібліотекар відділу літератури з мистецтва Тернопільської обласної універсальної наукової бібліотеки

Перший український поетичний «pro100fest», який відбувся у бібліотеці Толстого ЦБС Холодногірського району Харкова, поєднав 21 автора зі Слобожанщини та ще 5 міст України.

Для учасників гуртків «Точка зору» і «Моя майбутня професія» ЦДЮТ № 5 Харківської міськради цей захід став своєрідним уроком-екскурсією під час шкільних канікул.

Спостерігаючи за цікавим дійством поетичного слова протягом трьох годин, спілкуючись із учасниками фестивалю, можна помітити позитивні тенденції. Популярність україномовного поетичного слова сьогодні помітно зростає. А самі учасники по-різному демонструють широкому загалу свою громадянську позицію, діляться своїми роздумами та життєвими історіями, передають власні віршовані рефлексії. Усі вони — люди різних професій, віку й соціального

ПОЕТИЧНИЙ «PRO100FEST»

статусу. Але поєднає їх любов до рідної країни та живого художнього слова. Серед глядачів цього разу було чимало молоді, батьків, у тому числі й наших гуртківців.

Уявіть собі лікаря-психотерапевта, який хоче лікувати себе віршами. Це — Катерина Лисенко, яка народилася в Литві, а нині живе в Харкові. Вона не просто пише вірші, переконливо й артистично доводить це перед публікою. Ще й демонструє, як можна добре оволодіти українською мовою у розмовному та поетичному сенсі.

— Чим більше людей будуть писати вірші, тим більше психічно здорових людей буде нас оточувати, — переконана пані Катерина як літератор і лікар. Важко з цим не погодитися. Інші автори теж, кожен у власному стилі, продовжили цю ідею добра і позитиву. Олена Макаруч, редакторка різних поетичних збірок із м. Суми,

продемонструвала присутнім свої творчі доробки. А ще подарувала автору цього сюжету цікаву поетичну збірку із текстами та малюнками дітей із особливими потребами. Вони, справді, вражають глибиною роздумів та радістю світосприйняття. А сучасному читачеві під впливом стресів, напевно, хотілося б відчувати більше позитиву?

Харків'янка Наталія Макей, нині будучи за фахом бухгалтером, ще з 13 років пише вірші. І, судячи з реакції публіки на її «Діамантові сльози душі», робить це вдало й успішно. На думку іншої авторки, вчительки Ольги Халепи, класно писати про село, де любиш кожен вулицю. Втім, у кожного є своя стежина до літератури. За висловом харківської поетеси Дарини Метельницької, поезія — це індивідуальна творчість. Хоча, з іншого боку, ця високоморальна емоційно-психологічна діяль-

ність людини має відкривати такі теми, які спонукатимуть нас зростати духовно. До цієї високої місії у суспільстві як поезії, так і її творців закликала Ольга Широка, відома громадська діячка, поетеса, координатор ГО «Твереза Україна» на Харківщині. Вона у своїх віршах нагадала присутнім про людяність і совість, сумління. Побажала жити і робити такий вибір...

Поки учасники і гості фестивалю зробили літературну паузу для смачного чаювання і неформального спілкування, усі охочі змогли зробити фотографії на згадку про це затишне місце. Ось так, на тлі переважаного автомобільними потоками Полтавського шляху, несподівано для багатьох знаходимо свій шлях до гармонії, творчості й безмежного позитиву!

Після таємного (для публіки) обговорення члени журі Марко Терен, Юлія Баткіліна, Марія Ко-

зиренко, Володимир Вакуленко оголосили переможців у номінаціях «стигла» і «молода» поезія. Їм дісталися чашки як приз. Іншим учасникам вручили дипломи.

Важко розповісти багато, усе й одразу. Особливо, коли непомітна «машина часу» вже «сигналізує», нагадуючи про важливі справи. Тому всім охочим зробити собі віртуальну екскурсію на цей фестиваль у теперішньому часі, раджу пройтися на Фейсбукці сторінкою бібліотеки. Там теж знайдете цікаві відгуки.

А живе спілкування, із роздумами про людяність і новими уроками позитиву, за планами організаторів має продовжитися восени. Отож слідкуйте за оголошеннями.

Леонід ГАПЄВ,
керівник гуртків «Точка зору» і «Моя майбутня професія» ЦДЮТ № 5 Харківської міськради

НОВЕСЛОВО В СУЧАСНІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ПУБЛІЦИСТИЦІ

«Суть життя – у створенні, а не у володінні!» – це життєве кредо Героя України, видатного аграрія, генерального директора ТОВ «Земля і воля», талановитого публіциста **Леоніда Яковишина**.

У Чернігові вийшла вже друга книга його вражаюче неординарних, цікавих, небайдужих статей та інтерв'ю «З нестихаючим сердечним щемом».

На нашу думку, це – нове слово в сучасній українській публіцистиці! Тому саме на отаких книжках – дуже чесних, совісних, мудрих і ненав'язливо повчальних, написаних шляхетною Людиною, Професіоналом і Патріотом, – потрібно зараз виховувати нашу молодь. Переконані: їх потрібно вивчати в університетах, обговорювати широким загалом, презентувати по всій Україні і за кордоном.

Досвід та феномен хлібороба від Бога Леоніда Григоровича Яковишина – неймовірно унікальний. Адже впродовж півстоліття (тільки вдумайтеся!) він повсякчас, невтомно і цілеспрямовано, як наголошує упорядник-редактор обох книг Григорій Войток, створює на рідній українській землі справжнє виробниче диво, що за рівнем сільськогосподарської економіки, фінансовими показниками гідно конкурує з найпередовішими аграріями світу. Це всупереч обставинам, псевдореформам, тотальній корупції, недолугим можновладцям, які лише на словах дбають про народ, зажерливо набиваючи повсякчас власні «бездонні» кишені!

Леонід Григорович перш за все дбає про людей, простих трудівників, які щиро пишаються тим, що працюють на такому успішному підприємстві, де втілюються найпрогресивніші технології та соціальні проекти. Бо «Земля і воля» – реальний доказ того, що українці здатні так господарювати на своїй землі, що це вражає навіть досвідчених закордонних фахівців. «Підприємство майбутнього» – так його називають не лише в нашій державі, а й у розвинених, благополучних країнах.

Правда Яковишина, дійсно, «вистраждана зболеною душею й написана закипілою в серці кров'ю». Це відчувається бу-

Обкладинки книг Л. Яковишина

квально в кожному рядку його проникливих книжок, в яких тісно переплетені і досвід господарника, й принципові життєві переконання, високий інтелект та знання з багатьох сфер нашого буття, аналітичний розум філософа, здатного за, здавалося б, якимись дрібними, непоказними деталями побачити явище, виокремити найсуттєвіше, зробити глибокі, оригінальні висновки та взагалі спрогнозувати ситуацію. І такі дивовижні прогнози, навіть влучні, далекоглядні, пророчі передбачення від публіциста Леоніда Яковишина неодноразово справджувалися.

Звісно, Леонід Григорович професійно, зі знанням справи розмірковує на сільськогосподарську тематику. Однак він не оминає своєю увагою жодну тему суспільного життя, дошкульно та напрочуд переконливо розвінчуючи лицемірство, безгосподарність і безвідповідальність усіляких «божків», котрі своїми діями руйнують Україну. Бо є творці (такі, як очільник «Землі і волі» Яковишин), і руйнівники, які, виголошуючи гасла-обіцянки, насправді тільки приносять лихо своєму народу та Вітчизні.

Причому публіцист завжди пише конкретно, сміливо називаючи імена та прізвища, незважаючи на те, який щабель у суспільній ієрархії займають оті його начебто «грізні» опоненти: чи це президент нашої держави, прем'єр, спікер, міністр, олігарх, народний депутат, чи якийсь місцевий «божок», що геть забув про честь і гідність... «Усі речі треба називати своїми іменами. А інакше навіть взагалі писа-

ти?» – вважає автор і, безумовно, має рацію.

Втім, Леонід Яковишин – аж ніяк не Дон Кіхот, який воює з вітряками. Це – людина блискучого журналістського та літературного таланту і водночас – правдоборець, що нерідко добивається справедливості. Яскрава особистість та людина дії. І в цьому – особлива привабливість та важливість його книжок. Адже спочатку ці гострі статті публіциста друкуються в

газеті «Чернігівщина», з'являються на найпопулярніших всеукраїнських порталах і в соціальних мережах... Отож їх читають десятки та сотні тисяч людей, котрі часто одразу ж обговорюють такі матеріали, висловлюють свої враження та побажання.

Однак, читаючи книжку, можна прослідкувати розвиток усіх тих подій, бо часто автор пише на зазначену тему не одну публікацію. Якби ж іще влада активніше й дівіше реагувала на такі його важливі міркування та ґрунтовні прогнози високоефективного, досвідченого фахівця!

До того ж автор має власний неповторний, оригінальний стиль, пише, як дихає, – легко, захоплююче, зовсім не занудно, не дидактично, уникаючи штампів та шаблонів, немов ідеться не про глибоку і серйозну статтю, а про літературний твір. Він – майстер полеміки, афоризмів, іронії та самоіронії, дотепного гумору. Часто із задоволенням цитує давніх і сучасних філософів, видатних державних діячів, знаменитих поетів – українських та зарубіжних.

Не для того, щоб якимось похизуватися, а завжди влучно, вдало,

до місця. Справді, відчувається, що він багато читає й чимало цитує з пам'яті, зокрема, з віршів Ліни Костенко. Це – також незвично і несподівано, якщо порівняти з сонмом усіляких «цицеронів»-політиків, надто недалеких, малоосвічених та пустопорожніх...

І навіть критикуючи, Леонід Яковишин водночас наснажує свої твори позитивною енергетикою, не полишає надії та оптимізму; головне – показує світло наприкінці тунелю, має Бога в душі, і його віра – життєдайна, здатна допомогти багатьом нашим співвітчизникам, буквально підвести їх із колін.

Отож маємо аналітику найвищого рівня, правдиву та сильну, потрібну Україні й зболеним людям. І якщо поруч із нами живуть такі творці, титани духу, наша держава – не безнадійна. Дякуємо Вам, Леоніде Григоровичу!

Василь СЛАПЧУК, письменник,
науковець, лауреат Національної премії
України імені Тараса Шевченка,
Сергій ДЗЮБА, президент Міжнародної
літературно-мистецької академії
України

ЧИТАЙМО КНИГУ ПРО ХАРКІВСЬКИХ КНИЖНИКІВ

У Харкові вийшла другим виданням книга оповідань Валерія Сухиніна «Балиця», що тяжіє до жанру non-fiction (себто – до такої оповіді, яка балансує на межі невігаданого та вигаданого). Ця книга доповнює наші знання і про місто, і про літературу, і про самих себе. «Балкою» в Харкові традиційно називали місце приватної неофіційної книготоргівлі, колись таємної, а тепер – явної.

Кожне місто має своє лице, красу і впізнаваність якого визначають «риси обличчя» – деталі укладу міського життя, місцеві традиції та легенди, ідеї та вчинки людей, котрі жили тут, наслідки забудов і руйнувань... Великі та дрібні «риси обличчя», що відразу впадають в очі або ледь помітні (плюс іще вікові зморшки, шрами, косметика), – все це в сукупності становить складний візерунок, яким визначається відмінність або в чомусь схожість з іншими містами.

Харків (був і є) – різний: універ-

ситетський, купецький, індустріальний, інтелігентський, столичний, не столичний, партійний, антипартійний, науковий, театральний, музичний, літературний, книжковий... Ці та інші окремі сторони, як риси обличчя, створюють неповторну комбінацію, що визначає образ Харкова. Кожна з тих рис, аж до найдрібніших, для нас не є байдужа і рано чи пізно буде детально описана, вивчена, витлумачена й перетлумачена.

Харківська «книжкова балка», звичайно, – лише крихітна деталь нашого міського культурного життя, може, і не всім відома. Але й ця деталь має свою лінію розвитку, свої етапи й особливості. Балка в різні періоди була й осередком інтелігентського дисидентства, і алеєю некорисливих письменників, і привабливим місцем для цинічних товстосумів-спекулянтів, яких за часів книжкового дефіциту називали фарцовщиками, і місцем спілкування святих безсрібників-вчителів, і барахолкою, і сектою проповідників капіталістичних ідей вільного ринку, і

трибуною агітаторів за від'їзд на Землю Обітовану, і клубом колекціонерів книжкових рідкостей, і церквою свідків загибелі домашніх бібліотек...

Деякі люди з цих категорій – впізнавані, списані з природи, стали персонажами книги В. Сухиніна.

Я читав перше видання, потім довелося чути в авторському читанні нові розділи, якими тепер розширено друге видання. Тексти В. Сухиніна цінні як погляд на життя харківської книжкової балки зсередини, очима багаторічного учасника подій. Автор книги (в минулому – фахівець з біологічною освітою, колишній шкільний учитель фізкультури, потім підприємець, що занурився в пучину книжкової торгівлі, людина, уважна до деталей, спостережлива і така, що має хист до літературної творчості) першим створив (на радість майбутнім краєзнавцям) спеціальну книгу про цю специфічну деталь культурного ландшафту Харкова. Читайте!

Григорій ГАНЗБУРГ,
кандидат мистецтвознавства

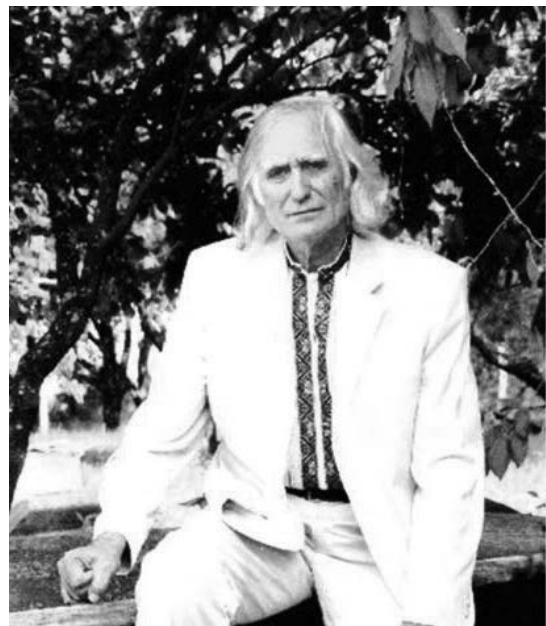
ПОДВИЖНИЦЬКА ВИДАВНИЧА ДІЯЛЬНІСТЬ «КРИНИЦІ»

Подвижницька видавнича діяльність «Криниці» рясно плодоносить на україномовному історичному, літературному, мистецтвознавчому, фольклорно-пісенному, етнографічному, перекладацькому полі української дійсності.

Я неодноразово в критичному плані висловлювався з приводу мовного питання в Україні. Його взагалі не повинно існувати. Є Україна. Є її державна українська мова. І де б ще, в якій країні могло виникнути подібне мовне питання?

У своїх виступах я неодноразово пропонував російську мову, через яку точаться спекуляції, вважати іноземною мовою, так, як й інші мови світу. Проте я пропоную російську в школі, в середніх і вищих навчальних закладах вивчати в оригіналі. Це і буде гідне пошанування мови сусіднього народу. Я особисто та і багато людей з великим задоволенням читаємо О. Пушкіна, М. Лермонтова, Є. Баратинського, М. Огарьова, О. Кольцова, Ф. Тютчева, А. Фета, С. Єсеніна, Ф. Достоевського, Л. Толстого, В. Маяковського, М. Шолохова та багатьох інших російських поетів і прозаїків – мовою оригіналу. Потрібно, щоб для всіх представників різних національностей, які проживають на українській землі, Україна стала отим заповідним і святим, як, наприклад, вона стала для Шолом-Алейхема. І це природно. Для нього Україна, Київ відігравали велике значення. Будучи важкохворим, у Нью-Йорку, він заповів бути похованим у Києві. Зв'язок з Україною був природний, це була його батьківщина.

А ті, хто нагнітає мовне питання, провокує, ганьбить мову українського народу, на землі якого живе, – темні і забиті люди, які теж ходять під Богом і мають пам'ятати, що доведеться відповідати за ці свідомі гріхи перед Богом, землею, де ти живеш. Не все у цьому світі продається й купується. В історії багато таких прикладів. Читайте історію. Все це вже було, боротьба за українську мову точилася завжди, ось приклад. Тиха й зелена Полтава була привабливою не лише як затишне дачне місто. Це був давній і самобутній центр української культури. У Полтаві ще в 1880-х роках існував так званий «полтавський гурток», куди входили Панас Мирний, Василь Го-

рленко, Яків Жарко та етнограф Віктор Василенко. На літературних вечорах цього гуртка читались нові літературні твори, обговорювались фольклорні та етнографічні знахідки, збирачами яких були В. Василенко і В. Горленко. Пізніше до цього гуртка приєдналися адвокат Микола Дмитрієв, економіст Л. Падалка. А відкриття влітку 1903 року у Полтаві пам'ятника Івану Котляревському стало важливою і політичною подією не тільки Полтави, а й всієї України, бо це була подібна широкомасштабна маніфестація українства.

«Полтаву тоді відвідали найвідоміші українські діячі, прибували цілі поїзди студентської молоді та інтелігенції, надходили селяни з навколишніх сіл». Незважаючи на заборону виголошувати промови українською мовою (дозволялося рідною мовою виступати лише «закордонним», тобто західним, українцям), услід за гостями з Галичини і Буковини виступив Михайло Коцюбинський. Після першого виступу Ольги Андріївської, делегатки від Чернігівського літературно-театрального товариства, голова зборів Трегубов українською мовою оголосив, що має наказ від міністерства не допускати українських привітів і заборонив українською виступати чернігівській артистці Софії Василівні Андріївській-Суходольській та іншим. Ті на знак протесту відмовилися читати привітання посланців російських міст – такого ще в Полтаві не було. Тоді Полтава вперше приймала увесь цвіт української культури – на святі були Микола Лисенко і Микола Аркас, Ганна Барвінок і Олена Пчілка, Леся Українка і Василь Стефаник, Євген Чикаленко і Михайло Ста-

рицький, Сергій Єфремов і Михайло Коцюбинський, Гнат Хоткевич і Христя Алчевська і ще багато-багато інших.

З митців, крім автора погруддя Котляревського — Леоніда Позена, були там Опанас Сластион і Порфірій Мартинович, Сергій Васильківський і Микола Уваров. Був там і молодий харківський архітектор – старший брат Федора – Василь Кричевський, тоді ще нікому, крім кола полтавських земців, не відомий переможець конкурсу проектів побудови нового Будинку Полтавського губернського земства, який за чотири роки буде споруджений і стане «візитною карткою» Полтави, уславивши українську архітектуру та свого творця» (В. Рубан-Кравченко. «Мистецькі роди України... Федір Кричевський». К., Криниця, рукопис, С. 43, 2012).

Як свідчить ця довга цитата, мовне питання не таке вже й нове. Ось як було за століття до наших днів. Тільки відчуєте, кому забороняли говорити українською, не давали висловитися своєю рідною мовою, мовою своєї землі. Які імена! Яка закономірність і послідовність! Що це, дикунство? З одного боку, споконвічне прагнення і виборювання народом незалежності, з іншого, — позбавлення цієї незалежності. Але сусідство з такою великою державою, якою є Росія, вимагає пильного й уважного ставлення, вивчення цих питань. І будувати стосунки треба на рівноправності, на взаємоповазі, на взаємовигідних для кожної держави умовах. Історія, торгівля, культура, економіка. І та ж таки книговидавнича справа. Йти не шляхом заборон, а шляхом взаємовигідних стосунків, побудованих на паритетних началах дружби, сусідства і добропорядності. А найголовніше — не губити своєї гідності. Ось ще приклад: «... Станіслав Дмитренко твердив: Керенський з одноплемінниками тягли УРДП до федералізму, Багрянний на те відповів: ні, тільки самостійна Україна. Як рівний з Росією партнер... Афера провалилася. Згодом вони підкотилися до Багряного ще раз: пропонуємо 250 тисяч, відве-

земо і влаштуємо у Швейцарії, там і займатиметься літературною працею. Багрянний: ні, переконаннями і совістю не торгую!.. Ага, так? Ну, ми тобі покажемо! І почалося...» (О. Шугай «Іван Багрянний: як рівний з Росією партнер...» / Літ. Україна. - 22 серпня, 2012. - С. 10).

Хто стане на захист України? Звичайно, кожен, на своєму місці, коли ти не маєш державних важелів, односібно «лупаєш скалу», за І. Франком. Сьогодні зрозуміло, що можуть спрацювати поодинокі зусилля інтелектуально і естетично вихованої творчої інтелігенції, здатної ще продовжувати свою працю на становлення держави України, втілювати в життя глибоко продумані питання гуманітарної політики, створювати умови, дбати про ефективне використання зусиль вчених, митців, технічної і наукової інтелігенції. Необхідно не тільки викривати і критикувати вади сьогодення життя, а й стверджувати прогресивне, пропагувати нове, цікаве і важливе для розбудови України. Перебравши від свого батька, Івана Тимофійовича Андрієвського, твердий характер, родинну честь та шану до працелюбства, я завжди стверджував: «Хто прагнув працювати на Україну, він це робив і за радянських часів, робить і зараз, за нових для України часів Незалежності». І мені не соромно ні за той час, ні за цей. «Бо коли в серці — Україна і коли народився ти під зорею, ім'я якій справжнє високе мистецтво, то жити... Ні, не легко і не просто. Але цікаво, і десь наближаєшся до того стану, коли хочеться мовити Шевченкове: у нас нема й зерна неправди за собою» (Цівірко М. Леонід Андрієвський «Мені не соромно за «той» час!..» // Вечірній Київ. - 1998. - 17 липня).

За радянських часів моя позиція була однозначною. Ще починаючи із другої половини 60-х років, я як просвітник, краєзнавець, історик активно долучався до патріотично налаштованих колег, працював на культуру, історію моєї України, незважаючи на жодні перешкоди і тиски, які чинила адміністративно-партійна система та навколо видавничі кола. Виступав проти цінничного фальшивого зросійщення українських верств населення. Як тоді відбувалося, так і зараз відбувається вимивання української національної ідеї. На жаль, існували паралельно віддані Україні діячі культури, письменники, але шляхи наші не перетиналися.

У часи Незалежності я не приєднався до жодного із угруповань чи партій. Я не віднайшов собі місця і серед нібито патріотично налаштованих сил, в тому числі і «Народного Руху». Працюючи в видавництві «Наукова думка», я спостерігав за тим, як «Народний рух» створювався по вертикалі згори і хто його очолював і в верхах, і в низових організаціях. Щиро сприйнявши, як і тисячі інших українців, «Помаранчеву революцію», я вже з самого початку скептично ставився до того, що відбувається, спостерігаючи за тим, хто піднімається на трибуни. Ukraine/Україна, що так яскраво спалахнула, за висловом В. Базилевського, бездарно згасла. Таких, як я, не підпускали ні ліві, ні праві. Отож я зі своєю центристською позицією директора-вченого наполегливо робив і працював на Україну, рідне місто Київ, збираючи по крихтах навколо себе достойних і гідних українців, самотужки вів свою просвітницько-культурницьку діяльність, спираючись на членів своєї родини та близьке до мене коло порядних, відданих Україні людей. Думками ділився у своїх публікаціях у пресі, виступах на радіо і телебаченні. І все ж, я відгукнувся на запрошення Олеса Шевченка і написав заяву про вступ до лав УНП, яку очолював Юрій Костенко. Ось як про це написав Олег Вітошинський у загальнополітичному тижневику Української народної партії: «Нещодавно заяву про вступ до Української народної партії приніс один із найавторитетніших українських культурних діячів – народний художник України, лауреат Національної премії України імені Т. Шевченка, заступник голови Українського фонду культури, директор видавництва «Криниця» Леонід Андрієвський. Політикою Леонід Іванович, за його словами, досі активно цікавився, але безпосередньо не займався. Однак він усе життя працював на Україну і зробив надзвичайно багато. Якщо навіть такі поважні люди нині вважають, що їм варто не обмежуватися моральною підтримкою, а брати участь у роботі партії безпосередньо, – отже, українська справа має серйозну перспективу» (14.02.2014). Згадую і свої розчарування з цього приводу, які я висловив керівництву партії.

Леонід АНДРІЄВСЬКИЙ,
народний художник України,
лауреат Національної премії імені
Тараса Шевченка

І, схоже, відомій поетесі-пісенниці Мілі Кирилюк це вдалося. Її пісні виконують відомі українські співачки Алла Кудлай, Катерина Бужинська, Наталія Шелепницька, Агнеса Арбатова, Світлана Вишня, Юлія Мартинова, Людмила Яценко та інші зарубіжні виконавці.

Наталка КАПУСТЯНСЬКА

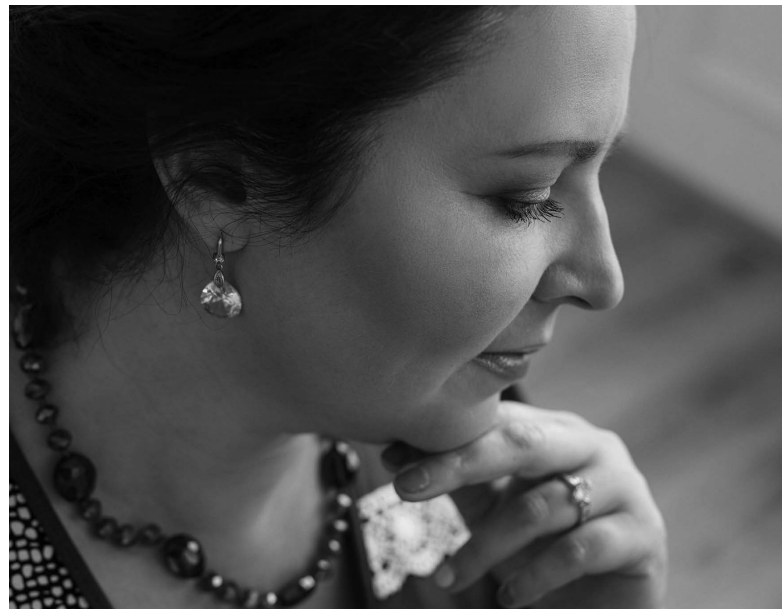
Зовсім недавно Міла Кирилюк за свої пісні отримала престижні нагороди...
– Міло, Ви – лауреат Всеукраїнського фестивалю «Шлягер року – 2018». За які пісні отримали нагороди, і хто є автором виконання?

– Насамперед, це пісня «Вільний птах», у співавторстві з композитором і виконавцем Сергієм Скулинцем. Сергій мешкає у Луцьку, але його часто запрошують з виступами по всій Україні. Наша пісня викликає захоплення у слухачів, наприкінці концертів співака просять заспівати іще... іще. Настільки вдало мої слова доповнила музика і виконання цього талановитого музиканта та артиста... Наша пісня про те, що не потрібно тримати у своєму серці образ, любити віддано, а жити так, «ніби рай уже існує на Землі...». Бути вільною людиною зсередини, знати те, чого ти прагнеш і сіяти лише добро.

Катерина Бужинська, як виконавиця, отримала нагороду за пісню «Імператриця твого кохання», яку ми написали удвох із композитором Русланом Бащенком. Слова для цієї пісні писались найдовше за попередню. Пам'ятаю, що розпочала роботу вдома, у столиці, а дописувала на Волині, а саме в Мельниках, подорожуючи з молодшим сином Романом. Вже тоді у мене було передчуття майбутнього шлягеру! Пісня про любов. Це побажання усім українським жінкам щасливого кохання, щоби поруч із кожною був достойний «імператор», тобто справжній чоловік. Катя належно представляє цю пісню не лише в Україні, а й далеко за її межами...

– Загалом, як часто берете участь у подібних фестивалях, можливо, міжнародних?

– Справді, кілька разів була членом журі міжнародних фестивалів. Варто сказати, що написала слова для кількох дитячих фестивалів, котрі згодом стали гімнами. На один із моїх текстів музику на-

Я ХОЧУ СКОЛИХНУТИ СВІТ...

писала народна артистка України Наталія Шелепницька. Цю пісню і виконала сама оперна поп-діва у фінальній частині міжнародного конкурсу-фестивалю «Щасливі долоні». Послухати пісню можна на моєму офіційному сайті: milashow.biz.ua

На свої добродійні заходи, найчастіше у Бучу, де відбуваються прем'єри пісень та телевізійні зйомки, також запрошує мене народний артист України Мар'ян Гаденко, і моя присутність там доречна. Завдяки Мар'яну Іллічу на одній із таких зустрічей я познайомилась з легендарною нашою українською Поетесою з великої літери Ганною Чубач. Для мене було і є честю те, що ми із Ганною Танасівною спілкувались як колеги і приятельки. Кожна зустріч із нею була для мене святом... Якось я сказала їй, що у нас із нею є щось спільне. «Ми обидві одкровенні...» – відповіла мені пані Ганна.

Буваю присутньою на різних фестивалях, де презентують пісні на мої слова. Радо підтримую своїх виконавців. Одного разу так сталося, що одночасно і поруч проходили два фестивалі, і я встигла побувати на обох. Людмила Яценко у той день вперше представляла написану із нею у співавторстві «Молитву Богородиці».

– Чому обрали такий жанр, як пісня?

– Схоже, пісня обрала мене (усміхається). Моя подруга, Агнеса Арбатова, коли мені було 17 років, відкрила в мені поетесу-пісенницю. Саме вона покляла мої перші вірші на музику. З того часу мені сподобався цей жанр. Завдяки відгукам слухачів

я з кожною піснею набираю все більшої впевненості, що займаюсь своєю справою.

– Пам'ятаєте першу пісню та виконавця?

– Так, пісня «Журавлі», яку награла на піаніно і заспівала для мене Агнеса Арбатова. Це був найкращий подарунок для мене у день мого приїзду до подруги на Дніпропетровщину, де вона тоді мешкала. Окрім мене, пісню прийшли послухати друзі, сусіди родини, і на честь прем'єри мама Агнеси влаштувала святковий настрій. Таке не забувається...

– Пісня, як кажуть, – душа народу. Чи важко було особисто Вам долати пісенні вершини, віднайти свій шлях, достукатися до свого слухача?

– У моєму творчому житті були і підйоми, і, скажімо, паузи, коли переживала різні душевні стани. Друкуючи свої збірки, не могла не показати ці непрості етапи, бо інакше було б не чесно. Усі люди, і я не є винятком, проходять крізь розпач, розчарування, зневіру і каяття... Можливо, хтось відчуває те, що колись відчувала я, і зрозуміє, що не самотній у цьому світі... Можливо, когось підбадьорю своїм словом чи хоча б заспокоюю... Пишу тільки про те, що насправді було чи є у моєму житті. Пропустивши через себе й усвідомивши життєві істини, вважаю, що маю право виносити це на загал. А ще я по-дитячому вірю у дива й у добро, у порядність, у щирість... Дякувати Богу, мені щастить на хороших людей.

– То пісні Міли Кирилюк, що несуть слухачеві...

– Прагну через творчість нести людям любов, щирість, віру в диво, добру надію; зміст, енергію...

– З якими композиторами співпрацюєте?

– З Сергієм Скулинцем віднедавна і найбільше... Нас поріднили вже чотири спільних пісні... Працюємо далі. Ну, звичайно, з Агнесою чимало створили разом. Справа за аранжуванням! Уже, мабуть, цілий пісенний альбом вийде. Ніколо Петраш обрав один із моїх віршів і так вийшла пісня «Люби мене». Славів Мороз, Олександр Чернега, Лілія Остапенко, Руслан Бащенко, Сергій Сметанін, Юрій Решетар, В'ячеслав Трибухівський – коло тала-

Міла КИРИЛЮК

новитих моїх співавторів, яке постійно розширюється...

– Звідки черпаєте натхнення, і яка пора року Вас, як творчу особистість, надихає?

– На вірші про кохання мене надихає... (усміхається) мій Муз, тобто мій чоловік. Любов до синів також народжує у моєму серці лагідні слова... А життя наштовкує на роздуми, тобто будь-яка ситуація, до якої не байдужа, спонукає висловлювати свої думки за допомогою рими. Я обожнюю такі хвилини! (натхненно переводить подих). Моєю найбільшою потребою є НАДИХАТИ, РАДУВАТИ... Тому мене окриляють коментарі читачів, яким припали до душі мої одкровення. Хочеться писати ще, бути потрібною людям.

Люблю усі пори року, але найбільше – весну, коли усе оновлюється і ніби життя починається заново... Натхненна красою, створеною Творцем, я начитала кілька своїх віршів просто посеред квітучих дерев поруч із нашим будинком, і біля найближчого озера, й у далекому Єгипті – в розкішному парку, влітку на березі Чорного моря, і взимку на тлі засніженої природи тощо. Зробити відеоролики допоміг мені старший син Артем.

– Міло, у Вас справді багато ліричних віршів та пісень. Окрім кохання, про що пишеться?..

– Про все... Люблю спостерігати за життям, розмірковувати... Намагаюсь, з одного боку, писати про те, що зрозуміле і близьке всім людям, а з другого, – шукаю щось таке, що до мене або ніхто не озвучував, або мало... Наприклад, написала вірш про невістку, що став популярним у соцмережі і, я сподіваюсь, стане ще й відомою піснею. Оскільки я вірю в Бога і в закони Всесвіту, то з-під мого пера вийшло чимало римованих рядків і духовного змісту. Згодом з'явилися пісні-молитви, котрі є не тільки в інтернет-просторі, а й звучать на фестивалях Духовної пісні, у храмах і в церквах.

Подорожуючи світом, пишу про красу довкола, про те, що мене схвилювало. Кілька років тому ми всією родиною майже місяць були у Північній Африці. І ось не писалось мені там нічого за три тижні, що для мене не є притаманним. Аж перед самим поверненням додому я написала: «Нема нічого краще за неньку Україну...». Де б я не була, завжди думаю про улюблений Київ, де мені добре, і де я хочу творити... З часом, дасть Бог, я видам окрему збірку віршів – присвяту Батьківщині...

– Гадаю, Вам вдалось-таки сколихнути світ? Маю на увазі і Ваші пісні, і поетичну збірку «Я хочу сколихнути Світ!»...

– Знаєте, якби, скажімо, мене запитали про це у 2013 році, тоді, коли побачила світ ця перша збірка, то я б розгубилась із відповіддю. А сьогодні, маючи вже шість книг і шанувальників у двадцяти країнах світу, наважусь відповісти: ТАК, сколихнула... (усміхається). Я — їх, а вони — мене, своєю увагою, любов'ю, щирими відгуками-зізнаннями, за що я глибоко вдячна і хочу відповідати взаємністю... Бо коли ми щиро усміхаємось, життя теж усміхається нам!..

Фото з архіву Міли КИРИЛЮК

СВІТ ІЗ КУБИКІВ. КЛЮЧІ ВІД МАЙБУТТЯ

«Покинувши Юпітер, вони перетнули близько ста мільйонів лье космічного простору і наблизилися до планети Марс... Нарешті запримітили слабеньке світло: то була Земля... Перебралися на хвіст комети, а потім, побачивши полярне сяйво, переступили на нього і спустилися на Землю на північному березі Балтійського моря. Це сталося, за новим стилем, п'ятого липня тисяча сімсот тридцять сьомого року».

Вольтер. «Мікромегас»

Валерій ВЕРХОВСЬКИЙ

Отже, інопланетні прибульці (можливо, перші у науковій фантастиці) висадилися на нашу планету на північному узбережжі Балтійського моря 5 липня 1737 року. У далекому і незабутньому XVIII столітті...

Блискуча Франція сяяла на весь світ у XVII і XVIII сторіччях. Уся освічена Європа розмовляла французькою, хоча ця мова ще кілька століть тому у самій Франції вважалася «хлопською»; вся Європа вдягалася на французький штиб; ігноруючи Тордесільяський договір, що поділив сфери впливу у Західній півкулі між Іспанією та Португалією, Франція вклинилася в розподіл Американського континенту, а також заснувала колонії по всій планеті; мовою філософії у той час була французька, витончені мистецтва і премудрості наук зробили славу цій країні... Але ніщо не триває вічно: Франція зазнавала поразку за поразкою від свого північного сусіда, і змушена була віддати спочатку володіння в Індії, а невдовзі, у 1763 році, — позбулася і територій у Північній Америці. Французький вплив поступово згасав.

Той історичний відрізок часу називають Галантною добою і Епохою просвітництва; він був, напевно, найбільш своєрідним поміж усіх минулих століть. Його неповторний внесок у культуру змінив наше життя й обумовив подальший шлях розвитку цивілізації.

Але витоки Галантної доби треба шукати в давньому минулому, у Візантії. У Візантії, котрої ніко-

ли не існувало. Візантії, яка нікуди не зникла.

Православна імперія завжди офіційно іменувала себе Римською імперією чи принаймні Східною Римською імперією; її піддані звалися ромеями — римлянами. Слово «Візантія» походить від назви фінікійського поселення Візантій, на місці якого згодом заснований, як нова столиця, Константинополь; насправді, історики запровадили назву «Візантійська імперія» набагато пізніше, для зручності, аби не плутати цю державу з Давнім Римом. Тож ромеї не знали, що вони — візантійці, а відтак — Візантії не існувало, існувала Римська імперія. У радянських підручниках історії про Візантію згадувалося неохоче, головною її заслугою, як можна дійти висновку, читаючи їх, стало те, що ця імперія впала під натиском спершу хрестоносців, а згодом і османів. Що, звісно, є правдою, але ще не всією правдою.

Візантія поступилася місцем Османській імперії, та, виглядає, що візантійський спадок було поділено на три частини: самодержавство, православ'я, культуру. Відтак османам дісталася держава з територією й не вельми добрими традиціями показухи та корупції, Русь узяла собі візантійську віру, а от культура перетекла на захід, головним чином до Італії та Франції.

Доба Відродження почалася в Італії з Флоренції, коли візантієць Мануїл Хрисолор обійняв професорську кафедру в університеті цього міста наприкінці XIV століття. Наступного, XV століття візантійські професори емігру-

вали до Італії та Франції десятками. У XVII столітті французькому королю служили три мушкетери: Портос і Арамис мали прізвища явно грецького походження; третій звався Арман Сілег д'Атос, походив з роду грецьких купців, що переселилися до Франції та отримали тут дворянський титул. Оскільки Атос — це французька вимова назви грецької гори Афон, прізвище д'Атос перекладається буквально: «з Афону». Згодом Александр Дюма-батько скористався іменами цих реальних осіб XVII сторіччя, записаних у реєстр роти королівських мушкетерів, щоб зробити їх персонажами свого славетного роману.

Сучасній людині важко уявити мапу світу з економічною та політичною географією минулого; всі знаємо, що Західна Європа на той час була бідним, голодним і холодним краєм, який перебував у тіні могутньої Візантії. Тобто Греція, колишня Югославія, Болгарія й Туреччина були розвиненішими та заможнішими за Францію, Англію й Німеччину. Східна Римська імперія часто забувала, що десь існує і справжній Рим. Візантія сама була Сходом для Європи, і багатила на торгівлі зі ще східнішими країнами, а там, на самому краєчку мапи, лежав величний, розкішний Китай.

Однак XVII і XVIII століття змінили тисячолітній стан речей. Жоден Малий Льодовиковий період не триває вічно; Падіння Константинополя поставило крапку в існуванні Римської імперії 2.0, і змусило шукати альтернативні морські торговельні шляхи, відтак вихід до Атлантич-

ного океану перетворився на велику перевагу. Спершу Європа, а згодом і Північна Америка перебрали на себе роль світового лідера. Науковці Заходу зробили величезну кількість визначальних відкриттів у хімії, фізиці, астрономії, математиці, філософії, медицині, психології... Захід наробив багато чого хибного, так, але все це лише тому, що першим ішов незвіданим шляхом. Історичний досвід Заходу безцінний і ліг у підґрунтя сучасної (й майбутньої) цивілізації. Незалежно від того, які країни та макрорегиони світу переберуть світове цивілізаційне лідерство в майбутньому, здобуток Заходу має право на пошану — віковично.

Зрештою, саме у XVIII столітті ідеалістична філософія відкрила людству шлях до звільнення, виявивши справжню причину несвободи — відчуження духу. Філософія свободи бере витоки саме з тієї епохи.

Отже, XVIII століття — Просвітництво, Галантна доба, часи домінування Етики, епоха французького лідерства. Для соціоніки вона цікава саме тим, що була єдиною відомою нам (і докладно описаною) епохою, коли етика перемогла логіку, й саме тому в цій епосі варто шукати золоті ключі до майбутнього. Не виключено, це перша епоха, коли раціональне мислення взяло гору над ірраціональним. Менталітет французької нації у соціоніці визначають як Етико-сенсорний екстраверт (ECE) — раціональна, екстравертна, етична і сенсорна схема обробки інформації.

Філософія називає етикою одну зі своїх галузей, зосереджену на

вивченні суспільної моралі та стосунків між людьми. Соціоніка під цим словом має на увазі все, що стосується енергії, енергетичної взаємодії, насамперед, ідеться про енергію емоцій; дещо самотивно звучать проголошені соціонікою формули з підключення одне до одного людських сердець, однак нічого ближчого до істини, ніж соціоніка, людство ще не винайшло.

Якщо логіка оперує словами (власне, «логос» латинію і значить «слово»), то етика оперує інтонаціями. Кіт хатній звичайний не володіє мовою слів, але ви чудово розумієте все, що він говорить вам інтонаціями свого нявкання: «Я голодний», «Погладьте мене», «Перепрощую, що турбую, але ви, добродію, наступили мені на хвіст».

Звірям властиві емоції, хоча логічним мисленням Творець їх не наділив. Музика, виконана без слів, є концентрованим вті-

ленням інтонацій, це — парафія етики; так само в поезії головне — інтонаційне забарвлення, а не логічний сенс фраз. Одну й ту ж фразу можна сказати по-різному. Якщо ви когось образили, суд може примусити вас вибачитись, і це логіка закону, її буде дотримано, але з точки зору етики вартість нещирих вибачень нульова. Кожен подарунок має, звісно, грошову вартість, але дарують його як прояв доброзичливості, а не матеріальну цінність.

Ті часи ознаменовані саме екстравертним проявом етики. Кохання за тогочасними уявленнями вимірювалося не тривалістю, не глибиною, а силою почуттів;

лише палка пристрасть вважалася щирою та справжньою.

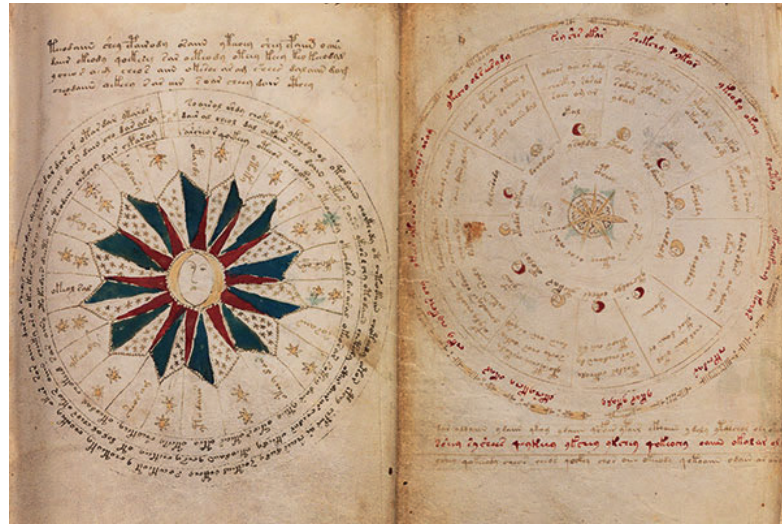
Мова націй, у менталітеті яких домінує етика, суттєво відрізняється від мови націй з логічним менталітетом: у логіків не поширені властиві етикам (наприклад, слов'янам) пестливі форми слів для неістот: зіронька, ніченька, бандуронька тощо. Те саме спостерігаємо в латиноамериканців, які також етичні. Безперечно, Латинська Америка відстає від США і Канади в багатьох галузях індустріального розвитку; жодних сумнівів, що наздогнати і перегнати Північну Америку та Євросоюз у них не вийде. У Японії, Південної Кореї, «тигрів» — вийшло, а в них — ні. Чи є це підставою зараховувати когось до націй-аутсайдерів?

За соціонічними уявленнями, аутсайдером приречений бути той, хто займається не тією справою, до якої має покликання; справою, що не відповідає природі його соціонічного типу. Так само й народи (етноси, нації, імперські суперетноси) приречені на постійний неуспіх, якщо витрачають сили на не властиве їхньому інтегральному соціотипу.

Але для великих спільнот (націй) є можливість пом'якшити ситуації, компенсувавши слабкі риси «самодуалізацією»: висувати на певні ключові ролі в суспільстві людей з відповідними соціотипами — тобто дуалів або активаторів нації.

Логіка того часу не була обійдена увагою: улюблена дитина епохи, наука, до того ж наука як така, без потреби у практичному застосуванні відкриттів, вважалася справою шляхетною, так само, як колись, ще зовсім недавно, кровопролиття. Францію уславили математики, фізики, хіміки... Якби не ця перша раціональна етична епоха, невідомо, коли б ще цивілізація збагатилася фундаментальними відкриттями та науковою систематикою, що ними ми користуємося й досі.

З нашого погляду дуже наївною видається ідея, що всезагальна освіта поліпшить людську натуру. Масовість у підсумку понизила якість, а обов'язковість переросла у примусовість, і замість «школи радості» і «науки щастя» ми отримали каторгу, на яку з однаковим небажанням йдуть і педагоги, і учні, отримали з академіями наук і сотнями університетів стоси беззмислових дисертацій, між якими губляться проблески істинних знань... Відкрили

страшні сили природи і створили на цій основі жахливу зброю, адже людська натура змінилася мало, і війни не припинилися.

Сенсорика XVIII століття змінилася з вольовою на чуттєву. Ідеалом краси й здоров'я на той час вважалося те, що раніше, за доби Середньовіччя, а також згодом і до сьогодні, викликало та викликає подив і незрозуміння: наявність жирового прошарку, пухкі щічки, подвійні підборіддя — далеко не безпідставно.

Сенсорика відчуттів опікується внутрішнім простором; це може бути внутрішній простір житла, наприклад; це може бути внутрішній простір організму. Приміром, внутрішній простір вашого шлунка. У самій середині століття у Франції відкрився перший заклад з назвою «ресторація», це означало, що харчування тут відновлює, реставрує шлунок відвідувача.

Медицина тоді не просто зробила крок уперед, це був справжній стрибок. До речі, сфера медицини приваблює саме сенсорних етиків (ECE, ECI, CEI, і дещо меншою мірою CEE). Люди цих соціотипів краще підходять для місії лікаря.

А там, де сенсорика йде пліч-опліч з етикою, не можна оминати кохання в усіх його вимірах. «Природа, — знову повів науковий секретар, — є скупченням білявок і брUNETOK» (Вольтер «Мікромегас»).

Сексуальна революція відбулася не в XX, а у XVIII столітті. Сувору аскезу забували всі, включно з пуританами Нової Англії, а про французів годі й казати. Не обійшлося і без крайнощів — деякі звички тих часів сьогодні викликають шок. Що ж, у кожній епохи своє дикунство.

Можна дивуватися, чому на ставих стосунках накладено стільки табу... Можливо, це тому, що повага, а відтак і гідність, — це

дещо, можливе лише на рівні «єго» людської свідомості, проте сексуальний зв'язок потребує участі всіх її рівнів...

Логіка у безсиллі розв'язати ці питання виводить на чільне місце «законний шлюб», «оформлені стосунки» тощо; нині дійшло до абсурду — оформлення одноразового сексу у письмовій формі із нотаріальним засвідченням. Так зручніше, так простіше. Та жоден формальний документ не розрізняє тонких етичних нюансів, що виникають у стосунках між двома: «Він почав настроювати арфу, а потім, передаючи мені її, сказав: «Ах, мадемузель!...». Він вимовив лише ці два слова, але таким тоном, що я була приголомшена» (Шодерло де Лакло «Небезпечні зв'язки»).

Етика визнає факт, що струмові кохання необхідні два полюси — ці полюси мають бути різними, тож яка користь жінці уподібнюватися чоловікові, й навпаки? Логіка вимагає рівності (і, зокрема, гендерної), та це лише формальна рівність, а етика пропонує альтернативу — галантність. Це стає не модно нині, у часи логіки, особливо на раціональному і самовпевненому Заході, але в майбутньому, коли людство позбудеться кайданів ліберальних догм, суспільні уявлення щодо гендерних питань мають бути переглянуті.

Суспільство уярмлює, а сім'я — осередок суспільства. Дуальність рекомендована соціонікою як панацея від уярмлення і для суспільства в цілому, й особливо для «осередку» — чудова річ; тільки, як часто вона на практиці розходиться з теорією! Якби закоханість виникала лише між дуалами, менше проблем було б на світі...

Логіка любить прямі і недвозначні рішення, але в природі довкола прямі лінії рідкість, і найчастіше є оптичними ілюзіями.

«З дитинства не любив овал,
з дитинства кут я малював...»
(П. Коган)

Естетика згадуваних часів відрізнялася як від попередніх, так і від наступних століть. Якщо логіка намагається спростити світ, креслить прямі лінії та гострі кути (архітектурна готика була прикладом логічного стилю, так само й конструктивізм пізніших часів), то етика кутів уникала — і в прямому значенні, і в будь-якому іншому.

І багато що з естетики мистецтва тих часів може повторитися — якщо не для нас, то для нащадків наших у майбутньому, де логіка, вичерпавши всі свої можливості, відійде на третій план, віддавши світ на поталу етиці.

У XVIII столітті, до речі, було закладено основи жанру фантастики. Перше ім'я, що приходить на пам'ять, зрозуміло, Джонатан Свіфт. В Італії конкуренцію йому складав... сам Джакомо Казанова, а у Франції — відомий мислитель і письменник Марі Франсуа Аруе, який писав під псевдонімом Вольтер. Саме 5 липня 1737 року, якщо вірити роману Вольтера «Мікромегас», на Балтійське узбережжя планети Земля ступили філософ із Сиріуса та секретар Сатурнійської Академії наук.

Сиріусянин мав зросту тридцять шість кілометрів, а його «куций» сатурнійський приятель лише тисячу вісімсот метрів. Вони вже зневірилися, що на цій планеті знайдуть когось розумного...

«Саме в той час вертався від Північного кола цілий виводок філософів, що провадили там дослідження, про які доти ніхто й подумати не міг». Філософи того століття вже все на білому світі пізнали і все могли пояснити, а те, що не піддавалося науковому поясненню, — скасовували за недоведеністю (наприклад, у XVIII столітті Французька Академія постановила, що метеоритів не існує, позаяк каміння з неба сипатися не може, бо не може сипатися ніколи).

Тут з ясного неба на бідолашних самовпевнених науковців пролунали громоподібні слова велетня-прибульця: «Невидимі комахи, народжені у глибинах нескінченно малого! Я славлю Творця за те, що він ласкаво відкрив мені ці, здавалося б, непроникні таємниці. Можливо, при моєму дворі на вас не звернули б найменшої уваги; але я не знева-

жаю нікого і пропоную вам свою опіку».

Нехай твори тогочасних першофантастів і несли в собі більше соціальної сатири, ніж мрій про зоряні мандрівки, але фантастика того сторіччя вже набула рис самостійного жанру літератури, і навіть почала зазіхати на Космос.

Майбутнє не буде логічним. Цивілізацію можна будувати не лише на засадах логіки. Наступний, після індустріального (раціонального і логічного), буде за етикою. Епоху, яка дала нам надію на це, повинні ретельно дослідити філософи, фантасти й інші провісники майбутнього детальніше; у ній заховані золоті ключі від майбутнього. Але вивчення досвіду Галантного віку приведе нас до простого висновку: навіть за домінування етики несвобода лише змінить форму, та не зникне остаточно.

Слава в епоху етики стане головним «капіталом», бо матеріальне — вже не буде основною цінністю; логіка закону, хоч і залишить за собою певні позиції, не зможе виправдовуватися сакраментальним твердженням «закон поганий, але це закон», етика буде вищим законом; за спостереженнями, люди етичних соціотипів рідше скоюють злочини — совість не дозволяє перетнути межу; сподіваємося, в етичну епоху менше буде несправедливого та аморального.

Ідеалізувати модель суспільства, в якому домінує етика, не варто: той, хто перебував у колективі, наповненому людьми з будь-яким етичним соціотипом (дуже часто у колективі жіночому), знає на власному досвіді, які пристрасті та інтриги вирують під маскою зовнішньої доброзичливості, скільки дріб'язкових чвар виникають на рівному місці, як нищать душу зсередини марнославство та заздрість. Такий колектив — просто Версаль часів Людовика XV, тільки в мініатюрі.

Тож XVIII сторіччя наочно продемонструвало таку суспільну модель, і занотувало її в усіх подробицях для нас, нащадків. Напевно, то був «фальстарт», оскільки, крім вдалий для Франції природних, історичних і політичних чинників, об'єктивних умов, а саме рівня технологічного і суспільного розвитку, для початку Епохи Етики ще не склалося. Однак без цього історичного інтермецо — хіба отримали б ми ту цивілізацію, з усіма плюсами і мінусами, яку маємо сьогодні?

На моєму столі лежить платівка – «Українська церковна музика», яку виконує бельгійсько-український хор імені Тараса Шевченка. Час від часу цей дорогоцінний подарунок повертає мене у спогади. Особливо у ці весняні шевченківські дні.

Людмила ЧЕЧЕЛЬ

Нещодавно, перебуваючи в чудовому місті Намюр, що у Бельгії, вдалося познайомитися з дружиною керівника бельгійсько-українського хору імені Тараса Шевченка Мішелін Світій-Вандам (Micheline Swityj) та учасницями хору Бертою (Berthe Goffin) і Жаклін (Jacqueline Roman). Ведемо розмову за кавою у затишному дворіку Берти і Жаклін. Чудовий вид на сад, який охоплює панораму, де тихо несе свої води річка Маас.

Бельгійсько-український хор імені Тараса Шевченка в Намюрі у 1972 році створив українець пан Роман Світій та його дружина Мішелін Вандам. На жаль, кілька років тому пан Роман пішов із життя, залишивши добрий слід і найбільше багатство – збережені українські церковні пісні у виконанні бельгійсько-українського хору імені Тараса Шевченка. Майже півстоліття тому для Бельгії то був маленький експеримент — хор, в якому лише українською співали переважно бельгійці. Хор успішно виступав у різних країнах Європи, навіть записав платівку з українською церковною музикою.

«Це було ніби вчора, – згадує пані Мішелін. — У нас, у Намюрі, завжди весело й урочисто готувалися до святкувань Різдва. Завжди збиралися біля кафедрального собору. Наше місто

УКРАЇНСЬКА ПІСНЯ В НАМЮРІ

Бельгійсько-український хор імені Тараса Шевченка

відкрите для всіх. Сюди сходилися, приїздили музиканти з навколишніх міст. Хору ще не було, просто збиралися разом і співали пісень, танцювали. Серед нас були люди, які співали українською. Той спів зачаровував своєю мелодійністю, ліричністю. Багато хто просто приходив послухати український спів».

Їхній співочий гурт запрошували поспівати по церквах. Головним героєм тих співів став Роман Світій. Так сталося, що доля закинула українця у ці далекі від дому світи. Рятувала музика і пісня. До їхнього гурту сходилися бельгійці, французи. Вони підхоплювали мотиви й поступово вливалися в колектив.

«Спілкуватися з паном Романом була велика насолода», – розповідає Мішелін. Навіть з роками вона не приховує свого ніжного й трепетного ставлення до чоловіка. Моменти знайомства коментує трохи стримано: «Зустрілися, спілкувалися, закохалися. Якось на дискотеці у кафе танцювали мало не п'ять годин. Я вже впустила його до свого серця, вчила українські слова, щоб легше було спілку-

ватися й розуміти зміст пісень». Коли побралися, провели ритуал освячення хору і дали йому ім'я Тараса Шевченка. То був справжній ритуал. Чому саме іменем Тараса Шевченка? «Бо Україну знали завдяки його імені. Бо зна-

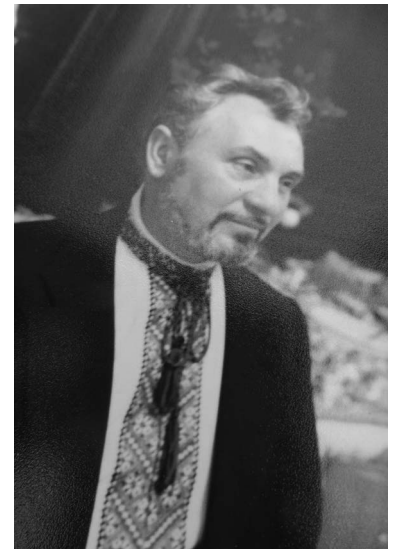
ли його як великого гуманіста, читали вірші, співали пісень, – продовжує згадувати Мішелін. — З різних комун приїздили учасники хору й розучували партитури українських церковних пісень. До мене зверталися, щоб розписувала партитури, аби звучати на високому рівні».

Інформація про унікальний хор миттєво розліталася по найближчих поселеннях. Спів хору зачаровував слухачів. Їх кликали всюди на виступи. Вперше у велике турне бельгійсько-український хор імені Тараса Шевченка, у складі двадцяти чоловік, поїхав з концертом до Риму. Саме там зустріли українців з Австралії й Канади, кардинала Йосифа Сліпого, уродженця Тернопільщини. Співали у найвищому храмі — соборі святої Софії у Римі, який спорудили під керівництвом Йосифа Сліпого.

Дзвінкоголосий спів хорового колективу слухали у базиліці Ватикану.

Після повернення з Риму зібралися на обряд хрещення хору. Хрещеним батьком став Роман Світій, а хрещеною – Мішелін. До речі, хористи у розмовах по-доброму й весело називали Мішелін – мадам-багаж. Мабуть, через те, що вона завжди і всюди супроводжувала хористів, допомагала в організаційних питаннях, ні на мить не розлучалася з паном Романом. Вона висловлювала свою любов до пана Романа через любов до України, любов, що творить дива.

Мішелін обережно гортає фотоальбом. Кожне фото – маленька й цінна історія. Вона пам'ятає всі дати, виступи. Ось тут хористи виконують поему, присвячену народженню хору. В окремому файлі – почесна грамота за під-

Роман Світій

році. «Щоб відкрити красу українського слова, перебуваючи у Франції з хористами, нам пощастило у Сорбонні слухати лекцію україністики відомого професора зі Львова Олександра Кульчицького, – розповідає Берта. – А згодом, у 1987 році, він приїжджав до Намюра з лекцією про Україну. Ми всотували кожне слово». Ще через кілька років до хору прийшла пані Жаклін. «Мені до душі наш репертуар, – говорить Жаклін. – Це не тільки літургії, а й фольклорні твори. А ще хор нас усіх тісно здружив. Особливо надихали виступи в Люксембурзі, Франції, Австрії, Швейцарії, Німеччині. Ми так любимо співати українські мелодійні пісні».

Поважні пані прості й доступні в спілкуванні. Допивши каву, вони дістають поживклі від часу, написані від руки партитури і... починають співати «Молитву про Україну», «Отче наш», «Многії літа»... Надривисто злігає «Реве та стогне Дніпр широкий». Це вражає до сліз і трохи дивно, що після спілкування французькою чути рідну українську мову за тисячі кілометрів від дому. Доречно дякую за гостинність, переклад і допомогу у спілкуванні Надії Бойченко.

У невеличкому акуратному будинку на видному місці «Кобзар», багато українських сувенірів, рушників. І найголовніший скарб – українські вишиванки. Щороку Мішелін, Берта й Жаклін вбираються в український стрій і в садку співають українських пісень.

І котиться над Маас «Боже великий, єдиний, нам Україну храни!»...

Фото авторки та з архіву Мішелін, Берти, Жаклін

ФЕЄРИЧНА «МОЯ ЧАРІВНА ЛЕДІ» НА СЦЕНІ ТЕАТРУ ІМЕНІ САКСАГАНСЬКОГО

Після перегляду на сцені Київського академічного обласного музично-драматичного театру ім. П. К. Саксаганського прем'єрного показу вистави «Моя чарівна леді» підшукував слово, яким би можна було охарактеризувати те, що відбулося. І знайшов. «Хвацько!» Саме так, зі знаком оклику. Й ось чому.

Костянтин КЛИМЧУК

Тетяна Виговська
www.chaszmin.info

С тавити класиків світової драматургії досить важко і дуже відповідально. Можна «насмикати» цитат і рішень режисерів-попередників і пожинати плоди своєї діяльності. Але постановник з совістю ніколи не стане епігоном і торуватиме свій шлях у мистецтві. Тарас Мазур упевнено крокує саме другою стежиною.

У білоцерківський театр повернулася радість творчості. Вона відчувається в дещо наелектризованій обстановці. І це не гнітюча атмосфера, яка в'яже руки, а жага творчості, щедро присмачена порцією театрального бешкету, коли погляд, постава, міміка і жести промовисто показують публіці перед виставою: «От ми вам зараз покажемо!». Це був своєрідний іспит перед глядачем, перегортання сторінки і написання нової історії білоцерківського театру.

Режисер Тарас Мазур перед прем'єрою хвилюється, але тримається бадьоро: «Мені дуже подобається сценографічне рішення вистави, яке зроблено тут. Ми вперше задіємо оркестр театру на сцені від початку і до завершення вистави. Всі пісні виконуються «живцем». Репетицій було обмаль, і актори з музикантами переживають за результат. Я вранці прийшов у театр і почав грати в пінг-понг. В шортах, майці. Щоб показати — потрібно трохи розслабитися, бо за лічені години до початку вже нічого не змінити».

Глядачі йдуть до зали і вона заповнюється вщерть. 27 березня святкується День театру. На сцену підіймається актор Олександр Шевчук з привітальним словом і

коротким анонсом про виставу. Помітне невелике хвилювання. Нарешті лаштунки розійшлися і перед публікою постав Лондон початку ХХ століття. Лаконічні й стильні декорації дали змогу кожному по-мейєрхольдівськи домалювати в уяві місце події.

Аж ось лондонський босяк. Так, так, обіграно образ Малюка Чарлі, але ж не забуваймо про те, що сер Чарльз Чаплін народився і виріс саме в Лондоні. Влад Красіков тонко відтінив своїм бешкетом комічні й драматичні моменти п'єси. Саме в столиці Британської імперії розгортаються події. Вікторіанська епоха. Над імперією ніколи не

заходить сонце. В ній є місце хоробрим, підприємливим і благородним людям (полковник Пікерінг), «вершкам суспільства» (місіс Хідінг, Фреді), науковцям (Генрі Хігінс)... А от тим, хто досяг «вершин лондонського дна» (с), місця на святі життя немає. Але не пропадати ж ні за гріш (а він, той гріш, ой як доречний) цілеспрямованій Елізі, її життєрадісному батьку Алфі Дулітлу, його співмешканці й решті мешканців Іст-Енду? Тому й починає кожен боротися за своє щастя і ця боротьба закручує всіх персонажів у яскраве дійство.

Давно ми не бачили такого колоритного і хвацького Романа Вдо-

вику, який завзято витанцювує і виспіває пісеньку Алфі про трішечки щастя, щоб «...не робить!». Роман перевтілюється із доброго пияка в хитрого ділка, який своїм світоглядом зрештою добуває собі місце під сонцем. Його партнери — Лідія Дяченко та Віктор Надем'янов — просто, як нерозливвода, склали цілком самодостатню групу.

Сергій Скляренко в ролі грубіяна Хігінса і Микола Молодика, втілюючи Пікерінга, були тим плюсом і мінусом, які дають заряд виставі. Жорсткий і брутальний Сергій не тільки бився над тим, щоб «Дощі в Афінах» переважно йшли в долинах, а й пробував, правда, без успіху опонувати традиційному англійському благородству персонажа Молодики. Їхній дует — вогонь і вода — захоплювали. Можливо, Скляренко трохи «брав на горло», але така інтерпретація, шановні. Нині люди полюбують брутальних, але хвацьких і толкових чоловіків. Згадаймо Хауса.

І нарешті Вікторія Лозинська-Матвієнко. Ой, як довго вона йшла до цього. Скільки було всього пережито. Але тепер ми побачили її в головній ролі й змогли відчути непересічний талант. «Дівочка» так колоритно прода-

вала «цвечокі», що хотілося вибігти на сцену й придбати букетика. А партія «Дощі в Афінах...»? Вищий клас. І вона теж хвацько виконала свою роль. Емоції та енергія від неї просто розходилися концентричними колами. Молодець. Вдалася їй Еліза. Сподіваємося, що другий склад вистави теж захопить глядача.

Вистава захопила в полон і не відпускала. Оркестр у прямому і переносному сенсі слова зіграв свою важливу роль. Зроблено крок уперед в постановках. Генеральний директор Богдан Пушак, який диригував під час вистави оркестром, довірив постановку «Пігмаліона» Тарасу Мазуру і не прогадав. Цим самим Богдан Пушак ствердив, що театр був, є і буде розвиватися.

А Мазур... Мазур показував у Білій Церкві й поїхав до Вінниці. Залишається невеликий жаль, що місто над Россю не стало постійним творчим майданчиком цього талановитого і самобутнього режисера. З кожною постановкою видно зростання майстерності Тараса. Приїздіть, Маєстро, дивуйте нас новими гранями свого таланту. Ми будемо раді зустрічам! Хвацько ви Бернарда Шоу поставили!

БАЛЕТНЕ СВЯТО

Національна опера України ім. Тараса Шевченка запросила киян та гостей столиці на святковий концерт Київської муніципальної академії танцю ім. Сержа Лифаря.

Історія КМАТ імені Сержа Лифаря бере свій початок з громадської організації «Українська академія танцю», що була створена в січні 1994 року з ініціативи Юрія Станішевського та Андрія Лягуценка при Національній опері України на хвилі повернення в Україну постаті її славного сина — Сержа Лифаря. Сьогодні цей навчальний заклад працює у статусі Коледжу хореографічного мистецтва «Київська муніципальна академія танцю імені Сержа Лифаря».

Філософія освітнього процесу та творчості КМАТ імені Сержа Лифаря базується на принципі безперервної ступеневої підготовки, яка починається з навчання дітей 5-6 років і завершується здобуттям молоддю вищої хореографічної освіти.

Перед святковим концертом усі глядачі мали можливість ознайомитися з виставкою «15 років. Київська муніципальна академія танцю». Серед презентованих експонатів публікації в газетах «Україна молода», «Слово Просвіти», «Освіта», «Хрещатик», «Культура і життя», «День», присвячені академії. Афіші та світлини різних років, що є своєрідним літописом цього колективу. Поруч — звернення:

«Дорогі друзі! У Києві нарешті з'явилася вулиця Сержа Лифаря. 71 голос — «за». Київська міська рада 17 листопада 2018 року підтримала перейменування вулиці Олександра Сабурова в Деснянському районі на вулицю Сержа Лифаря. З поверненням, дорогий маєстро. Дякуємо всім, хто відгукнувся на наше прохання взяти участь у громадському обговоренні та проголосував «за». Дружньому колективу, співробітникам, учням та студентам академії танцю, батькам студентів та всім небайдужим. Разом ми — сила! З повагою, Київська міська академія танцю ім. Сержа Лифаря».

Розпочалося балетне свято з прем'єри — композиції «Два фавни» К. Дебюсі, присвяченої народженим у Києві геніям світового балету Вацлаву Ніжинському та Сержу Лифарю (хореографія Дмитра Клявіна, виконавці — студенти I-IV курсів спеціалізації «Класична хореографія». Солісти: Ян Малакі, Михайло Мордасов та Микола Варвалюк. Робота заслуженого артиста України Дмитра Клявіна. Репетитор Надія Ятченко).

Більше двох годин тривав святковий Гала-концерт з номерів класичної, народно-сценічної та сучасної хореографії. Серед представлених творів: варіації зі всесвітньо відомих балетів «Лебедине озеро» та «Лускунчик» Петра Чайковського, «Арлекінада» Рікардо Дріго, «Дон Кіхот» Людвіга Мінкуса, «Сатаніла» та «Емеральда» Цезаря Пуні, «Гаяне» Арама Хачатуряна, «Марна пересторога» Петера Людвіга Гертеля, «Кантата 51» Йоганна Себастьяна Баха; перлини української культури — «Весняний козачок» (музика Ігоря Іващенко в му-

зичній редакції Євгена Досенка), «Чабани», «Волинська топотуха» (музика народна); культурна спадщина інших народів — «Вірменський танець» Арно Бабаджаняна, «Польська сюїта» Збігнева Намисловського, «Сільський Дон Жуан» Юрія Зарицького; сучасні мотиви — «До зірок», «Всупереч усьому» та інших. Вдячні глядачі довго аплодували студентам та учням академії Софії Ульянець, Артему Колбасинському, Дмитру Бородаю, Іллі Темченку, Катерині Латушко, Олегу Подольному та багатьом іншим, а також їхнім викладачам — заслуженим артистам України Владиславу Солдатенку, Олександрові Нестерову, лауреатам міжнародних конкурсів Вадиму Сабодашу, Наталії Хоменко, заслуженому працівнику культури України Ларисі Гелуні і т. ін.

А завершилося свято ще однією прем'єрою — композицією «Червона калина» на музику Ігоря Іващенко в музичній редакції Євгена Досенка.

Едуард ОБЧАРЕНКО

Історія національно-державного українського прапора сягає далекого минулого. Синьо-блакитні та жовто-золоті барви завжди супроводжували український народ і в часи його розвою, і в періоди труднощів, як у епохи розквіту його національно-державного будівництва, так і в новітню буремну добу ХХ ст., коли синьо-жовті кольори стали символом відновлення Української державності й жертвовної боротьби за її утвердження.

Витоки українського прапора сягають часів Київської Русі. Але тоді він не мав таких барв, як сьогодні. Кожні загони князя мали окремі кольори, відповідно, на флагштоках були стяги у вигляді трикутника, на яких, зокрема, були присутні й сині і жовті гамаи. До того ж тоді самого поняття державного прапора не існувало. Це була символіка безпосереднього володаря – сюзерена. Використовувалися синьо-жовті барви й у Галицько-Волинській державі – Руському королівстві, – загальним гербом якого був золотий лев на синьому тлі.

До речі, синьо-жовті гамаи використовувалися руськими військами (українськими, білоруськими) і при Грюнвальдській битві 1410 р., що й було зафіксовано у літописних джерелах.

Далі, за часів Козаччини, як правило, використовувався малиновий, багрянний прапор, але був і синьо-жовтий стяг – також у різних варіантах як позначка певних полків. Ці кольори і тоді варіювалися на прапорах з різними нюансами, тобто міг бути присутній козацький хрест, фігура козака тощо.

Гетьман К. Розумовський, наприклад, у своєму ордері від 8 березня 1755 р. вказував, щоби на сотенних знаменах козацьких полків було усталено певні зображення і кольори: з одного боку – національний герб, з іншого – сотенний («И на оных знаменах с правой стороны быть гербу нации, а с другой стороны – той сотни, в которую оное знамено исправляемо будет»). Те ж саме стосувалося і полкових корогв, що можемо прослідкувати на прикладі «абриса» (проекту) прапора Лубенського полку: з одного боку – «национальный герб: на светло-голубой доле с правой стороны по золотой земле на

СИНЬО-ЖОВТИЙ – ПРАПОР УКРАЇНСЬКОЇ ДЕРЖАВНОСТІ

Проект прапора Лубенського полку

знамени расписан и вытушеван пристойными красками...» (під національним гербом тогочасна традиція розуміла зображення козака з мушкетом і шаблею), з іншого – «полковой герб: на левой стороне знамени расписан будет по серебряной земле и вытушеван темною краскою» (для Лубенського полку – рука, яка тримає пірнач); вказано також розмір прапора: «...длиною же оное знамя имеет быть полтрети аршина, шириною как вдвое доль выходит будет».

Щодо кольору полотна, з якого мали бути виготовлені сотенні прапори, то в одному з документів, представлених на виставці, знаходимо чітке формулювання: «...а цвету тем корогвам быть голубому».

У 1763 р. кошовий отаман П. Калнишевський просив замовити у київських майстрів прапор блакитного кольору: «...войсковое знамя на блакитном канаваче в подобие имеющегося при Коше ... со изображением на нем гербов: с одной стороны – Св. апостолов Петра и Павла и между ними церкви, с другой – большого орла, а на нем с мечем архистратига Михаила...».

У березні 1848 р. в Австрійській імперії вибухнула революція, що дала поштовх і для українського національно-визвольного руху. 2 травня у Львові було створено Головну Руську Раду, яка займала лояльне становище щодо австрійської влади. І коли в червні на ратуші Львова з'явився синьо-жовтий прапор, члени Ради поспішили відмежуватися, заявивши, що «то не русини оучинили, й навіть не знають, кто тое оучинив».

У квітні 1848 р. австрійська влада дозволила створити Національну гвардію «для підтримання порядку». У 19-му параграфі її Статуту зазначалося, що «каждий баталіон масть корогву, а каждый швадронь штандарь, оздоблений колорами краю». Під час слов'янського з'їзду в Празі (2-16 червня) українська та польська делегації дійшли згоди, що загони Національної гвардії в Галичині «за відзнаки матимуть

Прапор УСС

герби обох народів побіч себе». Однак насправді почалося активне створення загонів польської гвардії. Це спричинило опір українського населення. Так, селяни Старого Милятина відмовлялися вступати до гвардії «під знаком орла єдиногоглавого» (тобто – до польської) й вимагали організу-

вати «Руську гвардію». 20 вересня Головна Руська Рада видає відозву до українського народу в справі організації загонів Національної гвардії. У Стрию, Дрогобичі, Яворові, Бережанах та інших містах і селах створюються такі загони, освячуються сині хоругви із золотим «Руським левом». Звертаючись від сільських громад до Ради, «много депутатов просили, даби їм для села зараз штандар руський зо Львова спровадити, ібо тут нема добрих ремісників, котрі би такий штандар чесно зділати могли». Тому широкого вжитку набули прапори з двох горизонтальних смуг «у руських барвах» – синьо-жовті та жовто-сині (першою, за правилами вексилології – науки про прапори – зазначається верхня барва).

Описуючи перший з'їзд українських вчених у Львові, Я. Головацький подає: «Дня 7/19 жовтня в четверг. 1848 г. от-вореньш зостав соборъ ученых руских и любителей народного просвещения... О II-й године сойшлися для отворения собора все собраніи члены и многиі госте съ отзнаками русконародными до музейной сали. Красно прибраніи стени поразили сильнымъ впечатлениемъ очи всехъ присутствовавшихъ».

Перший разъ Русины узрелися вь месци, где имъ все припоминало народность. – Под образомъ державного монарха спочило две, хоругви синожовти... окна и столпы украшени были народными барвами – при сихъ последнихъ стремели по паре прапоровъ тоже синожовтом барвы... І далі пояснює символіку кольорів: «Народни барвы просвещали намъ и выображали не богатства, збытокъ, але сильную, щирую волю, благое намерение. Синій цветъ, якъ чисте небо южной Руси, ясный, погодливый, якъ душа щирого не скаженого Русина, изьображавъ миръ и спокой, якого до розвитку нашого народного потреба. Золотый цветъ, якъ тії зорниць на ясномъ небе, изьображали ясное светло, до котрого намъ стремитися належить».

На початку ХХ ст. у Галичині з'являвся жовто-блакитний прапор, який прийняли Українські січові стрільці. Сам прапор був

блакитним полотнищем з золотистим обрамленням. На ньому з одного боку був зображений Архистратиг Михаїл, з іншого – емблема УСС (Українських січових стрільців). Прапор цей освятив 28 жовтня 1917 р. митрополит Андрей Шептицький, а автором його був Іван Іванець.

Головна Руська Рада – орган, що представляв національний рух українського населення Галичини, – у жовтні 1848 р. оголосила своїм гербом золотого лева на блакитному тлі й синьо-жовтий прапор.

Член Петербурзької академії наук, академік Ф. Корш (відомий знавець давніх пам'яток культури України) писав цареві Олександрові III: «Ваше Величество! Знамена козацкие, изображенные художником Репиным на его картине, не содержат по своему цветовому набору никаких иностранных веяний, а отражают в себе извечную преемственность цветов золотых и небесных, постоянно присущих для всех знаков отличий в Южной Руси (Малороссии) еще со времен Великих князей Киевских вплоть до роспуска запорожской вольницы согласно повелению Императрицы Екатерины Великой. Сказанному имеется предостаточно письменных подтверждений в отечественных источниках, а равно в ряде предметов материального искусства тех древних времен».

У Наддніпрянській Україні після Лютневої революції в Росії (тобто у додержавницький період нашої новітньої історії) народ виносив на демонстрації як національні прапори жовто-блакитні (жовто-сині) і блакитно-жовті (синьо-жовті) прапори.

Так, наприклад, Перший Запорозький ім. Костя Гордієнка полк кіннотних гайдамаків у 1917 р. використовував жовто-синій прапор з чорним тризубом на звороті (про це принаймні свідчив В. Петрів), Кіннотний полк 4-ї Київської дивізії мав жовто-синій прапор з чорними тризубами (по обох боках) на жовтому тлі, полк імені Кармалюка прийняв собі жовто-синій прапор з тризубом з одного боку й зображенням Матері Божої та Архистратига Михаїла з іншого, а Богданівський полк мав малинову хоругву з портретом Б. Хмельницького на лицевому боці та з написом на іншому: «Знамено першого українського козацького полку», Дорошенківський полк обрав собі білу хоругву (на одному боці був образ Божої Матері у

пурпурних ризах з оморфом в руках й написом півколом «Ізбавлю і покрию люди моя», на іншому боці – хрест в оточенні колом небесних світил) з написом по краях: «Знамено першого січового гетьмана Петра Дорошенка полку 1918 року». Однак більшість з цих полків під час першого наступу більшовиків на Київ у січні 1918 р. проголосили свою нейтральність.

Синьо-жовті ж прапори використовували вояки-українці на демонстраціях в Петрограді. 18 травня 1917 р. петроградська делегація надіслала на I Всеукраїнський військовий з'їзд синьо-жовтий прапор із написом: «Хай живе національно-територіальна автономія».

Водночас варто зауважити і на тому, що як у ті часи, так і пізніше часто й блакитно-жовтий прапор називали жовто-блакитним через зручності вимови. Ось як, наприклад, відомий громадсько-політичний діяч і історик Д. Дорошенко описував українську маніфестацію, що відбулася 1 квітня 1917 р. у Києві: «Гордо маяли в повітрі жовто-блакитні прапори (колір – символ нашого блакитного неба і золотої пшениці на полях)». Чи потрібно було б йому додавати таке розтлумачення, коли б жовта барва на прапорі розташовувалася б угорі.

Трохи пізніше газета «Народня Воля» (за 19 (6) травня 1917 р.), оповідаючи на своїх сторінках про відкриття 18 (5) травня 1917 р. першого Українського військового з'їзду у Києві, зазначала: «На сцені по-за містом для президіума розгорнувся синьо-жовтий прапор з написом «Хай живе національно-територіальна автономія. Депутація з Петрограду».

Про прапор як один з українських державних символів лідери Центральної Ради почали перейматися із проголошенням Української Народної Республіки (тобто після III Універсалу, прийнятого в листопаді 1917 р.) і оголошенням її самостійності (IV Універсал Центральної Ради від 22 січня 1918 р.). Тож звернімося до офіційних документів часів Центральної Ради та УНР, тобто часів, до яких часто апелюють адепти «перевертання» прапора.

Так, зокрема, Тимчасовий закон про флот Української Народної Республіки від 14 січня 1918 р. зазначав: «2) Прапорами Української військової флоти є: полотнище в двох – блакитному і жовтому – кольорах. В кряжі блакитного кольору – історичний зо-

лотий тризуб з білим внутрішнім полем в ньому. 3) Прапором Української торговельної флоти є полотнище в двох – блакитному і жовтому кольорах». Тобто блакитна смуга розташовувалася угорі.

Зауважу однак, що дійсно була й пропозиція затвердити прапор

Прапор Українського військового флоту

жовто-блакитних барв. Проект такого українського морського прапора був прийнятий Малою Радою міністрів з подання Д. Антоновича 18 січня 1918 р. Розробила його Українська Морська рада (матерія мала складатися з двох смуг – жовтої (вгорі) та синьої (внизу); на синій мав бути розташований «золотий знак князя Володимира» – тризуб з хрестом угорі), але такий проект так і не було затверджено Радою народних міністрів та Українською Центральною Радою.

Саме синьо-жовті кольори стали офіційними в УНР. Таке ж розташування смуг підтверджувалося й у Наказах по морському відомству УНР від 13 березня 1918 р.: «2) Прапором Українського військового флоту є полотнище в двох – блакитному і жовтому – кольорах. В кряжі блакитного кольору – історично золотий тризуб з білим внутрішнім полем в ньому. 3) Прапором Українського торговельного флоту є полотнище в двох – блакитному і жовтому кольорах... 5) З часу проголошення цього закону всі російські військові та транспортні кораблі на Чорному і Азовському морях піднімають вищезгадані прапори Української Народної Республіки». І саме такий прапор підняв лінкор «Георгій Победоносець» 29 квітня 1918 р. у Севастополі.

Ось що повідомляла у своєму офіційному «Вістнику» (від 20 квітня 1918 р.) Рада народних міністрів УНР відповідною постановою від 17 березня 1918 р. про встановлення знака-емблеми на прапорах пароплавів Міністерства шляхів УНР, яка являла собою «український національний синьо-жовтого кольору прапор з поміщеною в правому кутку жовтого поля емблемою Народного

Міністерства Шляхів, С.Х.: котвицю і заступ покладені навхрест».

Інколи деякі сучасні публіцисти вказують, що 22 березня 1918 р. Центральною Радою прийняла державний прапор УНР – жовто-синє полотнище; таке розташування кольорів нібито було прийнято за наполяганням голови Центральної Ради М. Грушевського, що був поборником геральдики (зокрема, німецької школи, в якій вважається, що «правильно» на прапорі розташовувати вгорі колір гербової фігури, а внизу – колір тла). Однак насправді 22 березня 1918 р. Центральною Радою державний прапор УНР не затверджувався.

Натомість у квітні 1918 р. Військова Рада УНР в Києві увалила для усіх військових частин України малинове знамено з синьо-жовтим кряжем, зразки цих прапорів, до речі, збереглися. Так, наприклад, у Центральному музеї Збройних Сил України зберігається малиновий прапор 3-ї Запорозької стрілецької дивізії (з 1919 р.) з синьо-жовтим кряжем (з золотим тризубом у ньому посередині)

Прапор однієї з військових частин України

та написами на малиновому тлі: «3. ЗАП. СТР. ДИВІЗІЯ», «УН.Р.» та «ЗА ВИЗВОЛЕННЯ УКРАЇНИ». Цей прапор 1992 р. з церкви у Джерсі-Сіті передав українській Національній гвардії патріарх УАПЦ Мстислав (небіж, до слова, С. Петлюри), а 1997 р. прапор було передано музеєві.

За Української Держави (Гетьманату П. Скоропадського) як державний використовувався синьо-жовтий прапор.

Зокрема, у супровідному листі до розпорядження гетьмана про військово-морський прапор від 17 липня 1918 р. говорилося, що «комерційний прапор залишається без змін: дві горизонтальні смуги – верхня – блакитна, нижня – жовта). 16 липня 1918 р. гетьман П. Скоропадський підписав наказ 192/44 (наказ оголошено 18 липня) і затвердив новий зра-

зок військово-морського прапора, що був вироблений геральдичною комісією: «Білий прапор з рівним синім хрестом, який ділить прапор на 4 рівних частини. Ширина хреста 1/11 всієї довжини прапора. Відступивши на 1/8 ширини хреста, проходить коло нього такої ж ширини (теж 1/8 ширини хреста) синя смужка, крім тих його боків, які прилягають до кряжа. В кряжі ж теж, відступивши на 1/8 ширини хреста від його боків, міститься національний прапор Держави (складений з блакитної і жовтої горизонтальних смуг), в центрі якого міститься золота печатка Св[ятого] Володимира такої ж ширини, як хрест, і в 1/11 рази вища своєї ширини. Прапор шийється з матерії відповідного кольору, а печатка малюється бронзовою фарбою». Такий військово-морський прапор був включений до «Морського Статуту», що діяв у незалежній Україні у 1917-1920 рр. й остаточно був затверджений 25 січня 1919 р. Сьогодні це знамено є прапором сучасних Військово-Морських сил України.

За Гетьманату існували й спеціальні прапори (штандарти) для гетьмана, членів його родини (що, очевидно, також заслуговує на окрему оповідь), міністрів та родів військ тощо.

3 листопада 1918 р. Українська Національна Рада у Львові прийняла декларацію про створення незалежної української державності на теренах Східної Галичини, Буковини і Закарпаття – Західно-Української Народної Республіки (ЗУНР). Стаття V прийнятого 13 листопада 1918 р. Тимчасового Основного Закону встановила прапором ЗУНР синьо-жовте прямокутне полотнище.

Коли ж тема державно-національного прапора зайшла тут також і з огляду на героїчну боротьбу за державність, то варто хоча б згадати і про західноукраїнське військо тих часів – Галицьку армію. Так-от, у наказі військам від 22 серпня 1919 р. говорилося про так звані «командні хоругви». «Командна хоругва» Начальної команди Галицької Армії була синьо-жовтою (50x75 см) з тризубом посередині. Майже подібними були хоругви Команди етапу (запілля) Армії (посередині була літера «Е») та Команди корпусів (тут посередині був номер корпусу).

За часів УНР Директорії державним прапором був синьо-жовтий,

Військово-морський прапор П. Скоропадського

а отже, таким же він був і для Дієвої армії УНР. Так, в наказі Військам Дієвої армії УНР від 30 липня 1919 р. встановлювалися стяги, що означали місця розташування штабів, управлінь, військових частин тощо. Стяг же самого штабу Дієвої армії УНР являв собою національний блакитно-жовтий прапор із зображенням державного герба та літер «Ш.Д.А.» з чорної матерії. Армійські ж спецпідрозділи різних призначень могли мати стяги і чорного, і жовтого та інших (як і комбінованих) кольорів тощо, проте ця тема заслуговує на окрему розповідь.

Додам лише, для прикладу, що 3-тя Залізної і 6-та Січова дивізії мали темно-малинові хоругви, в їхньому блакитному накутнику при деревці – золотий тризуб, а по обидва боки прапора – написи золотом «УНР» та «За визволення України». Полк кінних запорожців використовував жовту хоругву (на одному її боці – чорний хрест на хрещених кістках і напис: «На смерть за Україну»). Жовтий прапор з назвою полку мав Перший кіннотний Запорозький полк ім. Максима Залізняка, а от Перша Запорозька дивізія мала світло-синю шовкову хоругву, на якій з обох боків був золотий тризуб. 4-й полк Січових стрільців використовував прапор, що був створений ще 1917 р. Українським запасним полком у Москві, і на якому з одного боку було зображено на червоному тлі герб Києва (Архистратиг Михайл на синьому щиті), а з іншого боку – у золотому колі герб Запорозького козацтва (козак з мушкетом) і напис «Український Запорізький полк». Цей прапор потім належав Юнкерській школі.

Синьо-жовтий прапор 20 березня 1920 р. був затверджений на Підкарпатській Русі.

Синьо-жовті прапори були і в проектах Конституцій УНР, розроблених 1920 р. Всеукраїнською Національною Радою (у Кам'янці-Подільському, 9-13 травня) та Урядовою Конституційною комісією Української держави (у Тарнові) 1 жовтня 1920 р.

У міжвоєнний період у Західній Україні (окупованій Польщею) почалися дискусії про порядок кольорів на прапорі. Історично склався і був визнаний синьо-жовтий, однак прихильники жовто-синього (блакитного) обґрунтовували свою позицію тим, що за правилами геральдики зверху вміщується барва основного символу, а знизу – барва поля герба (герб УНР – золотий тризуб у синьому полі).

Таке правило справді існувало в німецькій геральдиці для створення міських прапорів. Його використали поляки, узаконюючи в серпні 1919 р. біло-червоний прапор. Але, скажімо, в Угорщині, Боснії та інших землях воно діяло навпаки. Оскільки українська вексилологія й геральдика з огляду на історичні обставини формувалися під різноманітними впливами й не мала (на відміну од польських) єдиних ustalених правил, то зовсім не зрозуміло, навіщо було штучно переносити вимоги німецької геральдики на українських ґрунт, та ще й для національного прапора. Втім, у Західній Україні у 1920-1939 рр. усюди починають уживати й жовто-блакитного прапора, яким користувалися також важливі центри українського життя в еміграції

(як то «Пласт» та уряд ЗУНР в езилі). Згідно з законами геральдики основний колір (тут – жовтий) має бути зверху. Такий же прапор був у вжитку українських військових формацій 1941-1944 рр. – дивізії «Галичина».

Коли 1939 р. було проголошено незалежність Карпатської України (після анексії Німеччиною Чехії й розпаду Чехо-Словацької Республіки), Перший Сойм Карпатської України 15 березня в Хусті ухвалив закон, ч. I, у якому, зокрема, зазначалося: «§5. Барва державного прапора Карпатської України є синя і жовта, причому барва синя є горішня, а жовта є долішня».

Що ж до УПА та його пересічних бійців, то не думаю, що вони аж надто переймалися у ті криваві часи саме кольорами, бо, як відомо, обидві ОУН взяли для себе і той, і інший різновид прапора (ОУН-м – жовто-синій; ОУН-б – синьо-жовтий), а самі бійці УПА воювали, використовуючи також обидва його різновиди залежно від місцевості та власних (особистих) трактувань (але переважна більшість вояків УПА все вважали державним синьо-жовтий прапор, позаяк були вони нащадками громадян ЗУНР і уродженими в Західній Україні).

Командна хоругва Начальної команди Галицької Армії

Врешті, все набагато прозаїчніше, аніж комусь нині хочеться це представити (а про геральдику і феншуй прості бійці УПА взагалі навряд чи щось чули, не кажучи вже про розуміння їхніх нюансів). І це теж правда, яку мусимо прийняти.

Між 1945 та 1949 рр. в еміграції виникли непорозуміння між прихильниками блакитно-жовтого і жовто-блакитного порядку поєднання кольорів, що закінчилися постановою Української Національної Ради від 27 червня 1949 р., яка зазначала, що до остаточного встановлення державних емблем незалежної влади в Україні національний прапор буде блакитно-жовтий.

Після проголошення Декларації про державний суверенітет України в нас певний час використо-

увалися два прапори: офіційний прапор УРСР (червоний з лазуровою (блакитною) стрічкою вздовж низу) і національний (синьо-жовтий). 23 березня 1990 р. за рішенням сесії Тернопільської міської ради над будівлею Тернопільської міської ради поруч із державним прапором замайорів синьо-жовтий національний прапор. 3 квітня 1990 р. за рішенням сесії Львівської міської ради національний прапор вивішено на вежі ратуші. 28 квітня 1990 р. національний прапор з'явився поруч із державним на будівлі Львівської обласної ради. 24 липня 1990 р. на Хрещатику біля Київради піднято синьо-жовте знамено.

Великим резонансом стала подія, коли 24 липня 1990 р. синьо-жовтий прапор з'явився біля Київської міської ради. Це стало звісткою, що радянська система точно ламається. Над Верховною Радою синьо-жовтий стяг був піднятий 4 вересня 1991 р. А 28 січня 1992 р. сесія Верховної Ради України прийняла Постанову «Про Державний прапор України», яким став саме національний синьо-жовтий стяг. 23 серпня 2004 р. було офіційно встановлене державне свято – День Державного прапора України, який

відзначають по всій країні. Історія свята свідчить, що на загальнодержавному рівні воно було встановлено указом президента Л. Кучми незадовго до помаранчевих подій – 23 серпня 2004 р. Насправді ж дата 23 серпня не має жодної історичної прив'язки – ні до минулого, ні до сучасності. Фактично це була політична вказівка в часи Кучми відзначати саме в цей день – перед Днем незалежності, що повинно б мати символічне значення. Далі, у 2009-му, президент В. Ющенко доповнив попередній указ Л. Кучми тим, що було засновано підняття прапора в день свята, а також під час інших державних свят та проведення загальнодержавних заходів.

Отже, попри те, що національними кольорами української символіки є і жовтий, і блакитний (синій), державний прапор синьо-жовтого кольору є цілком обумовлений як з історичного, так і з національно-традиційного поглядів.

Павло ГАЙ-НИЖНИК

доктор історичних наук, завідувач відділу історичних студій, Науково-дослідний інститут українознавства МОН України

МИСТЕЦЬКІ ПРОФІЛІ КРІЗЬ ПРИЗМУ СУЧАСНИКА ЧИМ ДИВУВАЛИ СВІТ УКРАЇНСЬКІ ЗНАВЦІ АРХІТЕКТУРИ

Є в Україні люди, які тихо і спокійно працюють для того, щоб вітчизняна архітектура мала почесне місце в ряду візуальних мистецтв. І серед них — Андрій Пучков, відомий своїми глибокими науково-популярними розвідками про теорію і практику архітектурознавства та знаний як вдумливий і авторитетний наставник молоді – професор кафедри теорії та історії мистецтв Національної академії образотворчого мистецтва й архітектури.

Тарас ГОЛОВКО

Одна з останніх його праць «Між навігаційними щоглами» з підзаголовком «Профілі українських мистецтвознавців», що з'явилась у видавництві «Дух і літера», присвячена п'ятьом мистецтвознавцям мину-

лих століть – Адріану Прахову, Григорію Павлуцькому, Григорію Логвину, Володимир Ясіевичу та Абраму Мардеру. Якщо першого з цього ряду знають чи не найкраще (через його безпосередню участь в організації розпису й реставрування Володимирського собору та Кирилівської церкви), то інші митці менше відомі широкому загалу, хоча це жодним чином не применшує їхнього вагомого внеску у вітчизняне архітектурознавство.

Аналізуючи творчий спадок кожного із згадуваних митців, автор книги застосував досить цікаву методику: їхні профілі розглядаються як «вертикально» (в контексті теорії й історії мистецтва), так і «горизонтально» (невідривно від естетики і філософії візуального мистецтва й архітектури).

Розповіді розпочинаються з статті Адріана Прахова – професора Київського університету Св. Володимира, який уславився не

лише розбудовою архітектурного ансамблю Києва (Володимирський собор, Кирилівська церква, Софійський собор), а й відновленням архітектурних і художніх пам'яток Волині та Чернігівщини.

Андрій Пучков подає тут низку маловідомих фактів з життя Прахова, які можна віднайти, тільки вивчаючи документи, рідкісну літературу. Хто, скажімо, сьогодні знає, що свого часу професора звинувачували у привласненні раритетних церковних експонатів, вивезених з Волинської губернії, і що скандал зам'яли після втручання Синоду, а вилучені старожитності повернули до волинських храмів.

Маючи від природи прихований авантюрний характер, Адріан Прахов міг робити те, що іншим було не під силу. В книжці надібуємо на цікавий епізод, коли вирішувалася доля грандіозного за задумом мистецького проекту – оздоблення зсередини Володи-

мирського собору із залученням відомих на той час художників. Адріану Прахову це вдалося, бо він, беручи участь у конкурсі на отримання відповідального замовлення, для того, щоб його виграти, штучно занижив кошторис опоряджувальних робіт. Спорудження й оформлення храму тривало аж дванадцять років, тому постійно виникали непередбачувані витрати, чим, власне, він і скористався, компенсуючи втрачене.

У книзі можна знайти багато цікавого про міжособистісні стосунки Адріана Прахова з групою художників, яких він фактично найняв розписувати величні церковні споруди, – Віктором Васнецовим, Михайлом Нестеровим, Павлом Сведомським, Вільгельмом Котарбінським і, звичайно, з Михайлом Врубелем. Читач поринає у хитросплетіння взаємин між цими неординарними митцями, які явили світові справжні шедеври, вистраждані кропіткою

і наполегливою працею. Адже, по суті, тут змагалися дві творчі концепції, які відстоювали митці, – з одного боку, намагання поєднати візантійський стиль з традиціями академічного мистецтва (Врубель), а з іншого, – билинно-православна тематика, яка переважала у тогочасному настінному розписі (Васнецов), і яка була зрозумілішою і прийнятнішою звичайному люду.

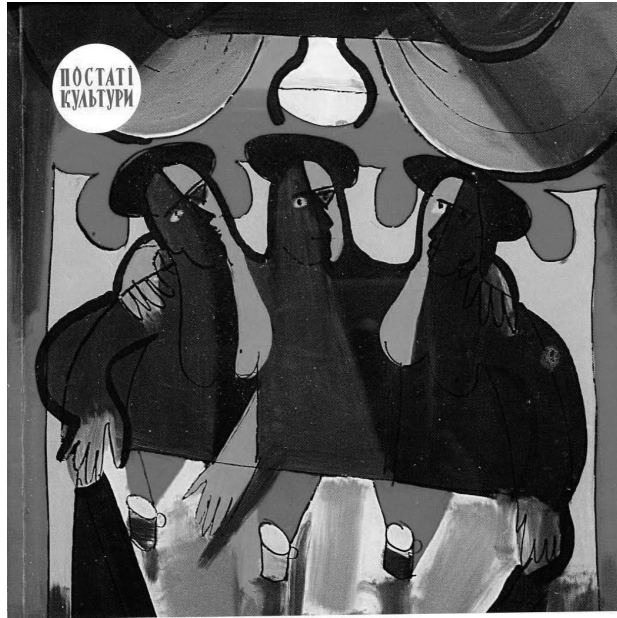
Автор книги, оцінюючи оформлення головної нави Володимирського собору, майстерно виконане Віктором Васнецовим, вдається до порівняння із Сікстинською капелою Ватиканського палацу, геніально розписану великим Мікеланджело Буонарроті. Дещо іншої оцінки, на думку Андрія Пучкова, заслуговує робота Михайла Врубеля. І досі зберігається інтрига навколо образу Богоматері в Кирилівській церкві, обличчя якої, за свідченням сучасників, мало багато спільних рис з обличчям Емілії – дружини Адріана Прахова. І ло-

гічною є заочна полеміка між автором книги і релігійним філософом Павлом Флоренським, який на межі двох минулих століть у праці «Іконостас» поставив під сумнів справжність Богоматері, зображену в інтерпретації Михайла Врубеля. Можливо, цим було порушено ще один догмат Руської православної церкви, яка часто не могла відчувати грань між звичайним богомазом і обдарованим Богом творцем.

З авторської розповіді дізнаємося, що Адріан Прахов добре знав іншого героя книги «Між навігаційними щоглами». І не просто знав, а ставився до нього дещо зверхньо і зневажливо, намагаючись принизити в рецензіях на наукові праці, спілкуючись з колегами по університету. Це була типова реакція приїжджого столичного аристократа на провінційного лектора-науковця, який читав лекції в тому ж університеті, що й Прахов, тільки з явним українським акцентом. Ідеться про видатного українського історика мистецтв, доктора теорії та історії мистецтв, професора Григорія Павлуцького. Його ім'я за радянських часів намагалися не згадувати, бо, на відміну від московського Алексея Шусева, він нікому з більшовицьких вождів у Києві мавзолью не побудував.

Цю людину цікавило зовсім інше, тому й мала вона, за висновком автора, вагомі здобутки у мистецтвознавстві, спочатку Російської імперії, а згодом доби УНР. Насамперед, це стосувалося запровадження компаративного (історико-порівняльного) методу в мистецтвознавчій дослідженні; викладання світового мистецтва на університетському рівні; формування теоретичних й історичних засновків українського пам'яткознавства; використання терміна «українське бароко»; студіювання історії української орнаментики. Автор книги переносить читача в 20-ті роки минулого століття, коли відбувся останній трагічний акт наповненого постійними пошуками і відкриттями життя, що випало на долю професора-інтелектуала, яким міг би пишатися будь-який університет Європи.

Майже чотири десятиліття Павлуцький віддав мистецтвознавчій науці, досліджуючи, зокрема, архітектуру, українське мистецтво XVII-XVIII століть, світове і сучасне мистецтво, починаючи з античності, закінчуючи неофутуризмом. А написана ним книга «Старожитності України» стала

МІЖ НАВІГАЦІЙНИМИ ЩОГЛАМИ ПРОФІЛІ УКРАЇНСЬКИХ МИСТЕЦТВОЗНАВЦІВ

Андрій Пучков

ДУХ І ЛІТЕРА

одним з перших фундаментальних досліджень архітектури східних слов'ян у минулому столітті. Павлуцький пішов з життя у Києві 1924 року після тривалої хвороби, спричиненої фізичним виснаженням, голодом і переохолодженням. У книзі наводяться спогади сучасників, з яких стає відомо: остаточно його добило знищення представниками більшовицької влади Музею красних мистецтв, що містився в університеті, і до якого мав пряме відношення Григорій Павлуцький. Унікальні експонати, дбайливо зібрані впродовж останніх тридцяти років, в одну мить перетворилися на попіл, оскільки праукраїнська архаїка зовсім не цікавила «будівників світлого майбутнього».

Одним з тих, хто зробив помітний внесок у розвиток українського мистецтва й архітектури, був академік Академії архітектури, лауреат Шевченківської премії Григорій Логвин. Цій неординарній особистості у вітчизняному архітектурознавстві присвячено багатосторінковий мистецтвознавчий нарис, в якому детально аналізується чималий творчий доробок маститого мистецтвознавця. Зокрема, в ґрунтовному дослідженні Логвина «По Україні: Стародавні мистецькі пам'ятки» подано комплексне студіювання середньовічних міст України. Як зазначає Андрій Пучков, ця книга стала для української культури своєрідним статутом, в якому ретельно задокументовано найвизначніші архітек-

турні пам'ятки Придніпров'я, Північного Лівобережжя, Волині, Галичини, Поділля, Буковини, Слобожанщини, нині вона — бібліографічний раритет.

Та не лише цим уславився Григорій Логвин. Аналізуючи віхи його біографії, насиченої багатьма подіями, автор книги згадує, як ще в 1965 році вчений став ініціатором створення Українсько-

охорони пам'яток історії та культури, в основу діяльності якого була закладена благородна ідея — зберегти для нащадків духовні й матеріальні скарби культурної спадщини минулих віків. На початку 90-х його наукова діяльність, що тривала понад півстоліття, була гідно поцінована державою: Григорій Логвин удостоївся Національної премії України імені Тараса Шевченка за монографію «З глибин. Гравюри українських стародруків XVI-XVIII ст.» та за цикл наукових праць з питань українського мистецтва й архітектури.

Книга «Між навігаційними щоглами» має добре продуману композиційну структуру. Після кожного авторського тексту про українських мистецтвознавців Андрій Пучков вміщує ще й документальні матеріали, які висвітлюють маловідомі деталі, пов'язані з діяльністю того чи іншого героя розповіді. Скажімо, коли йдеться про Адріана Прахова, в книзі публікується його унікальний лист від 19.11.1881 р., як дійсного члена Російського археологічного товариства, до імператора Олександра III, в якому фактично звітує про стан справ з реставраційними роботами у Кирилівській церкві. У післямові до нарису про Григорія Павлуцького автор книги вміщує текст його доповіді «Про зв'язок мистецтва з культурою» на урочистому засіданні Історичного товариства Нестора Літописця у жовт-

ні 1900 року, де вчений розглядає стилі в європейському мистецтві Середньовіччя та другої половини XVIII століття — період зародження романтизму в Англії, Франції і Німеччині. Що стосується нарису-портрета Григорія Логвина, то автор додав до нього рідкісний аудіозапис інтерв'ю, здійсненого ще за життя провідного українського архітектурознавця, якому, до речі, належить така мудра думка: «Творчість, узагалі, полягає в тому, аби нове щось внести, а нове можна внести лише в тому разі, якщо знаєте майже все старе».

Знати все старе, і не лише знати, а й аналізувати, прогнозувати, накопичувати багатющий досвід митців, котрі раніше протоптали стежку в архітектурній царині, покликані спеціалізовані наукові установи країни, в яких мають акумулюватися нестандартні ідеї й задуми. Це — в теорії, а на практиці доводиться бачити протилежне. Інституцією, під дахом якої були зібрані кращі фахівці архітектурної справи, тривалий час був НДІ теорії та історії архітектури і містобудування, утворений ще в далекому повоєнному 1946-му. Кризь призму діяльності цього інституту автор книги розглядає роль і місце у вітчизняному архітектурознавстві багатолітнього головного наукового співробітника, доктора архітектури Володимира Ясієвича. Левову частку життя ним було віддано цій науковій установі, яку за владарювання Януковича ліквідували фактично «за непотрібністю». Так само волонтаристськи закрили в середині 90-х галузеве державне видавництво «Будівельник», де свого часу публікувалися праці з архітектурознавства Володимира Ясієвича.

Оцінюючи внесок Володимира Ясієвича у вітчизняну архітектуру, Андрій Пучков відзначає, насамперед, те, що добре відомому в наукових колах архітектурознавцю належить авторство теорії штучного середовища, комплексне дослідження архітектури України доби модерну, книг з матеріалознавства, футуристичного будівництва, стилю і моди (архітектура, меблі, одяг), нарисів-портретів, присвячені провідним вітчизняним зодчим — В. Николаєву, О. Бекетову, О. Гінзбургу, П. Альошину, а ще науково-публіцистична розвідка про творчий доробок видатного українського маляра, архітектора і графіка XX століття Василя Кричевського. Як вважає автор, завдяки цій публікації була зірвана пелена забуття з

людини-творця, котрий один з небагатьох у Російській імперії наважився ввести в архітектуру народні елементи, починаючи з орнаментів і закінчуючи характерними будівельними конструкціями. У розповіді про значення науково-мистецького спадку Володимира Ясієвича автор порівнює його з італійським філософом-утопістом, теологом і поетом Середньовіччя Томмазо Кампанеллою. З цим твердженням варто погодитися, бо їх і справді ріднить бажання втілити нетрадиційні ідеї в консервативні форми, прагнення зазирнути у майбутнє, долаючи інертність і зашкарублість мислення.

З книги Андрія Пучкова «Між навігаційними щоглами» перед читачем з'являється постать ще одного відомого в Україні архітектурознавця-теоретика, людини з енциклопедичними знаннями Абрама Мардера. З колосального доробку, що залишив після себе митець, автор виділяє унікальне за змістом видання «Архітектура. Короткий словник-довідник», якому вже майже чверть століття. І досі у колі вітчизняних архітектурознавців ніхто не наважився підготувати до друку подібної праці, оскільки це вимагає не лише титанічної праці, а й аргументованої термінології, яка б не викликала у фахівців жодних заперечень і сумнівів. Саме цього в своєму архітектурному словнику-довіднику Абрам Мардер уникнув.

Андрій Пучков називає кілька основоположних праць знаного архітектурознавця, які не лише збагатили будівельну галузь, а й випередили час. Це, зокрема, дослідження «Естетика архітектури», «Метал в архітектурі», довідник про пам'ятки архітектури і містобудування (у співавторстві)... Маючи від природи вроджений талант творця, Абрам Мардер, за що б не брався у своїй багатолітній кар'єрі архітектурознавця, завжди досягав помітного успіху, постійно демонструючи вдале поєднання теорії з практикою.

Книга «Між навігаційними щоглами» Андрія Пучкова дає змогу почерпнути багато цінного з різних галузей знань. Вона корисна, насамперед, для творчої молоді, перед якою розкриваються горизонти красивого і вічного в архітектурі. Досвід попередників стає для них неоціненним дороговказом, який неодмінно приводить до нових відкриттів і звершень.

У ЙОГО ГОЛОС ЗАКОХАЛАСЯ ТІНА КАРОЛЬ

22 січня цього року прихильники телевізійного шоу «Голос країни» (9-й сезон) буквально прикипіли до екранів телевізорів: адже у цій передачі мали показувати Віталія Лашка. Ми щиро вболівали за нього й до останньої секунди вірили, що бодай один із зіркових тренерів розвернеться до нього.

Доки Віталій співав, на обличчях тренерів відбивалася маса позитивних емоцій, а Тіна Кароль, здавалося, отримувала справжню насолоду від такого звучання. І кожен із них був близький до того, щоби натиснути заповітну кнопку... Але дива не сталося, хоча зал слухав співака стоячи і так само стоячи аплодував. Сам же Віталій, незважаючи на розчарування, був усе одно задоволений як своїм виступом, так і самим фактом перебування на сцені «Голосу країни».

Ролик на YouTube із його виступом на «Голосі» у першу ж добу набрав понад 70 тисяч переглядів, а зараз кількість тих, хто його подивився, вже наближається до 400 тисяч...

Десять років тому Віталій Лашко став зіркою «Караоке на майдані», упевнено перемігши суперників. Тоді Віталій ще був студентом музичного училища і лише опановував тонкощі професії оперного співака. Зараз же він — професіонал: закінчив спочатку Харківське музичне училище імені Б. Лятошинського, потім — Харківський національний університет мистецтв імені І. П. Котляревського; нині — асистент-стажист кафедри сольного співу цього ж університету. Працює у Палаці студентів Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого та у Харківській філармонії. А наприкінці минулого року отримав звання заслуженого артиста України.

Протягом цих 10 років дуже багато виступав на різних оперних і концертних майданчиках у Харкові та Харківській області, в інших містах України та за її межами. Дав більше 100 сольних концертів; серед його здобутків — Гран-прі та звання лауреата і фіналіста багатьох міжнародних і національних конкурсів, як-от: імені Бориса Гмирі, Клавдії Шульженко, Миколи Римського-Корсакова, Мусліма Магомаєва. Окрема, «військова»,

сторінка творчості Віталія Лашка — волонтерська поїздка у Слов'янськ 2015 року з концертами для українських батальйонів; виступи у різних військових частинах Харкова та виконання Гімну України на церемоніях складання військової присяги; участь у концертах до Дня захисника України. Учасник проєктів «Велика опера», «Голос країни» (9-й сезон). І все це — у двадцять дев'ять років!

Незважаючи на щільний гастрольний графік Віталія, мені вдалося поспілкуватися з ним перед черговим концертом і розпитати його, перш за все, про його досвід участі у такому масштабному проєкті, як «Голос країни».

— Віталію, як ти взагалі потрапив на кастинг? Чи планував участь у «Голосі» заздалегідь?

— Скажу одразу, що нічого такого собі не планував, бо й без кастингів у мене дуже насичений графік роботи. Якби хотів, то міг піти на прослуховування у Харкові. Але так сталося, що потрапив на нього у Києві... Я їздив туди у відраженні: ми готувалися до 115-го ювілею від дня народження видатного українського оперного співака Бориса Гмирі, розробляли різні творчі заходи. До речі, Борис Романович, без перебільшення — геній вокального мистецтва, є моїм кумиром і вчителем. Я брав активну участь в організації відзначення цього ювілею, тому і їздив у Фонд Б. Р. Гмирі у справах. І якраз цього дня у Києві проходив останній, завершальний попередній кастинг «Голосу країни». Я зайшов просто з цікавості, тим більше, що це якраз було мені по дорозі. Охожих було дуже багато: до столиці вирушили всі, хто не встиг потрапити на прослуховування в інших містах України. Зареєструвався об 11.00 і

поїхав звітти, а повернувся аж о 20.00, то до мене ще черга не дійшла. І я попросив, щоб мене пропустили поза чергою, бо мав повертатися до Харкова. Відспівав, а потім мені зателефонували... Як виявилось, з 11 тисяч учасників відібрали всього лише сотню для зйомок, а з неї, своєю чергою, показали практично половину.

— Можеш трішки відкрити «завісу» до закулісся «Голосу»? Які загальні враження від усього процесу і від твого виступу зокрема?

— Перш за все, «Голос» — це шоу, вистава, в якій усі ролі чітко прописані режисерами і кожен із нас виконує свою роль: учасника, ведучого, члена журі, групи підтримки... Тож я не сприймаю цей проєкт як серйозний професійний конкурс. Це, скажімо так, — розважальна передача з акцентом на спів.

Стосовно вибору пісні, то він залежав тільки від мене. По-перше, моєю метою була не перемога, а можливість продемонструвати свою творчість і вміння. Крім усього, мене ще знають як виконавця пісень із репертуару Мусліма Магомаєва. Саме це і пояснює мій вибір його пісні «Синяя вечність».

«Голос» адреналіном мене не вразив. За моїми плечима — досвід роботи на телебаченні, а також виступів на набагато більших оперних сценах, у більших залах, понад 7 тисяч місць. Ці сцени набагато ефектніші, масштабніші і дають набагато більшу порцію адреналіну під час виступу. Так що емоції під час виступу на «Голосі» мені не заважали, усе було під моїм контролем: не сцена контролювала мене, а я її. Що, до речі, дуже важливо для артиста, бо ця професія має войовничий характер.

— А ти — боєць?

— Можна сказати, що так. Навіть, як у даному випадку, потрібно вміти програвати і піти красиво. Я все одно вважаю, що це виграш, а не програш, — адже мені вдалося внести свою частку у справу піднесення рівня популярності справжнього класичного мистецтва.

— Твоє виконання акапела «Дивлюсь я на небо...» після основного виступу було імпровізованим чи запланованим заздалегідь?

— Це було несподіванкою навіть для самого мене. Коли я співав, усе було настільки чудово: і звук, і реакція глядачів, підтримка залу, який встав... Про те, щоб співати другу пісню, заздалегідь і мови не було. Можливо, тренери просто знали з моєї біографії та репертуару, що я виконую багато українських пісень, — а можливо, й ні... У будь-якому разі це була абсолютна імпровізація: Потап спитав, що я ще співаю з Магомаєва, і мені саме українська народна пісня спала на думку, адже Магомаєв був інтернаціональним співаком і виконував пісні різних народів.

— Ми всі, хто дивився твій виступ по телевізору, були майже впевнені, що хтось із зіркових тренерів обов'язково розвернеться до тебе...

— Я теж так думав, аж до останніх акордів. Було незрозуміло, чому ніхто не повернувся, я був трішки в шоці, але зміг приховати розчарування і намагався триматися гідно. Проте я дуже задоволений уже тим, що мені пощастило показати своє мистецтво, розповісти про себе всій Україні; що мене почули і побачили не тільки в українському проєкті. Адже права на втілення проєкту «Голос» придбали понад 20 країн, а Україна стала третьою країною, де він працює. Тож це співоче шоу транслюють і в зарубіжжі: у Сполучених Штатах Америки, в європейських країнах. Окрім трансляції, відеоролики з шоу переглядають на YouTube...

— Якщо врахувати, скільки коштує секунда вечірнього ефірного часу на одному з найдорожчих каналів країни (а це вимірюється десятками тисяч гривень), а також те, що ти за свій ефір нічого не платив, — не платив же? (сміється: ні, не платив! — авт.) — то це, безперечно, перемога. Зробити собі отакену рекламу на всю Україну і півсвіту! То чи це може стати сходиною для розвитку твоєї подальшої кар'єри?

— Якщо все складатиметься найкращим чином, то сподіваюся, що так. Але я радий уже тим, що такий масштабний телеканал захотів мене показати багатомільйонній аудиторії. Це вже дає свій результат: люди мене побачили і почули. Можливо, серед них є й фахівці, які професійно працюють зі співаками, або ж любителі справжнього мистецтва, готові вкладати в нього свої кошти... Адже не секрет, що зараз швидше знайдуться продюсери

для шоу-бізнесу, так званої «попси», аніж для серйозного академічного мистецтва. За кордоном зараз багато академічних співаків популярні і в шоу-бізнесі. На жаль, у нас поки що до цього не «доросли».

— Судді тебе запросили до участі в «Голосі» наступного року. Чи є бажання повернутися до цього проєкту?

— Скажу чесно, я цю передачу раніше ніколи не дивився. І до проєкту я, швидше за все, не повернуся. Мені було достатньо одного виступу для того, щоб презентувати себе. Взагалі, на такого роду телепередачі більше йти не буду, натомість займатимуся подальшим формуванням і вдосконаленням себе як артиста і більше часу віддаватиму розвитку своєї творчості. Щоправда, у мене є договір з каналом 1+1, згідно з яким, наприклад, я повинен брати участь у деяких інших проєктах, куди мене можуть запросити. Тож нічого в цьому ганебного немає, багато артистів, відомих і народних, цим займаються, беруть участь у різних шоу, бо телебачення — це потужний засіб масової інформації.

— Чи, дійсно, завдяки таким шоу можуть зробити свою вокальну кар'єру «співачки з народу»?

— Артист — це професія, така сама, як інші. На неї теж потрібно вчитися. Так само, як, скажімо, працювати на заводі з деталями також потрібно вміти, бо не кожен «з вулиці» зможе відразу це зробити. Я, наприклад, точно не зможу. Але я вмію співати. І коли є такі передачі, де показують, що на артиста необов'язково вчитися, а можна просто прийти з-за верстата чи керма трактора і заспівати, — то це неправда. Я впевнений, що 90% із них — це професійні співаки, які беруть уроки вокалу, платять за них гроші у приватних студіях або й в університетах. Дуже багато моїх знайомих учасників усіляких шоу стверджували, що вони — трактористи, продавці тощо, хоча насправді закінчили Київську консерваторію. А я сказав правду, що оперний співак за фахом, закінчив університет мистецтв, співаю в операх. Адже хочу реалізуватися як артист і не приховувати цього. Пишаюся своєю професією, до якої довго й наполегливо йшов, а не соромлюся її.

— Що ж, успіхів тобі у подальшому професійному становленні і нових творчих висот!

ФЕСТИВАЛЬ «ФРАНЦУЗЬКА ВЕСНА» ЗНОВУ В УКРАЇНІ

16-й сезон «Французької весни» активно презентує неймовірно цікаві мистецькі події у кількох містах України.

Починаючи з 20 березня і до 30 квітня включно, яскраві промені фестивалю запалають у столиці та регіонах, а саме: у Дніпрі, Запоріжжі, Івано-Франківську, Львові, Одесі, Рівному, Харкові, Чернівцях. І все це завдяки спільній роботі Французького інституту в Україні та мережі закладів «Альянс франсез», які разом зі своїми незмінними партнерами забезпечують діяльність французької культурної мережі.

Відкриття фестивалю відбулося традиційно у Києві — 30 березня на Софійській площі. Це була вулична неймовірно видовищна вистава «Садівниця Мю і кінематика флюїдів» від колективу Transe Express. Монументальні й яскраві музика та образи, а також акробатичні й технічні трюки повітряно-небесного спектаклю змусили глядачів зануритися у справжню фантастичну казку. З одного з кутків площі з'являвся схожий на капітана корабля персонаж з обвітраним засмаглим обличчям, а за ним вервечкою пливла зграя сюрреалістичних морських істот назустріч небесній зливі. Автори вистави: Ремі Аллегр, Мікаель Бель, Давід Фріер, Мат'є Нейман, Іван Цибульський, Жиль Род. Постановка: Ремі Аллегр, Жиль Род.

Цього року окрасою фестивалю стане популярний у Франції вуличний спектакль. Мешканці великих міст побачать яскраві шоу у квітневих сутінках. Інша вулична вистава «Три тотеми» від компанії Les Quidams пройде у таких містах, як Дніпро, — 19 квітня, о 19.30, площа Героїв Майдану; Харків — 20 квітня, о 19.30, Парк ім. М. Горького; Запоріжжя — 18 квітня, о 19.30, площа ім. В. Маяковського. Гігантські силуети з чистими формами безшумно прослизнуть поміж глядачів. Легкими та не вимушеними рухами вони оживатимуть і поступово з легкістю кружлятимуть у танці. Це справжня феєрична прогулянка персонажів заввишки понад 3 метри у легких костюмах, що роздуваються від вітру.

Театральне мистецтво представлятиме вистава «Концерт для двох

клоунів» від компанії «Мандрівні Королі» у трьох містах: Київ — 19-20 квітня, Рівне — 22 квітня та Львів — 24 квітня. «У програмі: Вівальді, Штраус, Бах... Для поціновувачів світового балетного мистецтва очікуваною подією стане гала-концерт зірок балету за участі соліста Паризької опери Франсуа Алю та солістки Елеонор Болак, що відбудеться 14 квітня у стінах Національної опери України у Києві. Паризька опера — колиска класичного балету, яка й досі залишається передовим театром світу, міксуючи традиції та новаторські рішення. Саме тут на рівні з «Лебединим озером» проходять вечори найвпливовіших хореографів сучасності. Різноманітний, але добірний репертуар розширює професійний діапазон артистів балету та щоразу дарує глядачам унікальні враження. Вільям Форсайт, Вейн МакГрегор, Крістал Пайт, Охад Наарін, Матс Ек. Джером Роббінс, Джордж Баланчін, Марта Грем. Це далеко не повний перелік видатних хореографів, які зробили свій внесок у розвиток Паризької опери та її вихованців. Ось чому «Культурний вектор» ініціює приїзд французьких зірок балету до Києва. Носії класичної та сучасної хореографії здатні налагодити гармонійний сценічний діалог із українськими артистами. Показати вектор, за яким традиційне мистецтво здатне розвиватися.

А на кращих філармонічних сценах України у Києві, Рівному, Львові та Чернівцях відбудеться надзвичайно яскрава подія — концерт «Андре Жід та музика» струнного квартету DANOS. Провідні солісти Авіньйонського оперного театру виконають твори найвидатніших композиторів-класиків та представників сучасного класичного музичного мистецтва. Зокрема, в програмі незвичних мистецьких вечорів прозвучить музика Моріса Равеля, Франца Шуберта, Фредеріка Шопена, П'єра Тільйо, а також українських композиторів Івана Карабиця та Мирослава Скорика.

Джазовий концерт французького піаніста та композитора Тьєррі Майяра із презентацією нового альбому «ALONE» прозвучить в Одесі, Харкові та Дніпрі. Це — ексклюзивне турне Україною видатного джазмена, що працює зі свободою імпровізатора над вико-

нанням музики Жоржа Брассена, Жака Бреля, Бартока та Стравінського. Завдяки унікальному підходу до інструментальної музики Тьєррі відкриває слухачеві нові звучання та гармонійні відтінки пісень, які під його пальцями змінюються та водночас неминуче нагадують про тих, хто були їхніми першими виконавцями.

В Івано-Франківську з 4 квітня (Галерея «Арт на мур») відбудеться вернісаж виставки «Маленькі безлади світу», а у Рівному 11-16 квітня зустрічайте експозицію (Міський будинок культури) «Земна симфонія» художниці Аделін Кель.

Художник-фотограф вирішила у серії робіт «Земна симфонія» по-іншому поглянути на Клесівський кар'єр, що на Рівненщині, переосмислюючи його кризів власний творчий підхід та особливе мистецьке бачення.

Цього року новинкою фестивалю є Архітектурні прогулянки «Слідами Франції: французька архітектура у Львові та Одесі». Місія проекту — збагатити знання громадян з історії Одеси та Львова, розширити туристичні маршрути і підкреслити для широкого кола значення впливу французької культури на унікальну архітектурну спадщину Південної Пальміри та культурної столиці Західної України.

В рамках фестивалю пройде презентація книги Марі-Лор Крюші «Колорама» та майстерні Cruschiform. Випускниця престижної школи Естієнн, а також Школи декоративних мистецтв Парижа Марі-Лор Крюші (яка підписує свої роботи псевдонімом Cruschiform) — молода французька мисткиня. Вона керується прагненням поставити під сумнів наш погляд на світ, зробити його своїм і дати нам побачити його по-новому. У книзі «Колорама» Cruschiform запрошує нас у казко-

ву подорож до країни кольорів: ліловий, колір шкіри лева, хутра полярного ведмедя, молочно-білий, колір цукрової вати, квітки сакури, небесно-блакитний, колір солі.

А ось відомий французький письменник Жан-Філіп-Ару-Віньо, автор дитячих книг, зустріне з своїми шанувальниками 15 квітня у Києві в Домі «Майстер Клас». Жан-Філіп-Ару-Віньо — автор багатьох романів, як для дорослих, так і для дітей та молоді, — як то серії «Розслідування у коледжі», «Історія Жана Щося» або альбоми «Рита і песик Машен». Наразі Жан-Філіп-Ару-Віньо є директором видавничої серії в Gallimard Jeunesse. Писати та видавати книги є реалізацією одного бажання письменника — ділитися любов'ю до слів, до книг та історій.

Колектив «ALIS» у Києві та Харкові представлятиме візуальне мистецтво у вигляді інсталяції «Автономні зони поезії: розквіт слів». Колектив «ALIS» працює над проектами монументальних словесних ігор у різних просторах — виставкових центрах, холах, коридорах, галереях, парках тощо. Відвідувачі цих поетично-пластичних експозицій можуть маніпулювати сенсами слів залежно від куту чи положення, з якого вони їх розглядають. Це — справжня нагода дослідити форму слів та побачити те, на що ми так рідко звертаємо увагу, відкриваючись поезії мови.

Дуже різноманітною та яскравою буде цьогорічна кінопрограма фестивалю «Французька весна». Так, «Фестиваль допрем'єрних показів» покаже новинки національного кінематографа, а це такі картини, як драма «З Божої Волі» видатного режисера Франсуа Озона. Фільм уперше відбувся у конкурсній програмі Берлінського кінофестивалю, де був відзначений Гран-прі журі. Сюжет заснований

на реальних подіях. Також дуже рекомендую не оминати драму «Подвійні життя» — адже це нова робота Олів'є Ассайаса про паризьку богему.

До циклу допрем'єрних показів увійшли ще такі фільми, як «Куріоза» режисера Лу Жене та романтична комедія «Кохання з другого погляду» про подорожі в часі. Цього року фестивальный кіномайданчик представляє ретроспективну програму фільмів з музикою композитора Мішеля Леграна — «Шарман Легран», весь цей цикл присвячений пам'яті великого композитора, який помер у січні цього року. На рахунок у класика французької музики — три премії «Оскар», п'ять «Греммі» і «Золотий глобус». Українським глядачам Легран відомий, насамперед, за мелодіями з «Шербурзьких парасольок». У програмі ретроспективи: мюзикл «Дівчата з Рошфора» з Катрін Денев, трагікомедія «Ціна слави» з Бенуа Пульвордом, драма «Берегині» з Наталі Бай та детективний мюзикл «8 жінок» Франсуа Озона. У Києві «Шарман Легран» стартує 11 квітня, а от після закінчення кінотеатральних показів програма буде доступна для демонстрації в кіно клубах, для проведення показів активістам і керівникам майданчиків потрібно подати заявку на сайті проекту «Кіноклуб. Всеукраїнська мережа». Завжди такі популярні «Довгі ночі короткого метра», окрім Києва, пройдуть у Дніпрі, Івано-Франківську, Харкові, Львові, Одесі, Рівному, Чернівцях та Запоріжжі 19-20 квітня. Збірка коротких кіноновел принесе задоволення наприкінці кожного фільму та розпалить цікавість побачити наступний.

У Харкові в рамках кінопрограми 13 та 14 квітня відбудеться цікавий показ фільмів «Какафонія Донбасу» й «Далеко від бульвару Сансет» та зустріч із режисером Ігорем Мінаєвим.

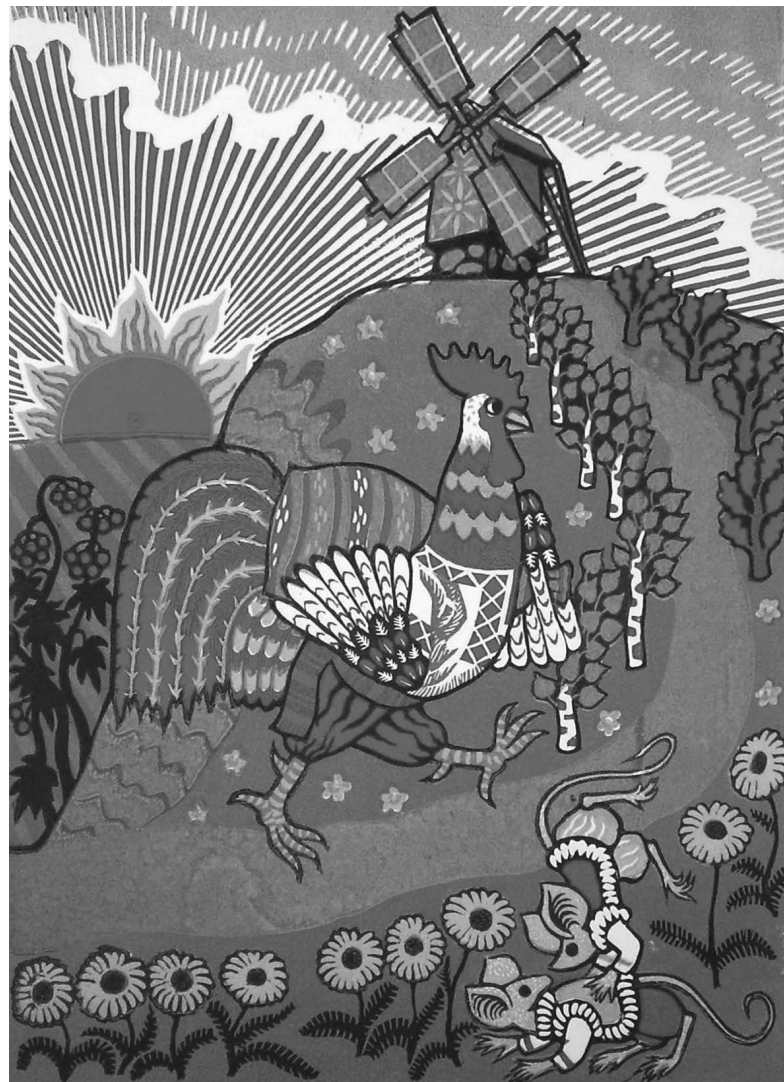
Дивувати українського глядача щороку стає все складніше, але фестиваль «Французька весна» спробує це зробити вшіднадцяте. Приходьте на заходи фестивалю по всій Україні й отримайте незабутні враження!

НАЦІОНАЛЬНІ ВИТОКИ ОБРАЗОТВОРЧОСТІ ВІТАЛІЯ ГУБЕНКА

ДО 80-РІЧЧЯ МИСТЦЯ

Віталій Губенко – визнаний майстер станкової графіки та ілюстрації. В останнє десятиліття він успішно працює і в олійному малярстві у жанрі пейзажу. Образною стилістикою творчість художника органічно закоріненена у світ української природи, народної казки, у витоки народного мистецтва.

Художній світогляд автора як творчої особистості почав формуватися на Полтавщині. Майбутній художник народився 17 червня 1933 р. в родині сільського коваля на хуторі Вовковому біля Миргорода. Дитинство минуло неподалік на хуторі Тригубиця. Із родинного домашнього вогнища пристрасть у мистця до фольклору і художньої творчості. На Полтавщині В. Губенко закінчив Миргородський керамічний технікум. Тут він зустрівся з відомим художником, теоретиком мистецтва Миколою Писанком, який став його першим учителем і мудрим наставником на подальшу творчість. 1969 р. В. Губенко закінчив Київський державний художній інститут, факультет станкової графіки. 1966 р. ще студентом 3-го курсу, вперше брав участь у республіканській морлодіжній художній виставці. Дипломна робота Губенка “Григорій Сковорода”, яка складається з 4-х аркушів, засвідчила талант молодого художника. Ця серія експо-

нувалася і на 4-й Всесоюзній виставці естампа 1969 р. у Вільнюсі, репродуковувалася у періодиці, зокрема у фаховому журналі “Творчество”, в “Літературній Україні”, а до 275-річного ювілею Г. Сковорода тут був репродукований титульний аркуш серії.

У подальшій роботі автор постійно звертається до образу і творчості Г. Сковороди: створює ілюстрації до філософських діалогів і “Саду божественних пісень”, виданих у серії “Шкільна бібліотека” у видавництві “Дніпро” до 250-річного ювілею мандрівного філософа.

Провідне місце у творчості В. Губенка займають ілюстрації до казок – як українських, так і народів світу. На поч. 70-х рр. у видавництві “Мистецтво” були видані набори кольорових листівок з ілюстраціями до казок “Коза-Дерева”, “Цап та Баран”, була створена серія “Котигорошко”. У 70-х рр. з’являються цикли станкових ліногравюр художника за мотивами українських народних казок: “Курочка ряба”, “Колосок”, “Вовк і козенята”, “Котик і Півник”, “Лисичка-сестричка і Вовк-панібрат” та ін. Як незаперечне суспільне визнання творчих зусиль автора і його творчого доробку в 1978 році В. Губенко став членом Співки художників України.

На поч. 80-х рр. у творчості В. Губенка простежується інший підхід

у вирішенні художнього образу та потрактуванні людських характерів – героїко-патріотичний. Він виконує аркуш “Ілля Муромець” за мотивами давньоруських билин, розширює тематику творів і звертається до казок світу. Художник ілюструє казки О. Пушкіна, Л. Толстого, Д. Мамина-Сибіряка, братів Грім, Андерсена. В цей період мистець працює і в царині української казки. Він ілюструє казки “Ріпка”, “Рукавичка”, “Колобок”, “Кіт, Кріт, Курочка і Лисичка”, “Казка про сімох братів-гайворонів”, “Диво камінної гори” та ін.

Значне місце у творчості В. Губенка займає портретний жанр. Тут він використовує різноманітні графічні техніки: олівець, перо, акварель, офорт, літографію. Конструктивно виразний, досконалий за технікою виконання портрет Григорія Сковороди до книги його творів. До 200-річного ювілею Людвіга ван Бетховена художник створив плакат, котрий експонувався на Всесоюзній художній виставці плаката у Вільнюсі та кількох республіканських виставках. В. Губенко – автор портретів письменників, артистів, портретів батька, матері, автопортретів та ін. Подекуди художник вводить у композицію портрета допоміжні аксесуари, що дає змогу розкрити психологічні особливості характеру людини.

У 90-х рр. В. Губенко звертається до живопису. В цей час він працює в техніці акварелі та олійного малярства в жанрі пейзажу. У цих творах автор передає настрій душі людини, переживання її в різні пори року, звертаючи увагу глядача на мальовничу природу України.

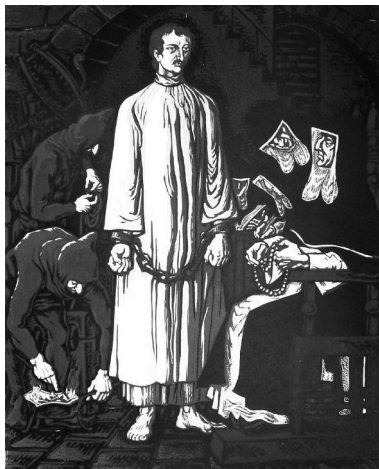
Творчість Віталія Платоновича високо цінують колеги по мистецькому цеху – ось як вони відгукуються про художника:

Народний художник, член-кореспондент АМУ Василь Перевальський: “Віталій Губенко – передусім унікальний художник-казкар. У кожному новому творі він дивує нас індивідуальним проникненням у світ казки, майстерним втіленням магії народної образності, гармонійністю колориту при граничній ощадливості художніх засобів. Це робить його естампи цікавими як для дітей, так і для витончених шанувальників мистецтва. Поява на початку 70-х років його казок-ілюстрацій стала помітним явищем в українській графіці. На сьогодні його потенціальні можливості ще далеко не вичерпані, а заслуги перед національною культурою, на жаль, не поціновані”.

Лауреат державної премії ім. Т. Шевченка, народний художник України, академік Микола Стороженко: “Віталій Губенко, без сумніву, визначний майстер. Форма і пластика його графічного аркуша вміло окультурені досконалим володінням матеріалом, а засоби образотворчого мистецтва дивовтілюють його художній образ. Творчість для дітей потребує, крім майстерності, ще й витонченого духовного світу автора. Цими якостями наділений Губенко”.

ПОСТРІЛИ КРАСИ

У Галереї мистецтв, що на Драйзера в Києві, під назвою «Одна мить» виставила свої роботи закарпатська художниця Юлія Єгорова-Рогова. Експозиція ретроспективна – в ній представлено близько шістдесяти робіт мисткині.

Людмила ЧЕЧЕЛЬ

Лауреат державної премії ім. Т. Шевченка, народний художник України, академік Георгій Якутович: «Багато художників вдавалися до ілюстрування казки, але мало кому дано справжнє таємниче і на диво просте в своїй чарівно-наївній основі відчуття світу казки. Такий рідкісний талант має Губенко. Своєрідне бачення цільної та узагальненої форми, яскраво насичений і разом з тим вишукано гармонійний колорит, велична простота, поєднана з м'яким гумором, свідчать про високу майстерність художника, який вільно виражає своє глибинне та підсвідоме сприймання світу».

На хвилі емоційного ствердження творчого доробку художника колегами по мистецькому цеху та визнання у суспільстві 2006 року Головне управління культури і мистецтв виконавчого органу Київської міської ради (Київської міської державної адміністрації) профінансувало видання каталогу творів талановитого майстра різця і пензля.

Твори Віталія Губенка зберігаються в музеях Києва, Львова, Полтави, Луцька, в музеї Г. Сковороди у Переяславі-Хмельницькому, в Українському музеї у Нью-Йорку, в приватних колекціях України та за кордоном. Ілюстрації майстра різця і пензля до казок мали значний вплив на мистецтво ілюстрації української народної казки, вони стали класичним надбанням національного мистецтва України.

У Віталія Губенка є ще одне покликання – це залюбленість у художнє слово. Цю любов він всотав з молоком матері. Його сонети друкувались в «Літературній Україні» за 19 вересня 2002 р., в журналі «Вітчизна» за липень-серпень 2004 р. (№ 7-8), в антології «Радосинь» 2004 р. та ін.

Микола ДьОМІН, мистець

За вікном періщить дощ, а ми з художницею ходимо залами картинної галереї, зупиняємося біля картин, керамічних виробів, надихаємося красою, цінуючи кожну мить.

– Юліє, схоже, Ви народилися художницею?

– Можливо. Мій тато займався чеканкою, різьбленням по дереву. В маминому роду були ковалі. Але знаю точно – кожному ремеслу треба вчитися. Тому свого часу, аби стати професійною художницею, долала всі сходинки, не сподіваючись на талант від Бога. Спершу закінчила Ужгородське училище імені Ерделі (курс кераміки). Пізніше – Закарпатський художній інститут. Там уже був курс живопису.

– На виставці представлені не тільки живописні роботи, а й кераміка. Як Вам вдається поєднувати ці стихії?

– А я інакше вже й не уявляю своєї творчості. Наприклад, коли займаюся гончарством, даю майстер-класи, спілкуюся з людьми, то більше надихаюся на творчість. А коли беру пензлі до рук і сідаю за полотно, тоді висловлюю свої думки.

– Виставку в столиці Ви назвали «Одна мить». Чому?

– Все дуже просто. Наше життя – це мить. Треба поспішати жити, цінувати кожну мить. Я, наприклад, й епіграф до буклета написала такий – жити у часі, як поза часом, – це і є стан, коли ти чуєш, бачиш, відчуваєш... Момент життя, неповторність миті, подих нескінченності... Треба встигати творити. Одна мить – як прояв, імпульс, невидима історія, як хвиля, часточка однієї секунди... Одна мить – це не просто слова чи думки, перенесені на полотно за допомогою образотворчих засобів, – ні, це радше своєрідний заклик цінувати, відчувати ту хвилину, коли ти можеш щось змінити в

своєму житті, це прохання прислуховуватися до миттєвостей.

– Ваші роботи ніби танцюють, вони ніби наповнені легкою музикою...

– Так, на виставці представлено двадцять робіт танцювальної теми. У більшості робіт – фантазія, політ, легкий танок.

– Ви частіше виїжджаєте на пленери чи працюєте в майстерні?

– На пленерах намагаюся бувати. Але пленер завжди там, де я, – чи то Угорщина, чи Словаччина, чи Закарпаття, Одеса. В майстерні частіше проводжу майстер-класи з гончарства чи живопису. Малюю

завжди і всюди: вдома, на вулиці, в дорозі. А як тільки починається весна, люблю бувати на повітрі. Тоді й роботи – легкі, сонячні, танцюючі, справжні. Наприклад, можна йти вулицею й побачити відблиск ріки у вікні. Тоді й народжується картина «Ріка. Символ життя».

– Та життя вносило свої корективи. Одного разу Ви вирішили здобути зовсім іншу спеціальність?

– Так, народивши дитину, не задумуючись, пішла вчитися на факультет романо-германської

філології Ужгородського національного університету (спеціальність французька мова). Відчувала потребу щось поміняти, змінити простір. Мабуть, не відчувала якоїсь впевненості, чогось бракувало. Проте мрії ж мають здійснюватися. І щоб з упевненістю, наприклад, ходити по Парижу й надихатися мистецтвом.

– У Києві це не перша Ваша виставка?

– Третя, а загалом це десята моя ювілейна виставка. Якось на обласній виставці в Закарпатті побачила, що біля моєї роботи «Птахоквіти» затримався чоловік. Познайомився.

Тоді я промовила: «Добре вам, столичним художникам, а я про Київ лише мрію». Невдовзі пан Цезарій допоміг мені зорганізувати невеличку виставку в Київському будинку актора. Той проект мав назву «Музика повітря». Ось так відкрилася дорога до столиці. А завдяки історії мистецтва Андрію Будкевичу мої роботи доїхали ось до цієї галереї. Цій виставці посприяла родина Франчуків: Аполінарія та Вале-

рій. Народний художник України, лауреат Шевченківської премії Валерій Франчук, розглянувши на художній раді мої роботи, люб'язно запросив до Києва.

– До речі, окрасою цієї виставки став влаштований Вами своєрідний перформанс і народження нового терміна «полювантизм»?

– Так, це було оригінально й неповторно. Під живу музику solo7string я й усі охочі з присутніх стріляли «пензлями-стрілами» по чорному полотні, і під час дотику до нього утворювалися яскраві відбитки. Таке поєднання музики та дії символізувало створення, народження космосу, нового простору, нового життя. Бо від кожного пострілу на чорному полотні ніби народжувалася планета. До речі, роботу назвали «Миттєвості космосу». То були постріли краси! Більше того, на мою думку, це така собі спроба зробити новий різновид сучасного живопису – я його назвала «полювантизм». Що він означає? Я це трактую так: полювання на полотні. Безпечно, красиво, естетичне полювання. А в його основі – прямотинність, відвертість у всьому: у діях, думках, висловлюваннях.

– Юліє, у Вас і керамічні роботи особливі. Кераміка так доповнює Ваші роботи...

– Керамічні витвори – це одне ціле з живописом. На виставці представлені гончарні вироби, блюда, горщики, вази (техніка – ліплення, майоліка, поливи). Кераміка не заважає живопису, а навпаки – підтримує. Вона підкреслює красу живописних картин. І створює феєрію краси, яка панувала під час цвітіння сакур. Це відчуття щастя, яке дає нам сили, а краса – це наше спасіння.

Виставка Юлії Єгорової-Рогової «Одна мить» справила на киян незабутнє враження творчим підходом й оригінальністю. Усі миттєво створені роботи в ніжних пастельних тонах, легко поєднані лініями, створили красиву живописну картину життя. Це ніби свіжий вітер із Закарпаття висипав пригоршню пелюсток сакури в Києві, промайнув стрункістю тендітних ірисів, завмер керамічною мушлею, обнадійливо підкреслюючи ще раз, що життя – це мить. Вмійте цінувати й насолоджуватися красою.

Фото авторки

У повсякденному житті суспільства все більше використовуються новітні технології, які бурхливо розвиваються.

В цих умовах стає особливо важливим дати адекватну оцінку і визначити відповідне місце і значення образотворчого мистецтва в культурному просторі України. Відповідно до Закону України від 14.12.2010 р. №2778-VI "Про культуру", культурний простір України означає сферу, в якій згідно з законодавством провадиться культурна діяльність та задовольняються культурні, інформаційні та дозвілєві потреби громадян, що охоплює, зокрема, радіо і телебачення, періодичні друковані видання та книговидавничу продукцію, ринок культурних благ, а також культурно-мистецьке середовище, важливим елементом якого є декоративно-прикладне мистецтво. Саме воно сягає своїми коріннями найдавніших початків розвитку різних видів ремесел в Україні. Зокрема, на Яворівщині Львівської області, Косівщині Івано-Франківської області, гірських районах Закарпаття та у Петриківці на Дніпропетровщині, у різних частинах України ремесла розвивалися по-своєму, але певним аналогом яворівських розписів на українському Заході є Петриківський розпис Центральної України, який виник задовго до появи християнства і відіграв роль оберега. Люди вірили, що в красі є духовна сила, і тому вікна і двері будинків й навіть одяг обрамляли магічним орнаментом, який захищав господарів. Ця давня традиція орнаментики сотні років широко використовувалася в побуті українців, зокрема у запорозьких козаків, і була популярна в поселеннях південних районів Приазов'я... збереглася тільки в старовинному козацькому селі Петриківка. Прославилася Петриківка завдяки самобутньому декоративному розпису, який виник разом з першими поселеннями в другій половині XVIII століття. Люди будували світлі глиняні будинки, прикрашаючи їх кольоровою глиною, господині намагалися розписувати свої хати квітковими візерунками. Розмальовували стіни, піч, камін, зовнішній фасад будинку — все це створювало єдиний художній ансамбль. В основі петриківського мистецтва, як і яворівського, лежить образне сприйняття рідної

«ЯВОРІВСЬКА ХУДОЖНЯ ШКОЛА»

природи, любов до української землі. Але класичними елементами петриківського живопису є навколишні рослини, зображення яких, до речі, не використовуються в жодному з наявних видів розпису. Орнаментні мотиви, де переважають яскраві, насичені тони, привертають увагу не тільки колоритом, але й надзвичайною цілісністю творчої ідеї. На відміну від цього яворівський розпис при певній схожості у колориті є відмінним у зображенні орнаменту, який є більш лаконічним та стилізованим, що свого часу дало змогу Йосипу Станьку використати такі розписи для створення аналогічних елементів різьби по дереву.

Монографія Лідії Сліпчишин «Яворівська художня школа» є вдалою спробою наукового осмислення освітньо-мистецького аспекту в Яворівських народних ремеслах на Львівщині, що стали основою яворівської художньої школи. В розділі «Народне мистецтво як основа художньої культури» монографії змальовано український етнос та середовище, в якому виникли та формувалися різні види найдавніших та більш сучасних ремесел.

У монографії ілюструються документи, графічні зображення, які засвідчують, що призвели до становлення і розвитку професійної освіти і вивчення основ декоративно-прикладного мистецтва в Західній Україні. В розділі «Освітньо-мистецька традиція підготовки фахівців у ДНЗ «ХПТУ імені Й. П. Станька» зображено освітньо-мистецькі традиції, що вплинули на створення школи дерев'яного промислу на Яворівщині. В розділі «Особистість як чинник розвитку освітньо-мистецької традиції» досліджено біографічні особливості основоположників навчального закладу, їхніх наступників-керівників, провідних педагогічних працівників та значних випускників художнього училища.

У цьому контексті важливо зазначити суспільну історичну значущість походження всіх українських ремесел. Адже з найдавніших часів ремесло розвивалося від найпростішого до більш досконалого, наповненого додатковим до ужиткового змістом, що вилилося в народне образотворче і декоративне мистецтво. Цей процес, без сумніву, своїм корінням

сягає глибокої давнини. Ремесло, яке нерозривно поєднано з магічно-обрядовою і господарською діяльністю людини та її духовними традиціями, переходить у ранг народного декоративно-прикладного мистецтва. Маючи такі корені свого походження, твори народного декоративно-прикладного мистецтва містять у собі як духовні, так і ужиткові ознаки певних етнічних груп населення в Україні. Між звичайними побутовими предметами з дерева, глини, каменю та інших матеріалів і предметами-творами народного мистецтва не існувало творчої межі. Але за тими чи іншими ознаками творчого виробу народного майстра, за його індивідуальною художньою виразністю форми, конструкції, цілісності орнаментальних структур ми безпомилково можемо визначити територію краю, в якому він творив. Саме такий виріб набуває особливої вищої рівня значущості. Він сприймається емоційно-чуттєво, стає не лише предметом, а витвором мистецтва, що асоціюється з тим чи іншим народом і всією державою. Отже, народне мистецтво поєднує в собі не тільки духовно-матеріальну діяльність якоїсь окремої людини, а виражає сутність значно ширшого змісту. Народне мистецтво яскраво характеризує національні особливості нації, локальні відміни етнографічних груп; це «минуле в сучасному». З минулим народні художні твори єднає традиція та колективний спосіб її регулювання. Ось чому в час новітніх технологій стає надзвичайно важливим не втратити всі ознаки неповторних схем, мотивів, образів, форм ремесла, що утверджуються як художня традиція і передаються від покоління до покоління, вдосконалюючись і набуваючи чарівної довершеності. В історичному аспекті народне мистецтво передовсім розвивалося як творчість селян і мешканців передмість у вільний від хліборобства час. Вони виробляли необхідні предмети, у тому числі й художні, для власних потреб. З появою вотчинних майстрів при князівських, поміщицьких і монастирських господарствах у містах поступово виникло професійне мистецтво. Художня обробка дерева була вже добре розвинена за часів Київської Русі. Оскільки дерево не завжди збері-

гається в землі, археологи не часто знаходять зразки давніх виробів з дерева. Проте відомо, що вже в I тисячолітті н.е. дерево широко використовувалося в будівництві міст і сіл, князівських палаців та фортець. Різьблення по дереву широко використовувалося у побуті наших предків. Згодом ремесло вдосконалювалося за допомогою освіти і сягнуло рівня певних видів декоративного мистецтва. Різьбярство є одним із промислів, популярність якого ніколи не зменшувалася. Серед ремісничих професій з'являються теслярі, ложкарі, різьбярі, бондарі та ін. Техніка обробки дерева ще тоді була досить різноманітна: видовбування, вирізування, виточування, розпис, випалювання, інкрустація, інтарсія тощо. Однією з найдавніших технік обробки дерева є видовбування. Воно застосовувалося на різних землях України для виготовлення побутових речей: човнів-довбанок, корит, ступ, черпаків, сільничок тощо. Для вирізування, крім сокири, застосовували струт, ніж, тесак, різні різці, за допомогою яких вирізувалися ложки, декоративні миски, черпаки, дрібні дерев'яні вироби різного призначення. Техніка виточування, як пізніший винахід, передбачає використання токарного верстата, на якому виготовляють заготовку, яку потім можуть обробляти іншими інструментами. Бондарство відомо в Україні вже в X ст. як виготовлення місткого посуду: діжі, барила, відра, коновки, балії, дійниці та ін. Бондарі користувалися, крім звичайних теслярських інструментів, спеціальними рубанками, фуганками, циркулями, лінійками, кривим стругом.

Різьблення — одна з найдавніших технік художнього декорування дерев'яних виробів побуту та інтер'єрів різного призначення, від власних будинків до культових споруд. На Прикарпатті й Буковині техніку плоскої різьби часто поєднують з інкрустацією — орнаментальним оздобленням шматочками дерева, металу, слонов'ячої кістки, перламутру, бісеру тощо. Одним з видів інкрустації є інтарсія кольоровими породами дерева, який використовується для виготовлення настінних декоративних плакаток, портретів, пейзажів тощо. Для художнього декорування дерева здавна використовували розпи-

си різною фарбою (темпера, гуаш, олійні чи анілінові), які потім покривали лаком.

Фахівців з художньої обробки дерева в Україні є не так вже й багато. Високу підготовку мають випускники художньо-технічного училища ім. Йосипа Станька в Івано-Франкове, а також художнього училища Львівської національної академії мистецтв і технікуми та училища Косова, Вижниці, Ужгорода.

Свою неповторну особливість різьблення по дереву мають майстри з Яворівщини, що на Львівщині, основний осередок яких тепер сконцентрувався в навчальному закладі Івано-Франкове. У цю школу художньої різьби по дереву свій вагомий внесок зробив майстер-різьбяр Йосип Станько, ім'ям якого сьогодні назване це училище. Монографія Лідії Сліпчишин своїм історико-науковим дослідженням освітньо-мистецького аспекту яворівської художньої школи торкається саме цього закладу, в

якому зосередився найбільший у цьому краю потенціал мистецького духу, що дійшов сюди від наших пращурів. Цей навчальний заклад готує найбільш якісних фахівців з художньої обробки дерева, які потрібні майже в кожній області України, де існують підприємства, що випускають декоративні вироби з дерева та художні меблі з сучасним дизайном. Їх близько ста п'ятдесяти.

Для кожного народу дуже важливо зберегти у музеях зразки й описи деревообробних та інших ремесел разом з історією їхнього застосування в сфері будівництва і побуті в минулих століттях, щоб формально дізнатися, як колись виготовляли кухонний посуд, знаряддя праці, хатні речі чи дізнатися тодішні технології найпростішої художньої специфіки роботи з деревом. А значно важливішим є усвідомлення та переосмислення процесів розвитку цих технологій. У наш час "ремісник" втратив своє первісне значення. Він, як правило,

є художником декоративно-прикладного мистецтва з вищою або середньою спеціалізованою освітою. До цього спричинилися зростання вимог до асортименту й якості художньої продукції та вдосконалення і розвитку системи та структури здобуття відповідної профільної художньої освіти.

З розвитком туризму зростає актуальність самотності нашого краю як своєрідного духовного образу України. Останніми роками на Львівщині в освітньо-мистецькому аспекті високого розвитку досягли яворівська художня різьба по дереву, розписи, мистецтво яворівської дерев'яної іграшки, художні меблі. В позаосвітньому процесі успішно розвивається вишивка, а раніше — лозоплетіння, гончарство і ткацтво. В монографії «Яворівська художня школа» досконало досліджено всі навчальні процеси художньо-технічного училища ім. Йосипа Станька, а також вплив на них майстрів-педагогів виробничого навчання і багатьох випускни-

ків, що пов'язали своє майбутнє з мистецтвом. З монографії можна дізнатися, що досі традиційна яворівська іграшка не втратила своєї ідентичності та отримала свій новий розвиток.

Народні майстри від покоління до покоління передавали таємниці різьбярського ремесла, дотримуючись давніх технологічних прийомів, усталених форм і зберігаючи асортимент виробів. Це чи не єдиний вид народного мистецтва, що зараз переживає активне відродження у творчості молодих сучасних художників. У багатьох музеях досить вагоме місце в експозиції відведено саме народній яворівській іграшці (забавці). Твори із фондів збірок НМЛ та МХП, приватних колекцій, роботи сучасних майстрів дають можливість простежити еволюцію забавки й порівняти давні та сучасні зразки. Сучасне і минуле яворівське забавкарство представлене творами відомих майстрів: В. Прийми, Я. Прийми, М. Ференца, С. Тиндика,

О. Логин, В. Яремина, О. Когут та О. Сойки.

Впродовж останнього десятиріччя учні художнього училища з Яворівщини систематично беруть участь у всеукраїнських конкурсах художньої різьби по дереву і, як правило, перемагають у них. Все це засвідчує високий рівень традицій яворівської художньої школи, а також достатньо високий освітньо-мистецький аспект у навчальному процесі училища в Івано-Франкове на Яворівщині. Саме цю особливість Яворівщини досконало висвітлено в монографії Лідії Сліпчишин, і тому вона має важливе значення для розвитку мистецької освіти, збереження самотності декоративно-прикладного мистецтва цього краю та всієї України в сьогоденні й у майбутньому, для наступних поколінь.

Igor ГАВРИШКЕВИЧ,
член Національної спілки
художників України,
заслужений діяч мистецтв України

ТОВ «ВИДАВНИЧИЙ ДІМ «УКРАЇНЬСЬКА КУЛЬТУРА» ПРОПОНУЄ ПРИДБАТИ ЧЕРЕЗ УКРПОШТУ ТА «НОВУ ПОШТУ» ТАКІ КНИЖКИ, ЖУРНАЛИ ТА ГАЗЕТИ:

№	Автор, тип видання	Назва видання	обсяг, обкл.	Формат	Рік видання	Ціна
1	Микола Семена	«Кримський репортаж»	928 стор., тверда палітурка	170x240	2017	320
2	Ігор Гирич	«Київ XIX-XXI: путівник»	256 стор.	70x100/16	2013	100
3	Володимир Покотило	«Лицарі золотого тризуба»	400 стор., тверда палітурка	170x240	2018	150
4	Євген Букет	«Іван Бондаренко – останній полковник Коліївщини»	320 стор., тверда палітурка	70x100/16	2014	120
5	Євген Букет	«Швачка – фенікс українського духу»	360 стор., м'яка палітурка	70x100/16	2016	120
6	журнал	«Українська культура». Тема номера: 110 років Тарасу Бульбі-Боровцю	80 стор.	240x320	№1, 2018	75
7	журнал	«Українська культура». Тема номера: 250 років Коліївщині	80 стор.	240x320	№3, 2018	75
8	журнал	«Пам'ятки України: національна спадщина». Тема номера: 100 років Верховному суду України. Кловський палац	96 стор.	240x320	№1-2, 2018	100
9	альманах	Кримський літературний альманах «ГРОНО»	144 стор.	70x100/16	2018	50
10	газета	«Культура і життя» (наявність конкретного номера необхідно уточнити)	16 стор.	B4	2016 – 2018	10
11	газета	«Кримська світлиця» (наявність конкретного номера необхідно уточнити)	8 стор.	B4	2016 – 2018	5

Видання можна придбати попередньо переказавши кошти на рахунок ТОВ «Видавничий дім «Українська культура»: п/р 2600533004 в АТ «ПУМБ» м. Києва; МФО 334851; ЄДРПОУ 42728424. Контакти для довідок: тел. (044)498-23-60. E-mail: cultandlife@gmail.com Facebook: cultureukr; uakizh

Зверніть увагу! Замовник, окрім вартості видання оплачує й доставку.

ЗВ'ЯЗКИ УКРАЇНИ ТА АФОНА В XIV-XV СТ.

Новий період активного спілкування в середовищі давньоруського і афонського чернецтва починається з позбавленням від монгольського ярма, що пов'язано з періодом так званого ісихастського відродження.

Головним центром і джерелом ісихазму була тоді Свята Гора. Ченці і церковні діячі Русі в цей час здійснюють часті поїздки на Афон, а після повернення назад привозять з собою на Русь знову перекладені святоотецькі творіння. Так, у XIV-XV ст. видатним афонітом, який зробив великий внесок у розвиток вітчизняної духовності і культури, був митрополит Київський (1375-1406 рр.) свт. Кипріян Цамблак. Іншим видатним подвижником-ісихастом, який зробив вагомий внесок у розвиток вітчизняної духовності, культури та писемності, був учень афонських старців – митрополит Григорій Цамблак (†1452), який залишив після себе більше трьох десятків цінних літературно-богословських творів.

Яскравими продовжувачами і носіями афонської спадщини на Русі цього періоду були преподобні Сергій Радонезький і Кирило Білозерський. Плодом їхньої духовної праці став новий розквіт давньоруського чернецтва, який прийнято називати «Північною Фіваїдою». Важливий внесок у відновлення зв'язків між Руссю й Афоном зробили пізніше афоніт Максим Грек, а також преподобний Ніл Сорський, який був подвижником давньоруської обители на Афоні. У своїх мандрях на Святу Гору і назад він подорожував через землі сучасної України, яка входила тоді до складу Великого князівства Литовського. Після повернення на батьківщину він всіляко пропагував придбані на Афоні духовні цінності, заснувавши цілий окремих напрямку у руському чернецтві, відомий як «нестяжательство».

Глибоко шанується на Афоні виходець з України преподобномученик Антоній Русин Карейський (Афонський), який подвизався на Святій Горі і прийняв від магометан мученицьку смерть за віру в 1516 р.

Важливу роль Афон і його подвижники відіграли в боротьбі з Брестською унією і відродженням православ'я в Україні у XVII ст. Під

Свято-Іллінський скит

їхнім впливом в Україні пишуться нові полемічні твори, відкриваються школи, переписуються і друкуються книги. Зокрема, тісні зв'язки з Афоном підтримував князь Костянтин-Василь Острозький, а в заснованій ним Острозькій академії викладали афонські монахи Йов, Кипріян Острожанин, Ісаакій Борискович та інші. Ігум. Ісає (Копинський), який заснував 1615 р. Києво-братську школу, підтримував тісні зв'язки з афонськими подвижниками і відчував на собі їхній сильний вплив.

У православному антиуніатському Соборі 1596 р., що проходив у Бресті під головуванням екзарха Вселенського патріарха Никифора, активну участь брали представники Святої Гори Афон – архимандрит Руського Свято-Пантелеймонова монастиря Матфей і архимандрит монастиря Симонопетра Макарій. Інший афонський старець Йосип, проповідник і протосинкел Олександрійського патріарха, допомагав перекладати святоотецькі творіння. Як пише професор Антон Володимирович Карташев, у боротьбі з унією «героїчні кур'єри з афонського чернецтва робили цю справу з натхненням».

Найвидатнішим з-поміж українських афонітів того часу був старець Іоан Вишенський. З ним тісно були пов'язані інші українські афоніти – преп. Йов, блаженний Кипріян Острожанин, Ісаакій Борискович, Афанасій Межигірський, Іоасаф Густинський, Йосип Коріатович-Курцевич та інші.

Тісні духовно-культурні зв'язки з Афоном у цей час підтримували Києво-Печерський, Почаївський, Трахтемирівський, Самарський, Манявський і багато інших монастирів України. Вплив Афона на ду-

ховно-культурне відродження в Україні був таким значним, що на Соборі Київської митрополії 1621 р. у спеціальній постанові, відомій під назвою «Совітовання про благочестя», пропонувалося «посилати русинів, схильних до благочестя, на Афон, як до школи духовної».

На Афоні замовляли святоотецькі праці князь Костянтин Острозький, єпископ Гедеон Балабан, святитель Петро Могила та багато інших. Відомо, що при митрополиті Петрі на Афоні замовлялись книги й рукописи, а також запрошувались вправні іконописці, які в Києві розписували храм Спаса на Берестові.

Видатним афонітом, чия доля тісно пов'язана з Україною, був святитель Афанасій III (Пателарій), патріарх Константинопольський, Лубенський чудотворець (+1654).

За участі українських афонських подвижників у православних монастирях України в XVII ст. була проведена свого роду монастирська реформа: обители переводилися на суворий афонський устав, що сприяло їхньому перетворенню на духовно-культурні центри, навколо яких відбувалося відродження православ'я в краї.

Українське козацтво також підтримувало тісні зв'язки з Афоном, запрошувало звідти досвідчених наставників і старців, робило щедрі пожертви на монастирі Афона, здійснювало паломництва, а нерідко козаки й самі брали на Афоні чернечий постриг і подвизались у монастирях Святої Гори.

З пом'яників афонських монастирів XVII-XVIII ст. ми знаємо, що ктиторами афонських обителей були українські гетьмани Іван Самойлович, Іван Мазепа, Дани-

ло Апостол, представники знатної козацької старшини, такі як Семен Палій, Яків Лизогуб, Петро Калнишевський та багато інших. За словами ігумена Петра (Пиголя), у XVIII ст. найбільша кількість внесків у Свято-Пантелеймонову та інших монастирях Афона припадає на Лівобережну Україну, «де багаті пожертви робили представники верхівки козацьких полків аж до генерального писаря і гетьмана».

За активної підтримки українського козацтва на Афоні в середині XVIII ст. були створені українські скити «Чорний Вир» і Святого Пророка Іллі, в яких подвизались переважно колишні запорозькі козаки, які прийняли чернецтво.

Засновником афонського козацького скиту «Чорний Вир» був нащадок козацького роду гетьмана Оліфера Голуба, колишній запорозький козак і бунчужий товариш Григорій Голуб (Голубенко), який прийняв на Афоні схиму і заснував тут у 1747 р. цілу окрему козацьку обитель. Ця абсолютно забута нині в Україні афонська обитель була тривалий час важливою сполучною ланкою між центром православного аскетизму та ісихазму на Афоні і Запорозькою Січчю. Скит «Чорний Вир» був притулком для схильних до благочестя і молитовного усамітнення запорожців. Зв'язок з обителлю як ктитор підтримував останній кошовий отаман святий праведний Петро Калнишевський, а багато запорожців з любов'ю називали свій святогірський скит «Духовним Запоріжжям».

Інший виходець із сім'ї українських козацьких священиків з Полтавщини преп. Паїсій Величковський (1722-1794) заснував на Афоні знаменитий Свято-Іллінський скит. Пізніше він спробував заселити вихідцями з України і древній афонський монастир Ставронікіта, домігшись у Протата передачі цієї обители «малоросійському братству на вічні часи».

Старець Паїсій у православному світі відомий тим, що переклав слов'янською мовою святоотецькі творіння «Добротолюбія» і відродив традиції афонського ісихазму і старцтва в Молдавії, Валахії, Україні, Росії, Білорусії та навіть Греції. За слушним зауваженням проф. А.-Е. Тахיאоса, багаторічного дослідника спадщини цього видатного подвижника і духовно-культурного діяча, «старець Паїсій взяв

з грецького світу скарби забутої православної духовної спадщини і підніс їх усьому православному світу... Таким чином, стає очевидним, що все «філокалічне відродження», відгомін якого доходить до наших днів, зобов'язане виключно особистості і діяльності старця Паїсія Величковського».

З-поміж видатних українських афонітів варто згадати Гавриїла Святогорця та Самуїла (Бакачича). Останній прославився перекладами слов'янською мовою багатьох святоотецьких творів. Він же переклав сербською відомий твір Іоанікія Галятовського «Месія правдивий», який у XVII-XVIII ст. користувався великою популярністю серед сербів.

З 1747 до 1750 рр. на Афоні трудився випускник Києво-Могилянської академії – ієромонах Єзекїїль (Діаковський), який пізніше став священником при Токайській торговій місії в Австро-Угорщині.

З 1751 до 1761 рр. на Афоні подвизався відомий український філолог і перекладач, колишній префект Києво-Могилянської слов'яно-греко-латинської академії ієромонах Іакові (Блонницький).

Подвизався на Афоні й інший знаменитий випускник Києво-Могилянської академії та Чернігівського колегіуму – священномученик ієромонах Костянтин (Кирило Політанський, † 1742). Після п'яти років послушництва на Афоні він служив духовником при російському посольському храмі в Константинополі, де в 1742 р. прийняв мученицьку смерть і був згодом захований до лику святих. Родом з України був і інший афонський святий, від магометан за віру вбитий, – преподобномученик Пахомій Русин († 1730).

З юних років виховувався на Святій Горі Афон, де й прийняв чернечий постриг, святитель Ігнатій (Гозадінос, † 1786) Маріупольський, митрополит Готфський і Кефайський. Три роки на Афоні перебував і майбутній Київський митрополит Гавриїл (Банулеско-Бодоні). Афонськими архимандритами були єпископ Анатолій (Мелесь) і один з останніх кошових отаманів Задунайської Січі Семен Мороз.

Двічі відвідував Афон київський монах і мандрівник Василь Григорович-Барський (1701-1747), який залишив у спадщину неоціненні описи афонських монастирів. Цінні свідчення про Афон XVIII ст. у

своїх паломницьких записках залишили також ієромонах Чернігівського Борисо-Глібського монастиря Іполит (Вишенський), монах Матронинського монастиря Серапій, полтавський ієромонах Леонтій (Зеленський-Яценко) та інші.

Їхню справу у XIX ст. продовжили вікарій Київської єпархії, єпископ Чигиринський Порфирій (Успенський); випускник і викладач Київської духовної академії архімандрит Антонін (Капустін), відновлювач Святогірської лаври преп. Арсеній (Митрофанов), видатний славіст і філолог професор Віктор Іванович Григорович (1815-1876), киянин Андрій Миколайович Муравйов (1806-1874), подільський поміщик і меценат граф Микола Павлович Ігнат'єв (1832-1908), випускник Київської духовної академії митрополит Арсеній (Стадницький) та багато інших.

Це далеко неповний список тих, чия доля була тісно пов'язана з Україною та Афоном у XVIII-XIX ст.

Свого роду «воротами на Афон» в XIX-XX ст. стає Одеса, де діяли подвір'я афонських обителів – Свято-Пантелеймонового монастиря, Іллінського та Андріївського скитів. Саме через Одесу тисячі паломників з усієї Російської імперії вирушали в паломництво на Святий Афон. Через Одесу здійснювався і зв'язок українських та російських ченців Афона з Батьківщиною. З Одеським обійстям Афонського Іллінського скиту пов'язана доля настоятеля цієї знаменитої козацької святогірської обителі – преподобного Гавриїла Афонського († 1901).

Варто зазначити, що до 1913 р. на Афоні нараховувалось понад 2500 ченців з України, тоді як греків — 3900, болгар — 340, румунів — 288, сербів — 120 і грузинів — 53. Тільки в одному т.зв. «малоросійському» Іллінському скиті налічувалося до 500 ченців – в основному вихідців з України. Значна кількість вихідців з України подвизалася і в російському Свято-Пантелеймоновому монастирі, а також численних келіях і калівах Афона. Так, у Пантелеймоновому монастирі в кінці XIX – початку XX ст. у числі насельників обителі були вихідці з таких губерній: Подільської – 340 осіб; Херсонської – 243 особи; Київської – 187 осіб; Полтавської – 148 осіб; Чернігівської – 140 осіб.

Тісні зв'язки з Афоном у цей період підтримували Києво-Печерська, Почаївська і Святогірська лаври, а також багато православних монастирів в Україні. На Афоні вони замовляли ікони і літературу,

Скит «Чорний Вир»

направляли на послух і навчання послушників, які після повернення продовжували нести своє служіння в українських монастирях.

Так, за участі афонських ченців при Почаївській лаврі був утворений новий Свято-Духівський скит, в якому був введений афонський устав. Надавали ченці Афонського Пантелеймонового монастиря допомогу і в створенні Свято-Георгіївського монастиря на «Козацьких Могилах», на місці героїчної битви українських козаків за православну віру під Берестечком. На знак благословення Святої Гори Афон з Пантелеймонового монастиря обителі була послана копія чудотворної ікони Божої Матері «Скоропослушниця».

Слід зазначити, що Афонський Свято-Пантелеймонов монастир на початку XX ст. займався активною місіонерсько-просвітницькою діяльністю і проповіддю православ'я серед українських греко-католиків Австро-Угорщини (Закарпаття і Галичини). У 1903-1905 рр. старці Пантелеймонового монастиря листувалися з представниками Львівського ставропігійного інституту (колишнє Львівське братство), а також з представниками відродженої православної громади Свято-Георгіївського храму у Львові. В дар від Пантелеймонового монастиря їм були передані з Афона списки чудотворних ікон Божої Матері «Ізбавительниця» і «Тихвинська-Сльозоточива». Остання ікона прославилася у Львові численними чудесами, у зв'язку з чим в 1997 р. Священний Синод Української православної церкви визнав її місцешанованою чудотворною іконою.

Особливе значення мав Афон у відродженні православ'я в Закарпатті. Слід зазначити, що, перебуваючи під владою Австро-У-

горщини, Православна Церква в Закарпатській Україні після насильницького запровадження 1646 р. Ужгородської унії була повністю знищена. У краї аж до початку XX ст. не існувало ані православних парафій, ані монастирів. Їхнє відродження безпосередньо пов'язано з впливом Святої Гори Афон і, зокрема, Афонського Свято-Пантелеймонового монастиря.

В останньому 8 липня 1908 року прийняв православ'я майбутній апостол Закарпаття Олександр Кабальок, нині відомий як преподобний Алексій Карпаторуський. Приймавши православ'я і причастившись Святих Таїнств, він отримав тоді з рук архімандрита Свято-Пантелеймонового монастиря Мисаїла афонську ікону Божої Матері «Акафістна» зі словами: «Прийміть від мене цю ікону Божої Матері і відвезіть її в свій край як благословення Святої Гори». З цього акту, з благословення старців Афонського Свято-Пантелеймонового монастиря, почалося відродження православ'я в Закарпатському краї, яке очолив преп. Алексій (Кабальок).

У 1910 р. преподобний Алексій уже в сані ієромонаха знову відвідав Святу Гору. Тут ігумен Свято-Пантелеймонового монастиря архімандрит Мисаїл радо прийняв його, дозволив служити в монастирі, а також домігся дозволу у Протата Святої Гори на служіння о. Алексія й у всіх монастирях і скитах Афона. Чотири місяці преподобний жив на Афоні, поки на початку 1911 р. не отримав від архімандрита Мисаїла посвідчення про те, що він є насельником Афонського Свято-Пантелеймонового монастиря. Після цього він відбув до Константинополя до Вселенського патріарха, а від нього назад на батьківщину. Таким чином,

Свята Афонська Гора мала найбільш посередній стосунок до відродження православ'я на Закарпатті.

Зерна православної віри, посіяні преподобним Алексієм (Кабальком) і його сподвижниками, дали швидкі й рясні сходи. У 20-ті – 30-ті роки XX ст. в Закарпатті спостерігається масове відродження православ'я, розквіт чернечого життя, створюються нові православні монастирі, де вводяться суворі афонські устави. Більшість цих новостворених обителів підтримували тісні зв'язки з Афоном, а найбільш ревні шукачі подвижницького життя і самі йшли на Святу Гору, переважно в Свято-Пантелеймонов монастир, де згодом вони починають складати значну частину братії. Особливо яскраво це проявилось після революції 1917 р., коли вихідці із Закарпаття (яке перебувало за межами Радянського Союзу, в складі Чехословаччини) прибували на Афон і поповнювали число братії Афонського Пантелеймонового монастиря. Так, тільки в 1920-ті рр. до Афонського Свято-Пантелеймонового монастиря потрапило понад 20 закарпатців. Завдяки цьому в 1960-ті рр. Пантелеймонов монастир був врятований від запускання і вимирання, тоді як величний Андріївський скит і десятки російських келійних обителів у другій половині XX ст. через відсутність припливу нових ченців прийшли в повне запускання.

Одним із ревних закарпатських шукачів подвижницького життя був і майбутній ігумен Афонського Свято-Пантелеймонового монастиря Гавриїл (Легач). У 1924 р. він разом з групою молодих земляків прибув на Святу Гору Афон, де 4 червня 1924 р. вступив послушником до Пантелеймонового монастиря. Через два роки, 24 березня 1926 р., він тут прийняв постриг у рясофор з ім'ям Гавриїл, а 20 березня 1930 р. – в мантію з тим же ім'ям. У 1965 р. отець Гавриїл був обраний намісником Свято-Пантелеймонового монастиря, а 26 квітня 1971 р. став ігуменом цієї Святогірської обителі.

З числа закарпатських афонітів – насельників Русика, окрім схіархімандрита Гавриїла (Легача), найбільш відомі – ієродиякон Давид (Цубер, у схімі Димитрій) та ієросхимонах Серафим (Текза). Прикметно, що в недавно знайдених в архіві Пантелеймонового монастиря записках преподобного Силуана Афонського, що не видавалися раніше, є спогад старця про те, що «...карпатські добре живуть і подвизаються; обличчя у них світлі і видно,

що благодать Божа просвіщає їх». Так відгукувався преподобний старець Силуан про нових насельників монастиря із Закарпаття, які з часом врятували обитель від повного запускання в період тяжких лихоліть XX століття.

Важливу роль у збереженні в Україні православ'я в роки радянських агейстичних гонінь відіграв афонський постриженець преп. Кукша (Величко) Одеський. Інший постриженець Афонського Пантелеймонового монастиря – ієромонах Дамаскін (Малюта) в 1920-ті рр. близько 10 років очолював Почаївську лавру як її намісник, не допустивши її передачі греко-католикам. У 1941 р. він став першим українцем, який очолив Чернівецько-Буковинську кафедру, а в 1944 р., після загибелі митрополита Алексія (Громадського), він був обраний місцевим настоятелем Автономної Української православної церкви. Після приходу радянської влади він був заарештований НКВД і загинув у сталінських концтаборах у Сибіру.

Долю цих подвижників розділили в СРСР й багато інших колишніх афонських ченців, які повернулись з Афона на батьківщину в 1913-1917 рр. Так, у Соборі Святих Новомучеників та Сповідників, які постраждали від безбожної влади, числяться колишні афонські ченці преподобномученик Мефодій (Федоренко, † 1918), Іоан (Лаба, † 1937), Данакт (Калашников, † 1937), Антоній (Корж, † 1938), Ілія (Ганжа) Макеевський († 1946) та інші.

Як бачимо, тісні духовно-культурні та історичні зв'язки Афона і України не переривалися протягом усього тисячоліття, від моменту появи на Святий Гору перших давньоруських іноків і до наших днів.

На завершення цього невеликого нариса потрібно ще раз підкреслити, що йдеться саме про взаємодію. З одного боку, Афон виступав певним еталоном чернечого діланья, долучитися до якого прагнули численні вихідці зі слов'янських земель. Саме тому на Афоні протягом століть подвизалися тисячі вітчизняних ченців. З іншого боку, вихідці з Афона приходили в Україну і приносили сюди святогірську традицію. А ця традиція впливала не тільки на чернече діланья, а й на іконопис, архітектуру, літературу. Так Афон став невід'ємною частиною нашої духовної культури.

Сергій ШУМИЛО,
директор Міжнародного інституту афонської спадщини,
м. Київ

Не возлюби себе. Не розгуби
Ні голосу, ні стогону, ні слуху.
Шевченко йде дорогами доби
І завжди обирає кручі духу.
Йде і йтиме у тривожний час,
І вже його не зупинить нікому.
Ви чуєте? Минаючи Парнас,
Шевченко повертається додому!

Павло Гірник

А його рідний дім тут, на цій землі, де батьківська садиба, могила матері Катерини, копанка, калина, розкішний сад, похилені над ставом верби та і вся Керелівка. Тут дитячі сліди малого Тараса у ранковій густій росі, тут вишневі заметілі, оспівані у його поезії, тут мудрість віків і спомин гайдамацьких походів, чутих майбутнім поетом від 100-літнього діда Івана, портрет якого, писаний рукою Шевченка, випромінює глибоку мудрість і велич селянина-українця. З цього невеликого затишного острівця Керелівського обійстя, з дружньої родини Григорія Шевченка-Грушівського розійшлися близькі і далекі дороги майбутнього Генія. Вони повели його до Будищ, Вільно, Петербурга, Кос-Аралу, вони потічками розгалужувались по містах і селах найріднішої його серцю України. До дитинних спогадів, струнких тополь, першого юного кохання Оксани Коваленко, до української народної пісні повертався наш Тарас у снах, поезіях, приїздах. Цей закуток Тарасової дитячої долі і сьогодні у таємній задумі білих зимових снів приваблює до себе своєю чарівністю близьких і далеких подорожніх, адже тут бринить повсякчас недоспівана пісня нашого Кобзаря.

На колишньому подвір'ї Шевченків затишний, ошатний будинок-музей, у залах якого відчувається присутність самого Шевченка, а з уст науковців, екскурсоводів у розповіді зринають слова:

Давно те минуло, як тими шляхами,

Де йшли гайдамаки, — малими ногами

Ходив я, та плакав, та людей шукав,

Щоб добру навчили

ЙОГО РІДНИЙ ДІМ

ДО 80-РІЧЧЯ ЛІТЕРАТУРНО-МЕМОРІАЛЬНОГО МУЗЕЮ
ТАРАСА ШЕВЧЕНКА В С. ШЕВЧЕНКОВЕ

Музей Т. Шевченка

Він гостинно відчинив двері для шанувальників нашого Пророка далекого 1939 р. І ось уже 80 років колектив тепер Національного заповідника «Батьківщина Тараса Шевченка», очолюваний генеральним директором, заслуженим працівником культури Людмилою Михайлівною Шевченко, теплом Тарасового слова зустрічає всіх, хто навідує садибу і музей Т. Шевченка.

Одна з перших експозицій у залах музею, яка діяла з дня його відкриття, повністю передавала життєвий шлях Т. Шевченка, а директором працювала правнучка поета по брату Йосипу Валентина Терентіївна Шевченко. Її на зміну прийшла Клавдія Ми-

хайлівна Кириченко. За її керівництва зали музею доповнились творами українських художників, де додався колорит української природи і присутності в ній самого Шевченка. І от до 175-річчя від дня народження Кобзаря була повністю змінена експозиція музею. Тамара Вікторівна Гулак запросила до співпраці лауреатів Державної премії України ім. Т. Г. Шевченка Сергія Фурсенка, Микола Собчука, подружжя художників Геннадія та Ольги Лижньових, Павла Сосу. Проживаючи тут, вони крок за кроком оновлювали зали, додавали все нові й нові експонати.

Сучасна зміна експозиційного ряду – це клопітка, виваже-

на праця народного художника України, лауреата Національної премії України ім. Т. Г. Шевченка Анатолія Васильовича Гайдамаки і його помічників. Разом з Людмилою Михайлівною Шевченко (вона на той час очолила заклад) проходив підбір матеріалу, предметів музейного значення, пошук і реставрація меблів, зміна інтер'єру приміщення. І зовсім по-новому, ніби живі, заговорили, «ожили» зали нашого «ювіляра». Своєрідно, цікаво, природньо розташувались там предмети, знайшовши кожен своє місце.

У закладі склалась роками добра традиція, яка триває і донині. Своєю любов до Кобзаря несучи людям, передавали сімейні династії: Володимир і Клавдія Засідателі, Катерина і Сергій Ткаченки, Катерина і Олександр Плаксії, Іван та Надія Димерці, поряд з ними працювала Паша Іванівна Бойко та Надія Ільківна Бойко, яка, своєю чергою, передала естафету своїй дочці Ользі Василенко, а вже Ольга поділилася словом Шевченка зі своєю дочкою Маргаритою, яка працює науковим співробітником заповідника. Лоскучереві Любов та Марія (мама і дочка) теж гостинно зустрічають відвідувачів цього закутку Тарасового села, бо розуміння Шевченкової значущості – найголовніше, що наповнює їхню повсякденну працю. Біля хати дяка вміло порядкувала Софія Тимофіївна Шолох, родичка по брату Микиті, а її справу продовжують син Петро та внук Олександр.

Час невинно змінює дати на календарі людського буття, змінюється природа від доторку рук, змінюється кругозір людини, її сутність земного шляху. Та Шевченко був, є і буде тим українцем, до якого потрібно доростати всією душею, всім серцем. І це все можна відчути тут, у його рідній Керелівці, де відтворена батьківська хата неподалік музею-ювіляра, з якої ніби щойно вийшов малий Тарас з чобітками за плечима (це передає скульптура Анатолія Куща «Тарас мандрує»).

Неподалік музею, на ошатному подвір'ї, в дбайливо доглянутому саду, свідок Тарасової науки школа-хата дяка Богорського, де озива-

ється чутлива душа малого підлітка-учня.

*Давно те діялось! Ще в школі,
Таки в учителя дяка,
Гарненько вкраду п'ятака
(Бо я було трохи не голе, –
Таке убоге), та й куплю
Паперу аркуши, і зроблю
Маленьку книжечку; хрестами
І визерунками з квітками
Кругом листочки обведу,
Та й списую «Сковороду»
Або «Три царі со дари»*

За 80 років музей приймав відвідувачів з усіх куточків Земної кулі, про що засвідчують записи у книгах вражень різними мовами. Кожен, хто приходить до цього воістину святого місця, відчуває потужну енергетику Шевченкової присутності у його слові, пензлі, пісні.

Як приклад, запис у книзі вражень японською мовою з дослівним перекладом українською:

«Чути вітер у безмежних степах України. Я чую хвилі широкого Дніпра. Я відчуваю радість при контакті з місцями, де народився Тарас Шевченко. Серце України, щире і відкрите, залишиться в моїй пам'яті. 2006 р. 10 квітня. Спасибі за екскурсію прекрасному екскурсоводу Валентині. Йоко Окана».

Глибоко зворушливим було те, що ця відвідувачка народилась і навчалась у Японії, проживає у Франції, закохана у творчість Шевченка, що і привело її сюди, до Тарасової батьківщини, звідки він поніс свою любов до України, мови і народу. Ця тендітна привітна японка ще двічі навідувала наш музей, приїжджаючи до нього разом зі своїми друзями з Японії і Франції.

Спілкування з такими відвідувачами вкотре підтверджує: не марна праця всього колективу заповідника і його гендиректора, адже тут з високого ясного неба України перлами розсипаються для всіх слова нашого Генія:

*А всім нам вкупі на землі
Єдиномисліє подай
І братолюбіє пошли.*

Завітайте на Тарасову садибу і відчуйте потужну енергетику цих слів, дарованих Пророком Шевченком!

Ольга ДМИТРЕНКО,
головний зберігач фондів
Національного заповідника
«Батьківщина Тараса Шевченка»

Експозиція музею Т. Шевченка

